

Syddansk Universitet, Odense
Institut for Idræt og Biomekanik

Foreningsgymnastik

Værdier, habitus og markedslogik

Titel: Foreningsgymnastik – værdier, habitus og markedslogik

Forfatter: Betina Juul Nielsen

Vejleder: Bjarne Ibsen

Afleveringsdato: 1. oktober 2010

Anslag: 202.285

Indhold

<u>Resumé: Foreningsgymnastik – værdier, habitus og markedslogik</u>	<u>2</u>
<u>Summary: association gymnastics – values, habitus and market logic</u>	<u>3</u>
<u>Indledning</u>	<u>5</u>
<u>Problemformulering</u>	<u>7</u>
<u>Teori</u>	<u>8</u>
Max Webers idealtypetegreb, 8	
Diskursteori, 9	
Pierre Bourdieu, 12	
Markedslogik, 14	
Kombinationen af diskursteori, habitus og markedslogik, 16	
<u>Metodedesign</u>	<u>18</u>
Dataindsamlingsteknikker, 18	
Analyseteknikker, 23	
Verificering, 25	
<u>Landsorganisationernes værdier</u>	<u>27</u>
<i>DGI gymnastik</i> , 27	
Danmarks Gymnastik Forbund, 36	
Sammenligning af landsorganisationernes værdier, 46	
<u>Foreningsanalyser</u>	<u>48</u>
<i>Motionsforeningen</i> , 48	
<i>Konkurrenceforeningen</i> , 56	
<i>Helhedsforeningen</i> , 66	
Sammenligning af foreningsidealtyperne, 75	
<u>Konklusion</u>	<u>77</u>
Habitus, 77	
Landsorganisationernes værdier, 78	
Markedslogisk tankegang, 80	
<u>Perspektivering</u>	<u>83</u>
<u>Noter</u>	<u>85</u>
<u>Litteratur</u>	<u>86</u>
<u>Bilag</u>	<u>90</u>
Bilag 1: Interviewguide til foreningsinterview, 90	
Bilag 2: Interviewguide til interview af Dorte With, 91	
Bilag 3: Interviews (CD-rom)	

Resumé: Foreningsgymnastik – værdier, habitus og markedslogik

De danske gymnastikforeninger oplever til stadighed stor søgning blandt både børn og voksne til trods for, at de i dag ikke ene om at udbyde motionstræning. Langt de fleste af gymnastikforeningerne er medlem af DGI, og en mindre del er også medlem af DGF. Gruppen af foreninger der er medlem af begge landsorganisationer, er omdrejningspunktet i dette speciales analyse af, hvorledes foreningslederens forståelse af disse foreningers praksis med at træne gymnastik og organisere denne træning influeres af landsorganisationernes værdier, en markedslogisk tankegang og foreningsledernes habitus i form af personlige erfaringer med gymnastik gennem livet. Disse tre faktorer opfattes ikke som udtømmende i forhold til mulige påvirkninger, men vurderes at spille væsentlige roller.

Med inspiration fra diskursanalyse lægger specialet ud med at analysere centrale værdier og deres betydning i *DGI gymnastiks* og DGF's gymnastikdiskurser og konkluderer, at grundstoffet i DGF's diskurs kan siges at være 'gymnastikken', hvorimod 'foreningen' udgør grundstoffet i *DGI gymnastiks* diskurs.

Specialet opererer med en hypotese om, at foreningernes praksis indgår i et komplekst samspil med omgivelserne, der kan analyseres ud fra Norbert Elias' figurationsbegreb. I de konkrete analyser af foreningsledernes forståelse af foreningens praksis anvendes begreber fra økonomisk teori, diskursanalyse samt Pierre Bourdieus habitusbegreb. For at reducere kompleksiteten i specialets empiriske interviewmateriale opererer specialet med tre foreningsidealtyper: *motionsforeningen*, *konkurrenceforeningen* og *helhedsforeningen*. *Motionsforeningen* udelukker kategorisk at arbejde med konkurrencegymnastik, hvorimod det for *konkurrenceforeningen* ikke giver mening at arbejde med gymnastik uden målet om konkurrencedeltagelse. I *helhedsforeningen* arbejder man på at forene de to forskellige gymnastikkulturer, som motions- og konkurrencegymnastikken opleves at repræsentere.

Konklusionen er, at de tre faktorer spiller sammen og i flere tilfælde fletter sig ind i hinanden i foreningsledernes forståelse af foreningens praksis. Landsorganisationernes værdier er ofte habituel forankret i lederne, der i øvrigt frit fortolker disse værdier og lader sig inspirere af markedslogikken fra den kommercielle fitnessbranche i relation til foreningens motionsgymnastiktræning.

Summary: association gymnastics – values, habitus and market logic

Danish gymnastics associations continue to experience a large recruitment among both children and adults, even though they are no longer the sole providers of motion and fitness, or exercise training. The great majority of gymnastics associations are members of the Danish Gymnastics and Sports Associations (DGI), while a lesser number are members of the Danish Gymnastics Federation (DGF). A group of associations are members of both these national organisations. It is this group who are the analytical focal point of this Danish master's thesis into how the understanding of the praxis these associations – the organisation of training in gymnastics and the training itself – by the heads of these associations is influenced by the national organisations' values, by market logic and by the habitus prevalent among the association heads, which is built up via a life-time's personal experience with gymnastics. These three factors are not regarded as exhaustive in relation to all possible influences, but they are seen as playing a decisive role.

Taking inspiration from discourse analysis, the master's thesis begins with an analysis of central values and their importance for both the gymnastics wings of DGI, DGI Gymnastics, and DGF. It concludes that the basic element of discourse within DGF can be said to be 'gymnastics' whilst within DGI Gymnastics it is 'the association'.

The master's thesis builds upon a fundamental view that the associations' praxis takes part in a complex interaction with its environment, which can be analysed using Norbert Elias's concept of figuration. In its concrete analysis of the understanding by association heads of their association's praxis, concepts are applied from economic theory and from discourse analysis, and in Pierre Bourdieu's concept of habitus. To reduce the complexity latent in the empirical data of the master's thesis, its interviews, the thesis deploys three ideal types for the associations it studies: exercise training associations, competitive associations and comprehensive associations. Exercise training associations categorically exclude competitive gymnastics, in contrast to competitive associations that could not conceive of practicing gymnastics without a competitive goal. In comprehensive associations, the ambition is to unify the two differing gymnastics cultures that exercise and competitive gymnastics seem to represent.

The conclusion is that the three factors interact and in several cases are woven together in the understanding by association heads of associations' praxis. The values of national organisations are often habitually anchored to the association heads, who freely interpret these values whilst allowing themselves to be inspired by a market logic found in the commercial fitness sector when considering the association's exercise training.

Indledning

Gymnastikforeningen er en velkendt institution i mange danskeres hverdag. En stigende andel af de danske børn introduceres til gymnastik i den lokale gymnastikforening, og en del af deres forældre – særligt mødrene – kommer der fortsat. Siden 1998 er andelen af børn, der dyrker gymnastik i forening således steget fra 59 % til 71 % (Pilgaard, 33). For de voksnes vedkommende er der i løbet af samme periode stort set den samme andel, som dyrker gymnastik i forening – nemlig 45 % i 1998 og 44 % i 2007 (Pilgaard, 58).

Som gymnastikforening har man siden gymnastikkens udbredelse i Danmark omkring år 1900 haft to gymnastikretninger at referere og forholde sig til i sin lokale praksis som gymnastikforening; den såkaldte svenske gymnastik, der primært fik sin udbredelse på landet, og en sports- og konkurrenceorienteret gymnastik, som primært blev dyrket i byerne. Fortalerne for de to forskellige gymnastikretninger organiserede sig i foreningsgymnastikkens landsorganisationer; dem vi i dag efter forskellige fusioner kender som Danske gymnastik- og idrætsforeninger (DGI) samt Danmarks Gymnastik Forbund (DGF), der fem år efter stiftelsen i 1899 blev optaget i Danmarks Idrætsforbund (DIF). Striden om de to gymnastikretninger lagde – på et ideologisk niveau såvel som i den konkrete praksis - grundstenen til en tvedeling af idrætten i Danmark i henholdsvis en 'folkelig' samt en sportiv og eliteorienteret idrætsudøvelse. En tvedeling som stadig - i hvert fald på landsorganisatorisk niveau - viser sig levedygtig, som man så det ved fusionssammenbruddet mellem DGI og DIF i oktober 2008. På foreningsniveau rummes den 'folkelige' og den sportive konkurrenceorienterede gymnastik typisk i de samme foreninger, hvoraf langt størstedelen er medlem af både DGI og DGF (under DIF). Set fra et landsorganisatorisk perspektiv burde dette altså principielt ikke kunne lade sig gøre. Det bekræfter imidlertid, hvad flere undersøgelser har påpeget; at idealer og værdier fostret centralt i idrættens landsorganisationer sjældent når ud i foreningerne (Berggren, Ibsen og Jespersen, 1987; Molin, 1996; Agergaard, 2004) til trods for, at 90 % af de danske idrætsforeninger er medlem af enten DGI eller DIF (Ibsen, 1999, 258).

Tvedelingen af foreningsidrætten – herunder gymnastikken - i Danmark synes dog ikke at tegne hele billedet. Det skyldes primært, at den foreningsorganiserede gymnastik ikke længere står så alene på feltet for frivillige idrætsudøvelse, som den har gjort. For den gren af gymnastikken, hvor motionen er i fokus, er gymnastikforeningen i dag således blot én af flere arenaer med tilbud. Inden for de seneste årtier har aftenskoler og kommercielle fitnesscentre tilbudt gymnastiklignende

motionsaktiviteter til især voksne. Specielt fitnesscentre oplever en stor søgning, og vurderes i dag at have omkring 500.000 kunder, hvoraf 63 % deltager i holdtræning (Kirkegaard, 2009, 4 og 15). Nogle af disse fitnesscentre er nu også begyndt at henvende sig til børn. De nye arenaer har foruden nye deltageformer bragt nye motionsformer med sig som f.eks. aerobic og yoga, der efterhånden også er dukket op i gymnastikforeningerne. Feltet for motionsgymnastikaktiviteter synes altså at udvikle sig kraftigt i disse år med forskellige og nye udbydere samt et væld af nye træningsformer.

I en række kvalitative interviews med foreningsledere i efteråret 2008 erfarede jeg, hvordan disse ledere både refererede til 'gymnastikken i DGI og DGF' og til inspirationen fra den kommercielle fitnessbranche i deres forståelse af foreningens virke. I forhold til beskrivelsen af det felt gymnastikforeningerne befinder sig på, forekommer dette ikke overraskende. Foreningslederens personlige og kropslige erfaringer med gymnastik dukkede desuden ofte op, som begrundelse i forståelsen af foreningens konkrete praksis. Men hvad består disse tre forskellige faktorer nærmere i, og hvilken rolle kan de siges at spille i forhold til forståelsen af praksis omkring træning i gymnastikforeningen?

Med udgangspunkt i Verner Møllers kritik af den hidtidige danske idrætsforskning, der ifølge Møller har politiseret i relation til den beskrevne tvedeling af dansk idræt, så følger dette speciale Møllers opfordring til at beskæftige sig med en 'praksisnær idrætsforskning', hvis sigte er "*at skabe forståelse af idrætskulture(r)n(e)*" (Møller, 21). Med udgangspunkt i foreningsledernes egen optik sætter specialet sig således for at forstå, hvordan gymnastikforeninger i dag træner gymnastik og organiserer træning, som de gør, og hvad der kan forstås at influere denne praksis. Specialet gør sig imidlertid ingen håb om at kunne afsløre kausale sammenhænge, men opererer med en hypotese om, at der er tale om et komplekst samspil mellem flere faktorer, hvor forskellige arenaer og deres aktører gensidigt påvirker hinanden.

Problemformulering

Med udgangspunkt i en hypotese om at foreningsorganiseret gymnastik er et fænomen, der influeres af flere forskellige faktorer, er det specialets mål at undersøge følgende:

Hvilke faktorer influerer på foreningsledernes forståelse af foreningernes gymnastikpraksis og træningsorganisering?

Gymnastiktræning udbudt og organiseret udenfor foreningerne f.eks. landsholdstræning i DGF og landsdelsholdstræning i *DGI gymnastik* falder således udenfor undersøgelsen.

Specialet vil undersøge den foreningsorganiserede gymnastikpraksis som udspændt mellem 1) landsorganisationernes værdier, 2) markedslogikken fra de kommercielle motionsudbydere og 3) foreningsledernes habitus, og analysen styres derfor af følgende underspørgsmål:

- Hvorledes influerer landsorganisationernes værdier på foreningsledernes forståelse af måden at træne gymnastik og organisere træningen på?
- Hvorledes influerer en markedslogisk tankegang på foreningsledernes forståelse af måden at træne gymnastik og organisere træningen på?
- Hvorledes influerer foreningsledernes habitus på, deres opfattelse af måden at træne gymnastik og organisere træningen på?

De tre faktorer udkrystalliserede sig i forbindelse med interviews af udvalgte foreningsledere. De opfattes ikke som udtømmende, men vurderes at spille væsentlige roller. Andre mulige faktorer som f.eks. pragmatiske kompromisser og forhandlinger internt i foreningen ville kræve en del flere ressourcer at undersøge, end dette speciale har haft til rådighed. For bedst muligt at kunne undersøge indflydelsen fra landsorganisationerne 'værdier', analyseres centrale værdier og deres betydning i begge organisationers gymnastikdiskurs. Ved 'markedslogisk tankegang' forstås en praksisopfattelse, hvor begrebet om 'efterspørgsel' udgør det centrale pejlingsmærke, og ved foreningsledernes habitus forstås de personlige, kropsligt-idrætslige erfaringer, som disse idrætsledere har draget sig igennem livet. De tre nævnte faktorer undersøges i relation til udvalgte foreningslederes forståelse af 'deres' forenings praksis med at træne gymnastik og organisere træning. Analysen omfatter gymnastikforeninger, der er medlem af både DGI og DGF.

Teori

De anvendte teorier i specialet er udtryk for pragmatiske valg i forhold til specialets problemstilling og det anvendte datamateriales beskaffenhed. Foruden Max Webers idealtypetegreb bidrager flere forskellige teorier til at strukturere og perspektivere specialets analyser.

Diskursteorien fungerer som forståelsesramme for landsorganisationernes virke i relation til foreningsorganiseret gymnastik, og som konkret analyseteknik af landsorganisationernes værdier i deres ideologiske diskurser. Diskursteoriens begreb om subjektposition anvendes i analysen af værdiernes indflydelse på foreningsledernes forståelse af foreningens praksis. Pierre Bourdieus begreb om habitus anvendes i analysen af foreningsledernes kropsligt-idrætslige erfaringsmæssige baggrunds influeren på praksisforståelsen i foreningen. Endelig anvendes efterspørgselsbegrebet fra den økonomiske teori i analysen af markedslogikkens indflydelse på forståelsen af foreningens praksis.

Med valget af disse teoretiske begreber er det specialets ambition at gå så værdineutralt til værks som muligt i analysen af foreningslederens opfattelse af 'deres' forenings praksis, forstået som et socialt fænomen blandt andre i det danske samfund i dag jf. ambitionen om Verner Møllers 'praksisnære idrætsforskning'.

Max Webers idealtypetegreb

For at reducere kompleksiteten i specialets empiriske interviewmateriale er den tyske sociolog Max Webers idealtypetegreb anvendt til at kategorisere de valgte foreninger i tre idealtyper.

Weber udviklede og anvendte selv begrebet som et konkret værktøj til bl.a. at systematisere social adfærd. Begrebet idealtypetegreb ser bort fra uvæsentlige eller særegne træk ved et givent fænomen for i stedet at søge at indfange dets essens, dets bærende, karakteristiske elementer, der udgør fælleskomponenter for i princippet alle forekomster af fænomenet. Idealtyper skal derfor betragtes som en teoretisk konstruktion, et vigtigt sociologisk værktøj og ikke som en detaljeret og præcis beskrivelse af virkeligheden (Månson, 91). Foreningsidealtyperne i specialet er induktivt udviklet på baggrund af det empiriske interviewmateriale med udvalgte foreningsledere. Specialet indkredser følgende tre foreningsidealtyper: 1) *motionsforeningen*, 2) *konkurrenceforeningen*, og 3) *helhedsforeningen*. Hver foreningsidealtypetegreb er udtryk for essentielle og dominerende træk ved konkrete praksisser i foreninger med at træne gymnastik og organisere træning. Der er fokus på foreningslederens udsagn om og argumenter for foreningens gymnastikaktiviteter, deres

træningsindhold og den måde de organisatorisk foregår på. Dette greb indebærer en voldsom reduktion af perspektiver på foreningens praksis, hvilket behandles nærmere i metodedesign afsnittet.

Diskursteori

Den franske filosof Michel Foucault har udviklet fundamentet for diskursteoriens begreber og teori (Winther Jørgensen og Phillips, 21). Der findes forskellige retninger inden for diskursteorien. Jeg benytter mig i specialet af Ernesto Laclau og Chantal Mouffes diskursteori. Deres perspektiv sætter fokus på diskurser som politiske processer, der har effekt på skabelsen af interesser og strukturer i den sociale virkelighed. For Laclau og Mouffe - som for Foucault - kan politiske processer udspille sig i alle institutionelle sammenhænge: familien, foreninger, gymnastikholdet (Thomsen, 1997, 83). Laclau og Mouffe opererer altså med et meget bredt politikbegreb. Politik er handlinger, der har med vilkårene for fastlæggelse og forandring af den sociale orden at gøre (Thomsen, 2000, 187). Hvor Foucault imidlertid fokuserer på kun at identificere én diskurs (vidensregime) for hver historisk epoke, så opererer Laclau og Mouffe med flere samtidige diskurser inden for den samme historiske epoke (Winther Jørgensen og Phillips, 22). Laclau og Mouffes samfundsmodel er således kendetegnet ved pluralitet og en omskiftelighed svarende til de mange samtidige diskursers forskellige konstruktioner af den sociale virkelighed (Thomsen, 2000, 181). Det centrale spørgsmål for Laclau og Mouffes er, hvordan forskellige diskurser kæmper mod hinanden om at definere og fortolke den sociale virkelighed. Formålet med kampen er at opnå størst mulig tilslutning til diskursens virkelighedsfortolkning.

Diskursteoriens centrale begreber

Diskurs

En 'diskurs' er betegnelsen for det system, der styrer hvilke begreber vi forstår den sociale virkelighed med. Ved at navngive eller betegne tingene i verden omkring os på en bestemt måde lægges betydningen af tingene fast (Winther Jørgensen og Phillips, 36). Diskursen danner et bagvedliggende organisationsprincip for vore konkrete fortolkninger og holdninger.

Diskursen nøjes ikke med at fastlægge betydning, den er også med til at definere de handlemuligheder, vi har som mennesker. Man kan sige, at måden vi taler om og forstår vores

sociale virkelighed og fænomenerne i den på, er en aktiv, medskabende del af denne virkelighed (Thomsen, 1997, 76).

Landsorganisationernes diskurser om foreningsorganiseret gymnastik fastlægger betydningen af dette fænomen, og hver diskurs producerer, hvad der opfattes som 'selvfølgeligheder' om foreningsorganiseret gymnastik. Specialet opfatter landsorganisationernes diskurser som ideologiske diskurser. En ideologisk diskurs er en diskurs, hvor bestemte værdier udpeges som fundamentale (Thomsen, 1997, 98). I analysen af værdierne i landsorganisationernes diskurser udkrystalliserer der sig bestemte handleanvisninger til de foreninger, der relaterer sig til diskurserne. Gymnastikforeninger skal praktisere en bestemt adfærd, hvis de indenfor henholdsvis *DGI gymnastiks* og *DGF's* diskurs vil betragtes som 'rigtige'. I de to diskurser knytter der sig altså en bestemt værdsat adfærd til måden at træne gymnastik og organisere denne træning på.

Artikulation og ækvivalenskæder

En 'artikulation' opstår, når specifikke begreber sammenføjes med specifikke sociale objekter. En artikulation hviler på en fortolkning. Betonere artikulationen de ligheder, som forener begreberne, kaldes artikulationen for en 'ækvivalenskæde', men en artikulation kan også bestå i at fremhæve forskellen mellem to begreber. Det er altså først i artikulationen, hvor begreber relateres til andre begreber eller sociale objekter, at der fastlægges et specifikt betydningsmæssigt indhold for både begreb(erne) og det sociale objekt. Uden artikulation ingen fast betydning. En artikulation kan f.eks. være, når 'gymnastik' sættes i forbindelse med 'fællesskab', eller når 'gymnastik' kobles med konkurrencesituationer. I sammenføjningen modificeres både begrebets og det sociale objekts betydning. Artikulation er en vedvarende proces, der løbende skaber og forandrer relationerne mellem begreber og sociale objekter og således hele tiden skaber nye betydningsammenhænge.

Alt i alt bliver diskursteoriens begreb om artikulation omdrejningspunktet i bestemmelsen af landsorganisationernes diskurser, hvor landsorganisationernes sammenføjning af 'gymnastik' med bestemte kerneværdier undersøges i forhold til hvilke betydninger og handleanvisninger, det giver.

Nodalpunkt

'Nodalpunkter' er kernebegreberne i en diskurs – eller diskursens forankringspunkt, om man vil (Andersen, 91). I sammenføjningen med diskursens kernebegreber afgrænses og fastlægges

betydningen af en række af diskursens andre begreber. Nodalpunkter, der i sig selv ikke definerer deres nærmere betydning, kan i reglen præciseres via af diskursens øvrige begreber. (Thomsen, 2000, 184). Nodalpunktet indgår altså i en gensidig relation til diskursens andre begreber, som hver især er med til at fastlægge nodalpunktets betydning. Man kan også sige, at nodalpunkterne er de tegn, som alle de andre tegn i diskursen ordnes omkring og får deres betydning i forhold til (Winther Jørgensen og Phillips, 37).

Begrebet gymnastik kan siges at være et af nodalpunkterne i både *DGI gymnastiks* og *DGF's* diskurs. I sig selv siger dette begreb ikke, hvad der præcist forstås ved 'gymnastik', men i koblingen til andre begreber som for eksempel 'fællesskab' og 'konkurrence' opstår der forskellige betydninger af 'gymnastik'. Analysen af gymnastikdiskursen i *DGI gymnastik* og *DGF* indkredser diskursens andre værdiladede kernebegreber (værdier) og undersøger hvilke betydninger, der opstår i disse koblinger.

Subjektposition

En 'subjektposition' er udtryk for de bestemte interesser, holdninger og de særlige værdier, vi har som mennesker. På baggrund af de mange forskellige sociale relationer som vi indgår i i samfundet, udvikler vi en sammensat identitet, der manifesterer sig i vores selvforståelse. Afhængig af hvilke relationer vi orienterer os imod vil forskellige interesser træde i forgrunden svarende til de forskellige subjektpositioner (Thomsen, 1997, 85-86). Begrebet subjektposition betegner således de bestemte interesser og forventelige adfærd, der afgrænses og træder i forgrunden, når vi indgår i bestemte sociale relationer.

Begrebet subjektposition har i forhold til foreningsidealtypernes praksis leveret et værktøj til at undersøge, hvordan foreningsledernes forståelse af foreningernes praksis kan forstås som udtryk for subjektpositionerne; 'medlem af DGI' og 'medlem af DGF'.

Hegemoni

'Hegemoni' er betegnelsen for den situation, hvor koalitioner af grupper bestående af aktører med samme subjektpositioner dominerer over de grupper, der ikke indgår i denne koalition.

Forudsætningen for at tale om et hegemoni er, at der er tale om en politisk-ideologisk diskurs, hvor bestemte værdier udpeges som fundamentale. At diskursen også har en politisk dimension skal

forstås på den måde, at en diskurs for at opnå bredest mulig tilslutning må stykke sin ideologi sammen af mange forskellige uensartede elementer, så den tilgodeser så mange forskellige interesser som muligt. Foruden et fælles sprog forudsætter hegemoni skabelsen af og opbakning til en ny virkelighedsforståelse samt konstruktion af såkaldte 'antagonister' forstået som illegitime oppositionelle grupper (Thomsen, 2000, 190-191). Opnår en diskurs hegemoni, vil det altid være på bekostning af andre diskursers virkelighedsforståelse, der således mister politisk virkningskraft. Undervejs i den hegemoniske proces omformes gruppens subjektpositioner og mødes i en helt ny subjektposition, hvor nye interesser og holdninger skabes. Diskursteorien kalder denne proces for 'den hegemoniske effekt' (Thomsen, 1997, 99-100).

I forhold til landsorganisationerne har diskursteoriens hegemonibegreb fungeret som værktøj til at beskrive og forstå landsorganisationernes virke på centralt ledelsesniveau som to forskellige ideologiske diskurser, der internt kæmper om at fortolke og dominere den foreningsorganiserede gymnastikpraksis.

I forhold til foreningsidealtypenes praksis har hegemonibegreb fungeret som værktøj til at forstå hvordan denne praksis er påvirket af forskellige diskurser, der hver sætter foreningerne i bestemte positioner jf subjektpositionerne: 'medlem af DGI og DGF' og 'medlemmernes forening'.

Pierre Bourdieu

Den franske sociolog Pierre Bourdieu opererer med en samfundsoptik, hvor borgere fra forskellige erhvervmæssige grupper i samfundet ('det sociale rum' i Bourdieus terminologi) identificeres og placeres i forhold til hinanden ud fra en vurdering af, hvor meget dels kulturel og dels økonomisk kapital de besidder. Bourdieus begrebsapparat er med andre ord udviklet til at beskrive og forstå, hvordan menneskers, grupper og institutioners forskellige interesser bliver til og brydes i kamp om at opnå den dominerende position på feltet (Järvinen, 349). Bourdieus teori udmærker sig i relation til specialets problemstilling ved at betragte disse interesser, som et spørgsmål om de delvist kropsligt lejrede erfaringer, som vi har med os i bagagen. Specialet benytter sig af Bourdieus habitusbegreb, der tilbyder en teoretisk indgang til forståelsen af, hvordan menneskers tænke- og handlemåde kan forklares ved de ubevidste og delvist kropsligt lejrede erfaringer, vi har gjort os samt ikke mindst det sociale miljø, som vi er vokset op i og aktuelt befinder os i.

Habitus

Habitusbegrebet bruger Bourdieu til at betegne forbindelsen mellem agenter positioner (kapitalbesiddelser) i 'det sociale rum' og deres 'positioneringer'. Positioneringer skal forstås som de valg vi foretager os, når vi bedømmer verden og handler i den, og de skal betragtes som mentale strukturer. Den finske sociolog Magaretha Järvinen kalder habitus for "*et system af praktiske (ubevidste) hypoteser*", der omsætter agenternes position på feltet til måden de opfatter, bedømmer og handler i verden på (Järvinen, 350). Vores tænkemåde og adfærd er med andre ord styret af habitus.

Habitus bliver til af de erfaringer, som vi gør os i løbet af vores liv. Habitus er "*resultatet af en internalisering af eksterne strukturer*", skriver den amerikanske sociolog Loïc Wacquant og betoner hermed, hvordan de sociale strukturer, vi indgår i, er afgørende for habitus (Bourdieu og Wacquant, 30). Bourdieu tillægger vores sociale opvækstbetingelser – herunder familiebaggrunden - stor betydning i forhold til hvilke reelle udfoldelsesmuligheder, vi vurderer at have i vores liv. Ifølge Bourdieu vælger vi mennesker at stræbe efter det, vi opfatter som opnåeligt. Det betyder, at de måder vi tænker og handler på i vid udstrækning opretholder vores forestilling om de givne handlemuligheder, vi har og de nødvendigheder, der er i vores sociale omgivelser. Det kalder Bourdieu for realitetssans.

Habitus kendetegnes således primært ved at være et sæt af varige dispositioner, der knytter sig til objektive sociale strukturer i samfundet. Bourdieu ser det som sociologiens opgave at afdække habitus.

Habitusbegrebet anvendes i specialet til at undersøge hvordan foreningsledernes idrætserfaringsmæssige baggrund influerer deres forståelse af den måde 'deres' forening træner gymnastik og organiserer denne træning på. Der er flere eksempler i specialets interviewmateriale på, hvordan foreningslederne selv antyder, at en bestemt måde at praktisere på er et spørgsmål om tradition, erfaringer opsamlet over lang tid samt påvirkninger af det sociale miljø, som de har befundet sig i gennem længere tid.

Markedslogik

Principielt forstås gymnastikforeninger at være private, formelle, non-profit organisationer, der dog modtager betragtelige økonomiske tilskud og andre goder fra det offentlige (kommunen).

Foreninger må gerne generere økonomisk overskud, når blot foreningen, som folkeoplysningslovens¹ § 4, stk. 3, nr. 8 fordrer, driver 'virksomhed, der er almennyttig'. Dvs. at et eventuelt overskud bliver i foreningen, og ikke anvendes til personlig berigelse. Frivillige foreninger som gymnastikforeninger kan således placeres i den såkaldte 'tredje sektor', der befinder sig mellem tre andre sektorer: staten, markedet og civilsamfundet. Kendetegnende for den tredje sektor er, at den er placeret på skæringspunktet mellem følgende opdelinger: offentlig/privat, for-profit/non-profit og formel/ufornel. Frivillige foreninger i den tredje sektor kan betragtes som en blanding af de tre omkringliggende sektorer (staten, markedet og civilsamfundet) med hver deres sociale orden og styringsprincipper (Pestoff, 18 ff.).

I et senmoderne samfund, der ofte karakteriseres som domineret af en markedslogik (Hochschild, 119; Jameson, 263; Gundelach, 65), er det plausibelt, at 'markedet' med dets principper spiller en rolle i gymnastikforeningernes virke med at udbyde motionsaktiviteter i fritiden. Helt konkret kan man sige, at opkomsten og udbredelsen af kommercielle fitnesscentre i Danmark har frataget de frivillige foreninger deres monopol på at udbyde motionstræning i fritiden. Bjarne Ibsen konstaterer således, at "*især gymnastikforeningerne (...) må konkurrere om motionshungrende danskers opmærksomhed*" (Ibsen, 2006, 42), og hentyder til denne efterhånden omfangsrige kommercielle fitnessbranche, der appellerer til en stadig stigende andel af de danske motionister (Kirkegaard, 2009, 4). Ibsen stiller det logiske spørgsmål, om man ikke med tiden vil se 'markedslogikken' fra den kommercielle fitnessbranche "*sive ind i mange foreninger*" (Ibsen, 2006, 42). Argumenterne lyder bl.a., at befolkningen i dag i langt højere grad end for 20 år siden accepterer kommercielle principper, og at foreningernes praksis på flere områder i dag læner sig opad den kommercielle branches praksis som f.eks. foreningernes motionstilbud og forskellige økonomigenererende aktiviteter i foreningen.

Men udbredelsen af de kommercielle fitnesscentre i Danmark er der altså kommet en ny og anderledes tankegang til i måden at organisere og tilbyde frivillig motionstræning på, end de danske frivillige idrætsforeninger traditionelt har praktiseret. Som nævnt sætter folkeoplysningsloven nogle rammer for, hvordan de frivillige foreninger skal agere og organisere sig, hvis de ønsker at være

støtteberettiget, men inden for disse rammer er der rig mulighed for at forholde sig til f.eks. efterspørgslen på motionsmarkedet. Men hvad forstår man ved et 'marked', og hvilken logik hersker her?

Marked

Ved et 'marked' forstås den kontaktflade, der etableres mellem købere, der efterspørger varer, og sælgere, der udbyder varer (Pedersen, Madsen & Nielsen, 21). Markedsbegrebet betegner med andre ord forbindelsen mellem produktion og forbrug af varer og ydelser i et samfund.

Gymnastikforeninger kan betragtes som udbydere af tjenesteydelser forstået som gymnastiktræning i fritiden. Ifølge Ibsen er den såkaldte 'aktivitetsforening', der baserer samværet på selve aktiviteten, dominerende i foreningsbilledet i dag (Ibsen, 2006, 30). Disse aktivitetsbaserede fællesskaber tager mere og mere karakter af det, som idrætssociolog Jens-Ole Jensen kalder 'senmoderne abrupte og segmenterede fællesskaber' (Jensen, 204), der underminerer den langsigtede forpligtelse til fordel for individuel valgfrihed og en forskydning fra at være sammen med 'den specifikke anden til den generaliserede anden'. En tendens der minder om de følelsesmæssigt distancerede og anonyme relationer, der kendetegner relationerne på markedet.

Efterspørgsel

'Efterspørgsel' er en central mekanisme, der er med til at forme markedet. Efterspørgsel er udtryk for købernes selvvalgte behov for en vare eller tjenesteydelse (Pedersen, Madsen & Nielsen, 39). Et behov opfattes at blive til forbrug i det øjeblik behovstilfredsstillelsen indebærer en handel med en udbyder, som f.eks. når et behov for motion tilfredsstilles ved at motionisten indgår en handel med en udbyder af denne tjenesteydelse. Efterspørgslen tillægges ofte størst betydning på markedet på kort sigt og udbuddet størst betydning på lang sigt (Pedersen, Madsen & Nielsen, 39 og 89). Mekanismen består i, at hvis efterspørgslen på bestemte varer eller tjenesteydelser stiger, så vil produktionen (eller udbuddet) af disse varer og tjenesteydelser øges. Så når f.eks. aerobic, pilates og zumba bliver populært (efterspurgt), så vil udbuddet og antallet af udbydere stige.

Konkurrence

Når der findes flere udbydere af den samme vare opstår der 'konkurrence' på markedet for denne vare. På markedet er det principielt efterspørgernes opfattelse af varen, der afgør om de forskellige

udbyders varer er 'de samme' eller såkaldte 'differentierede' produkter (Pedersen, Madsen & Nielsen, 118). En tjenesteydelse som f.eks. en times motionstræning på et hold med en instruktør kan således principielt både optræde som den 'samme vare' og som et differentieret produkt afhængigt af, om efterspørgerne opfatter holdtræningen i fitnesscenteret som forskelligt fra gymnastikforeningens hold eller ej. Der er tegn på, at motionister ikke skelner mellem træningsaktivitetens organisationsform, når blot selve træningsaktiviteten opleves at være tilfredsstillende (Kirkegaard, 2009, 74), hvilket kan tale for en konkurrencesituation mellem gymnastikforeninger og kommercielle fitnesscentre.

Alt i alt tillægges efterspørgsel en stor og afgørende indflydelse på et markeds kortsigtede form og produktion. En orientering i forhold til dette centrale begreb i kataloget over markedets styringsmekanismer vil derfor blive anvendt, som udtryk for en markedslogisk tankegang i foreningsledernes forståelse af foreningens praksis.

Kombinationen af diskursteori, habitus og markedslogik

I specialet kombineres begreber fra diskursteorien, Pierre Bourdieu og økonomisk teori i en analyse af, hvad der influerer på foreningsledernes forståelse af måden at træne gymnastik og organisere denne træning på.

Fordelen ved at kombinere Bourdieus habitusbegreb med diskursteori i denne analyse, ligger i forskellen på de to teories forståelse af, hvordan social adfærd skal forstås. Diskursteoriens subjektpositionsbegreb tilbyder en forståelse af social adfærd som foranderlig og ikke fastlagt af sociale strukturer. Ved at identificere sig med forskellige diskurser sammensættes den enkelte aktør af mange forskellige interesser og tilsvarende forskellige måder at handle på. Bourdieus habitusbegreb tilbyder en forståelse af, at indlejrede kropslige erfaringer og praksisser har indflydelse på vores sociale adfærd. Bourdieu betoner, at handlinger er præget af de objektive sociale strukturer, som opvækst og uddannelse har 'plantet' i os. De sociale strukturer har så at sige afgrænset horisonten af de handlingsmuligheder, som synes reelt eksisterende for os. Denne tendens til determinisme hos Bourdieu opblødes ved også at anvende diskursteoriens subjektpositionsbegreb. Markedslogikken fra den økonomiske teori inddrages, fordi markedet tillægges en fremtrædende rolle i det senmoderne samfund i dag, således også på feltet for

motionstræning i fritiden. Væksten i kommercielle fitnesscentre de seneste 20 år er et konkret eksempel på, hvordan markedslogikken har 'indtaget' området for motionsaktiviteter.

At inddrage tre så forskellige teoretiske aspekter i forståelsen af hvad, der influerer på foreningens praksis som foreningslederne forstår den, er udtryk for at specialets hypotese ikke opererer med en kausal forståelse, der tilbyder en komplet og enkel årsagsforklaring. Hypotesen foreslår derimod, at der er komplekse sammenhænge på spil i forståelsen af foreningsidealtypenes praksis, der kan befrugtes af den tyske sociolog i Norbert Elias' begreb 'figurationer', forstået som "*netværk af gensidigt afhængige mennesker og grupper med skiftende asymmetriske magtbalancer mellem dem*" (Olofsson, 415). Ifølge Elias indgår mennesker såvel som sociale grupperinger – således også gymnastikforeninger - i lange og komplekse afhængighedskæder med andre mennesker og sociale grupperinger. Elias afviser i sin grundbog om sociolog (Elias, 1970), at kausale forklaringer kan overføres fra naturvidenskaben til samfundsvidenskaben. Han mener, at menneskelige kulturer er alt for komplekse til at kunne forklares via relativt enkle årsags-virkningsmekanismer som f.eks. tyngdeloven. I dette speciales sammenhæng betyder det, at hensigten ikke er at forklare gymnastikforeningernes praksis med enten habitus, markedslogik eller værdier. Specialet søger derimod at demonstrere det komplekse samspil mellem de forskellige faktorer, der alle indvirker på den gymnastikorganisatoriske virkelighed, som så virker tilbage på marked, værdier og fornemmelser for habitus i et komplekst samspil.

De tre faktorer med hver deres teoretisk ophav har som sådan suppleret hinanden og udvidet mulighederne for at forstå dette komplekse samspil, som foreningsledernes forståelse af praksis indgår i. I praksis vil de tre forskellige faktorer være svære at adskille, og deres rene former bør opfattes som teoretiske konstruktioner. Hvordan hvilke faktorer influerer og i hvilke foreningsidealtyper, vil jeg lade være op til specialets analyser af de tre foreningsidealtyper at sandsynliggøre.

Metodedesign

Der er benyttet kvalitative metoder i såvel indsamling som analyse af specialets datamateriale. Dataindsamling er foregået ved hjælp af spørgende og dokumentariske metoder (Launsø & Rieper, 96). Interviewdelen består af i ni kvalitative interviews af udvalgte foreningsledere i efteråret 2008 samt et interview af *DGI gymnastiks* landsformand, Dorte With i juni 2010. De dokumentariske metoder har først og fremmest bestået i indsamling af officielle dokumenter af idrætspolitisk karakter samt diverse præsentationsmaterialer fra henholdsvis *DGI gymnastik* og DGF. Hertil kommer en række dokumenter fra de foreninger, hvor jeg interviewede lederne. Endelig er relevante kvantitative undersøgelser blevet inddraget med henblik på at perspektivere specialets empiriske datamateriale.

I analyserne af landsorganisationernes værdier er der anvendt begreber fra diskursanalyse. I undersøgelserne af indflydelsen af landsorganisationernes værdier på foreningsledernes praksisforståelse anvendes diskursteorien begreb om subjektposition. Analysen af foreningsledernes erfaringsmæssige baggrund i relation til gymnastikpraksis anvender habitusbegrebet fra Pierre Bourdieus teoriapparat, og den markedslogiske tankegang analyseres med begrebet om efterspørgsel fra den økonomiske teori.

Dataindsamlingsteknikker

Dokumentarisk materiale

Et kriterium for det anvendte dokumentariske materiale fra *DGI gymnastik* og DGF har været at det skulle bidrage til at afdække organisationernes værdier i relation til måden træne gymnastik og organisere gymnastiktræning på i foreninger. Det indsamlede materiale består i begge organisationers aktuelle præsentation af sig selv og deres virke, som de fandtes på de respektive hjemmesider i forsommeren 2010. Der indgår desuden en profilfolder fra DGF, som er hentet fra forbundets hjemmeside. Herudover er der fra de to hjemmesider hentet formelt vedtagne og gældende politiske beslutninger bestående af ledelsesmæssige styringsredskaber som f.eks. vedtægter, idégrundlag, vision, politikker og strategier.

Desuden er der inddraget diverse dokumenter fra de ni foreningers hjemmesider i forbindelse med forberedelse af interviewet og den efterfølgende analyse heraf. Materialet har dels bidraget med

faktuelle oplysninger om f.eks. foreningens holdtyper og antal, men også foreningens vedtægter og eventuelle politikker er inddraget i det omfang, jeg har vurderet, at det var relevant.

Af øvrigt dokumentarisk materiale inddrages Bjarne Ibsens undersøgelse af foreningsidrættens udvikling og udfordringer (Ibsen, 2006), fordi den bidrager med perspektiver på foreningernes situation i samfundet i dag. Desuden inddrages kvantitative analyser af danskernes motions- og sportsvaner (Pilgaard), de aktive fitnesskunder (Kirkegaard, 2009) og fitnessbranchens træningsformers indtog i DGI (Kirkegaard, 2008), fordi disse undersøgelser tegner et billede af, hvordan efterspørgslen på idræt ser ud blandt befolkningen herhjemme, og bidrager til at forstå udbredelsen af det markedsinfluerede idrætsforbrug i Danmark.

Kvalitative interviews

Det kvalitative interview er velegnet til at få indblik i menneskers forståelse af sig selv og den verden, de er en del af (Kvale, 15). Ved at lade mennesker tale så spontant som muligt om, hvordan de forstår udvalgte elementer i deres livsverden, kan man opnå et personligt bud på, hvilke forståelseskategorier, der er i spil for den enkelte. Denne eksplorerende funktion var et afgørende argument for den valgte dataindsamlingsmetode i forhold til foreningerne. De anvendte interviews af foreningsledere (bilag 3) har i udgangspunktet fungeret som en eksplorativ forundersøgelse i en foreningsundersøgelse for DGF. Formålet med disse interviews var at indkredse relevante perspektiver i relation til foreningernes selvforståelse, og foreningernes relation til forbundet såvel som *DGI gymnastik*. Interviewmaterialet giver et indblik i foreningernes hverdagsliv og foreningens medlemskab af landsorganisationerne set med de interviewede foreningslederes egne øjne. I disse interviews ligger der altså en mængde interessant information i forhold til specialets problemstilling, og derfor benyttes disse interviews i specialet, selvom de blev gennemført med et andet formål.

Interviewet med Dorte With (bilag 3) har fungeret som uddybning af officielle udsagn fra *DGI gymnastik*. Interviewet gav mig mulighed for at afprøve min forståelse af udsagn, som jeg vurderede at være centrale for analysen af organisationens gymnastikdiskurs. Interviewet har bidraget til at mindske den forskel, der er i min relation til de to landsorganisationer i kraft af min ansættelse hos DGF. Dette forhold behandles nærmere i afsnittet om verificering i slutningen af dette kapitel.

Anvendt fremgangsmåde

Den norskfødte psykolog Steinar Kvale anbefaler, at en interviewundersøgelse består af følgende syv stadier: 1) tematisering, 2) design, 3) interview, 4) transskribering, 5) analyse, 6) verificering og 7) rapportering (Kvale, 81). Jeg har været inspireret af denne fremgangsmåde og tilstræbt at følge stadiene. I det følgende beskrives, hvordan jeg har arbejdet med de fem første faser, og i slutningen af kapitlet forholder jeg mig til mulighedernes for at verificere resultaterne i et selvstændigt afsnit, der betragter specialet som én samlet analyse. Rapporteringsfasen er vigtig for Kvale, fordi spørgsmålet om interviewundersøgelsers gyldighed og generaliserbarhed ifølge ham udvides til at omfatte kommunikation med læserne af sådanne undersøgelsers resultater. Da mine interviews indgår som ét empiribidrag blandt andre i specialet, bliver rapporteringsfasen et spørgsmål om specialets anvendte metoder og analyseteknikker, som de beskrives i nærværende kapitel.

1) Tematisering

Med tematisering afklares formålet med interviewundersøgelsen. Som nævnt blev Foreningslederinterviewene planlagt som første fase i en foreningsundersøgelse for DGF med det formål at indkredse relevante perspektiver i relation til selvforståelsen i foreningerne og deres relation til forbundet såvel som *DGI gymnastik*.

2) Design

På baggrund af formålet med interviewene valgte jeg det semistrukturerede interviewdesign. Kvale kalder det semistrukturerede interview for 'en professionel samtale mellem to parter med en asymmetrisk magtfordeling'. Asymmetrien består i, at interviewerens har defineret rammen for samtalen og styrer den. Graden af styring er en hårfin balance mellem at lade den interviewede tale frit og bringe sin livsverden ind i samtalen, samtidig med at interviewerens holder samtalen på rette kurs, og får den til at bevæge sig derhen, hvor der forventes at være relevant information at hente i forhold til undersøgelsens formål (Kvale, 126).

Udvælgelse af interviewpersoner er med til at forme interviewmaterialet. Formodede faktorer med indflydelse på foreningers selvforståelse og relation til landsorganisationerne har været styrende for udvælgelsen. Faktorerne var: foreningens geografiske placering, antal medlemmer, om foreningen havde konkurrenceaktive hold eller ej og om foreningen inden for det seneste år havde benyttet sig af tilbud fra DGF. I udvælgelsen er DGF's medlemsdatabase anvendt.

Som foreningens repræsentant blev formanden interviewet, men ved flere interviews lod formanden sig uventet supplere af enten sin næstformand eller forretningsfører. Jeg har valgt også at lade deres udtalelser indgå i analysen. Med betegnelsen 'foreningsleder' skelnes der ikke mellem disse personer.

3) Interview – spørgeguide og selve situationen

Før hvert foreningslederinterview opdaterede jeg mit kendskab til foreningen mht. holdtyper og antal, bestyrelsens medlemmer, vedtægter og politikker i det omfang, de var tilgængelige på foreningens hjemmeside. Dette forkendskab bidrog til, at jeg under interviewet bedre kunne indleve mig i foreningslederens livsverden, men også stille konfronterende spørgsmål, når udtalelser syntes at stride mod mit forkendskab til foreningen.

En spørgeguide (bilag 1) definerede den indholdsmæssige ramme for interviewene. Guiden opererede med tre overordnede emner: foreningens selvforståelse, foreningens forhold til DGF samt til *DGI gymnastik* og foreningslederens reaktion på de mislykkede fusionsbestrebelse. Spørgsmål om konkrete aktiviteter og praksis i foreningen viste sig velegnede til 'åbningen' af hvert emne, fordi de var enkle at svare på. Med udgangspunkt i beskrivelserne af foreningens praksis gav jeg plads til de interviewedes egne perspektiver i uddybningen heraf. På den måde nærmede jeg mig en forståelse af, hvilke meningsfulde sammenhæng denne praksis indgik i, og hvordan praksis blev forstået af den enkelte foreningsleder. Nogle af mine uddybende spørgsmål satte refleksioner i gang hos de interviewede, og i nogle tilfælde opdagede de selv nye meningssammenhænge. I tilfælde hvor jeg var i tvivl om meningen i det sagte, afprøvede jeg min forståelse heraf. Kvaless ideal om at analysen af meningen i det sagte bliver udført undervejs i interviewet, har jeg derfor indfriet ved konsekvent at reagere på min tvivl med afprøvende spørgsmål (Kvale, 178).

4) Transskribering

Alle interviews er optaget på bånd og efterfølgende transskriberet af mig. Jeg har transskriberet interviewene så ordret, som det har været teknisk muligt. Ordstillingen i sætningerne er bibeholdt og gentagelser af ord, hele sætninger og pauseord som 'hm' og 'øh' er gengivet. Ufærdige sætninger står ufærdige og pauser er angivet ved punktummer, hvor antallet af punktummer angiver pausens længde. Følelsesmæssige udbrud som f.eks. latter eller suk er noteret i parentes. Utydelige ord er angivet med (*mumlen*). Citater i specialet er tilnærmet skriftsprog, og idealet har i den proces

været at få formuleret den interviewedes udtalelser, som vedkommende selv ville have skrevet dem (Kvale, 170).

5) Interviewanalyse

I første omgang har analysearbejdet drejet sig om at indkredse væsentlige træk i foreningernes daglige praksis med at træne gymnastik samt organiseringen heraf. Første fase af dette arbejde foregik allerede under interviewet som nævnt i forrige afsnit. Analysearbejdets anden fase har bestået i transskriptionsarbejdet. Den minutiøse gennemlytning af hvert interview har bidraget til min fornemmelse for meningen i de enkelte udsagn. Tredje fase i analysearbejdet kan bedst sammenlignes med den metode, som Kvale kalder for 'meningskondensering'. I denne metode kortes lange udtalelser ned til få ord efter følgende fremgangsmåde: først gennemlæses hvert interview for at få en fornemmelse af helheden. I den interviewedes egne formuleringer identificeres og afgrænses hvert indholdsmæssigt afsluttede afsnit i hver enkelt fortælling i interviewet fra næste afsnit i fortællingen ('naturlige meningsenheder'). Det dominerende tema i de naturlige meningsenheder formuleres så simpelt som muligt, og hvert tema udspørges i forhold til undersøgelsens emne. Mit overordnede spørgsmål var: hvad fortæller dette tema mig om, hvorfor foreningen træner gymnastik og organisere denne træning som den gør? Til slut bindes alle essentielle, ikke-overflødige temaer i interviewet sammen i ét samlende udsagn (Kvale, 194).

I formuleringen af det samlende udsagn for hvert foreningslederinterview fornemmede jeg lighedstræk i en del af foreningsledernes forståelse af foreningens måde at træne gymnastik og organisere træningen på. Ved at bruge Webers idealtypetegreb har fremgangsmåden været at identificere de essentielle og karakteristiske træk i disse forskellige praksisforståelser. Det resulterede i de tre foreningsidealtyper: *motionsforeningen*, *konkurrenceforeningen* og *helhedsforeningen*. Konstruktionen af foreningsidealtyperne uddybes og diskuteres i det følgende afsnit.

Anden del af interviewanalysen har drejet sig om at undersøge indflydelsen af forskellige faktorer i foreningsledernes forståelse af deres måde at praktisere foreningsorganiseret gymnastik på. På dette niveau i analysen trækkes meningsenhederne i interviewene ud af deres kontekst i interviewmaterialet og undersøges i relation til de tre faktorer: landsorganisationernes værdier,

foreningslederens habitus og markedslogiks tankegang. 'Meningskategorisering' kalder Kvale denne analysetilgang, som vil blive beskrevet i næste afsnit (Kvale, 196).

Analyseteknikker

Konstruktion af foreningsidealtyper

Foreningsidealtyperne er konkret indkredset på baggrund af foreningsledernes forståelse af foreningens måde at træne gymnastik og organisere denne træning på, suppleret af faktuelle kendetegn ved foreningens konkrete holdudbud. Fokus har været på foreningsledernes argumenter for, hvorfor foreningen tilbyder gymnastiktræning og hvordan den bør foregå. Ved kun at interessere sig for foreningsledernes udsagn bliver foreningsidealtyperne udtryk for den typiske praksisforståelse af træning og dens organisering, som foreningslederne i hver foreningsidealtipe har til fælles. Der ville med stor sandsynlighed dukke en mængde andre forståelser op i hver forening, hvis jeg også havde spurgt bestyrelsesmedlemmer, trænere og medlemmer.

Foreningslederens forståelse kan altså opfattes som én blandt andre. En forståelse der i nogen grad er præget af, at der tales fra en position som foreningens formelle repræsentant. Der vil tilsvarende derfor være tale om en 'officiel' og relativ ukontroversiel forståelse af foreningens træningspraksis.

Rent metodisk er interviewene med foreningslederne blevet suppleret med dokumentarisk materiale om faktuelle forhold i foreningen som medlemsantal, formelle bestemmelser i vedtægter, medlemskabs- og holdtyper i foreningen. Dette materiale har bidraget som en slags kontrolinstans, som foreningsledernes personlige holdnings- og interesselikende givelser er blevet holdt op i mod (under interviewet såvel som i den efterfølgende analyse) i en kritisk vurdering af foreningsledernes udsagn i forhold til reel praksis i foreningen.

Negligeringen af foreningsinterne variationer til fordel for én (foreningslederens) udlægning af foreningens træningspraksisser har gjort det muligt, at se forskelle og ligheder i denne forståelse foreningerne imellem i en sammenligning af forståelsen af træningspraksis i de tre foreningsidealtyper. Det betyder til gengæld, at forståelsen af praksis er præget af foreningsledernes perspektiv, og således blot er én mulig forståelse blandt andre.

Analyse af praksisforståelsen i foreningsidealtyperne

Foreningsidealtyperne og foreningsledernes praksisforståelse vil blive udfoldet og analyseret hver for sig for slutteligt at blive sammenlignet. Analyserne af foreningsledernes forståelse af måden at træne gymnastik og organisere træningen på er en undersøgelse af, hvad der influerer denne praksisforståelse. Med inspiration fra teoretiske begreber som Bourdieus habitusbegreb, diskursanalysens subjektposition og den økonomiske teoris begreb om efterspørgsel undersøges for hver foreningsidealtype, hvilket samspil disse faktorer indgår i i relation til praksisforståelsen. Der opereres med følgende tre faktorer: 1) landsorganisationernes værdier, 2) foreningslederens habitus og 3) markedslogisk tankegang.

I analyserne af landsorganisationernes værdier indflydelse vil diskursteoriens begreb om subjektposition blive anvendt. Der opereres med subjektpositionerne: 'medlem af DGI' og 'medlem af DGF'. Hvis forståelsen af praksis i foreningen skal kunne forstås som udtryk for denne subjektposition, skal praksisforståelsen være præget af en orientering mod landsorganisationerne og deres værdier. Forstår foreningslederen foreningens praksis som udtryk for, at foreningen er 'medlem af DGI' og/eller 'medlem af DGF' vil foreningens selvforståelse indebære en identificering som sådan, og forståelsen af praksis vil være defineret af disse diskursers handleanvisninger til medlemsforeninger.

I analysen af hvilken rolle foreningsledernes kropsligt-idrætslige erfaringsbaggrund spiller for deres forståelse af, hvordan foreningen træner gymnastik og organiserer træningen på, anvendes Bourdieus habitusbegreb. Med udgangspunkt i beskrivelser af de karakteristiske træk af den typiske foreningsleders personlige idrætslige erfaringsbaggrund i hver foreningsidealtipe, undersøges praksisforståelsen som influeret af denne (konstruerede) foreningsleders habitus.

En markedslogisk influeret praksisforståelse vil indebære en efterspørgselsorientering i foreningslederens forståelse af, hvordan foreningen indretter måden at træne gymnastik og organisere træningen på i forhold til, hvad der efterspørges mht. træningsindhold og deltageform.

Som det vil fremgå af analyserne af foreningsledernes praksisforståelse i de tre idealtipeforeninger vil ingen af de tre nævnte faktorer optræde i ren form. Faktorerne vil flette sig sammen, og vil i flere tilfælde optræde som sammenfaldende. Det er ikke specialets ærinde at afdække, hvad der

ligger til grund for hvad, men at identificere de tre faktorer og udrede, hvordan de influerer praksisforståelserne. Hvad angår argumentet for specialets anvendelse af både habitus- og subjektpositionsbegreberne så er den væsentligste pointe, at der med habitusbegrebet gives plads til kropsligt lejrede erfaringer, som foreningslederne har erhvervet sig gennem f.eks. gymnastikudøvelse, hvorimod subjektpositionsbegrebet åbner mulighed for, at adfærd og tankemønstre ikke nødvendigvis er betinget alene eller overvejende af de erfaringer, som opvækstbetingelsernes sociale strukturer har bidraget med.

Analyse af værdierne bag landsorganisationernes ideologiske diskurser

Da Laclau og Mouffes ikke angiver konkrete analysemetoder, har jeg ladet mig inspirere af Winther Jørgensen og Phillips, der anbefaler, at en analyseindgang kan ligge i at ”*fokusere på de konkrete udtryk i deres egenskab af artikulationer*” (s. 40). Artikulation er som sagt defineret som sammenføjninger af begreber og sociale objekter, hvorved betydningen af objekterne fastlægges. Den indledende opgave i diskursanalysen er derfor at undersøge sproglige udtryk for sammenføjninger af begreber og sociale objekter. Nævnes ’gymnastik’ for eksempel i sammenhæng med den enkeltes gymnastiske udvikling eller i forbindelse med muligheden for at indgå i et fællesskab?

Gymnastikdiskursen i henholdsvis *DGI gymnastik* og DGF analyseres som ideologiske diskurser. Derfor tages der i analyserne udgangspunkt i de centrale værdier, der optræder i de to landsorganisationers diskurser. Analyserne er en afdækning af de betydninger, der opstår, når værdier som for eksempel ’fællesskab’ og ’udvikling’ kobles med ’gymnastik’. Diskursernes handleanvisninger udestilleres, og nodalpunkter ved siden af det centrale gymnastikbegreb indkredses.

Verificering

Kvaliteten af specialet beror dels på validiteten, generaliserbarheden og reliabiliteten af undersøgelsens resultater.

Validitet

Vil man vide, hvordan folk forstår deres verden, må man spørge dem, siger Kvale (Kvale, 1). Derfor bygger specialet på foreningslederens udsagn om foreningens praksis. Interviewmaterialet har

givet en indsigt i, hvordan denne praksis giver mening for foreningslederne. Analysen af disse meningshorisonter i forhold til de tre faktorer i den meningskategoriserende analyse har udviklet specialets bud på det samspil, som disse faktorer indgår i for hver enkelt foreningsidealtipe. Ifølge Kvale skal gyldigheden en sådan undersøgelse vurderes på den håndværksmæssige mestring af den valgte metode (Kvale, 240). Jeg har derfor bestræbt mig på, at opnå kohærens, konsistens og intern logik i min analyse. Med inspiration fra Launsø og Rieper har jeg tillige tilstræbt, at interviewpersoner såvel som landsorganisationerne som udforskede foruden at genkende sig selv også potentielt bør kunne opnå større indsigt i sig selv (Launsø & Rieper, 30).

Reliabilitet

Som nævnt er det værd at holde sig for øje, at specialet altovervejende bygger på foreningslederes udsagn i konstruktionen af foreningsidealtyperne. Selvom foreningslederen i langt de fleste tilfælde er en central figur i foreningen, er der ingen sikkerhed for, at hans udsagn er dækkende for en eventuel fælles eller udbredt forståelse af foreningens praksis i bestyrelsen, blandt trænerne eller medlemmerne i foreningen. Også undersøgelsens kontekst spiller ind, og her vil forhold omkring min personlige relation til området spille ind. Som allerede nævnt stammer interviewmaterialet fra en foreningsundersøgelse i DGF, jeg som ansat gennemførte for organisationen. Interviewmaterialet i specialet er altså blevet produceret af en repræsentant fra DGF, og det har uvægerligt formet både spørgsmål og de interviewedes svar. Min professionelle relation til DGF vil også påvirke specialets analyser, da jeg i nogen grad selv er forankret i DGF's gymnastikdiskurs. Personligt har jeg dog primært (kropslige) erfaringer med *DGI gymnastiks* gymnastiktradition.

Generaliserbarhed

Generaliserbarhed er et spørgsmål om, hvorvidt specialets konklusion kan anvendes til at sige noget om, hvordan andre idrætsforeningslederes forståelse af 'deres' forenings måde at organisere og udbyde træning på kan forstås influeret af faktorer som beskrevet i specialet. Muligheden for at generalisere specialets resultater kvantitativt er ikke til stede, men hvad specialet taber i generaliserbarhed, vinder det til gengæld i dybdeforståelse. Via hermeneutiske metoder som indlevelse og forståelse kommer specialet tættere på de analyserede foreningslederes livsverden, end man ville være kommet med de kvantitative metoders generaliserbare data og talværdier. Frem for at sige noget bredt repræsentativt giver specialet en sikrere fornemmelse for foreningsledernes værdier, motiver og praksisforståelser.

Landsorganisationernes værdier

Med det formål at indkredse *DGI gymnastiks* og Danmarks Gymnastik Forbunds betydningsfastlæggelser af centrale værdier i relation til måden at træne gymnastik og organisere træning på i foreningsregi identificeres og analyseres centrale værdier i organisationernes gymnastikdiskurser.

DGI gymnastik

DGI gymnastik er betegnelsen for Danske Gymnastik- og idrætsforeningers landsudvalg for gymnastik, landsdelenes udvalg for gymnastik og de medarbejdere, der er koblet til disse udvalg (*DGI gymnastik*, Helhedsplan 2011, 4).

Kildematerialer

DGI gymnastik Helhedsplan 2011 beskriver *DGI gymnastiks* arbejdsgrundlag i form af vision, værdier, mål og indsatsområder. Planen er udarbejdet af landsudvalget med henblik på at danne et overblik over den samlede indsats i *DGI gymnastik*. Den fremlægges, drøftes og godkendes på den årlige idrætskonference i *DGI gymnastik*, hvor det kommende års indsatsområder vedtages. Arbejdsgrundlaget i *DGI gymnastik Helhedsplan 2011* refererer til DGI's *Strategi 2012*, der har til formål at skabe et fælles styringsredskab for alle folkevalgte og medarbejdere i hele DGI. *Strategi 2012* bygger videre på debatoplægget *DGI mod 2010*, der igangsatte processen med *Strategi 2012*. Dorte With, formand for *DGI gymnastik*, bekræftede i mit interview med hende, at *DGI mod 2010* - til trods for dets titel - stadig er aktuelt i DGI. Dokumentet fungerede i første omgang som oplæg til debat på DGI's årsmøde i 2002. På årsmødet i 2004 blev fire mål for 2010 vedtaget på baggrund af denne debat. *DGI mod 2010* er et forsøg på, at tegne et billede af DGI's opgaver i tiden fremover, og må først og fremmest betegnes som et strategisk dokument. Blikket vendes ud mod det omgivende samfund i et forsøg på at imødegå den aktuelle samfundsmæssige kontekst, som organisationen befinder sig i, og som den ønsker at bestå i.

I *DGI gymnastik Helhedsplan 2011* indgår DGI's idégrundlag, der ligger på organisationens hjemmeside. På hjemmesiden under 'gymnastik' finder man desuden en kort beskrivelse af, hvad der forstås ved gymnastik og hvordan der arbejdes med det i *DGI gymnastik*. Teksten er eksplicit målrettet henholdsvis udøvere og trænere af gymnastik og bærer præg af at være et

'udstillingsvindue' af gymnastikken i DGI. Siden er redigeret af Lars Houbak, der er ansat i *DGI gymnastik*, hvor han bl.a. arbejder med kommunikation og politik for landsudvalget.

Som supplement til det tekstlige materiale gennemførte jeg et interview med Dorte With. Interviewet har bidraget med uddybninger og fortolkninger af det tekstlige materiale. Centrale udsagn fra interviewet inddrages i analysen for at underbygge observationer af artikulationer i det tekstlige materiale.

Gymnastikkens værdier i *DGI gymnastik*

Af *DGI gymnastik Helhedsplan 2011* (s. 33) fremgår det, at der er en del værdier er i spil indenfor *DGI gymnastik*. De opremsede værdier kobles til selve organisationen *DGI gymnastik* med formuleringen: "*DGI gymnastik bæres af (...)*" og siger som sådan ikke noget om, hvilke værdier *DGI gymnastik* forbinder med gymnastikudøvelse. Tre af de ni opremsede værdier kobles dog eksplicit til konkret gymnastikudøvelse i andre tekster nemlig 'oplevelser', 'glæde' og 'fællesskab'. De to sidstnævnte værdier dukker op i beskrivelsen de tre værdier, der ifølge DGI's idégrundlag 'vægtes' i al idræt under DGI, og som i overskrifter bliver til følgende tre værdier: udfordring, sundhed og fællesskab. I teksten om gymnastik på hjemmesiden, hvor de tre værdier præsenteres og kobles til 'gymnastikken', optræder 'oplevelse' som 'bevægelsesoplevelser'. Af DGI's hjemmesiden om gymnastik fremgår det således at:

*"DGI gymnastik er "bevægelse hele livet". Der er tilbud om gode bevægelsesoplevelser for alle aldre. Der er udfordring - sundhed og fællesskab i gymnastikken."*²

De tre værdier (udfordring, sundhed og fællesskab) nævnes her i samme rækkefølge, som i DGI's idégrundlag, hvor de uddybes med en kortfattet beskrivelse af hver værdi. Disse beskrivelser afviger en smule fra de kortfattede beskrivelser, man kan læse på hjemmesiden om gymnastik. Jeg tager i analysen udgangspunkt i de beskrivelser, der findes på hjemmesiden om gymnastik, da disse formodes at være formuleret af *DGI gymnastik*, og således afspejler deres forståelse og anvendelse af værdierne.

Jeg undersøger de tre nævnte værdiers kobling til 'gymnastik' i omvendt rækkefølge end de bliver nævnt på hjemmesiden om gymnastik, da især 'fællesskab' viser sig at være en ganske central værdi for gymnastikudøvelsen i *DGI gymnastik*. Interviewet med Dorte With bekræfter dette. Da jeg spørger hende, hvorfor man skal dyrke gymnastik, svarer hun:

”Om man dyrker gymnastik eller nogen anden form for idræt – det er i bund og grund mindre vigtigt. Men at man har mulighed for at dyrke noget i foreningen – det er helt essentielt”.

Selve gymnastikudøvelsen underordnes her den organisatoriske ramme: ’foreningen’, der betegnes som ’helt essentiel’. Spørgsmålet om selve den konkrete idrætsudøvelses karakter er ’mindre vigtigt’. ’Idrætten’ glider faktisk helt ud i anden sætning, hvor Dorte With slår foreningens forrang fast. Det centrale spørgsmål for Dorte With, synes at være muligheden for at kunne udfolde sig i en foreningsorganiseret sammenhæng. Som det vil fremgå af det følgende kobles ’fællesskab’ tæt til foreningsbegrebet. ’Fællesskabets’ forrang fremgår desuden af DGI’s motto: *’DGI • idræt & fællesskab’*³. I dette korte budskab vælger organisationen at koble idræt med ’fællesskab’ frem for de to andre værdier (’udfordring’ og ’sundhed’), der også er i spil i relation til den praktiske idrætsudøvelse. I interviewet betegner Dorte With de tre værdier som ’de tre brand ord’. Hun tænker tydeligvis disse værdier ind i en bevidst og veltilrettelagt konstruktion af DGI’s idrætsbegreb målrettet omverdenen - en slags markedsføringsstrategi af idrætten i DGI. Analysen i det følgende vil undersøge, hvordan de tre værdier i denne ’markedsføringsstrategi’ kobles med andre begreber i *DGI gymnastik* og hvilke betydninger, der opstår i disse koblinger, hvor markedsføringsattituden er knap så dominerende.

Fællesskab

*”Fællesskab betyder træning sammen med andre og foreningen som tilbud om indflydelse.”*⁴

Teksten kobler her ’fællesskab’ med to sociale sammenhænge: ’træning’ og ’foreningen’. I forhold til foreningskoblingen forstås ’fællesskab’ her som et ’tilbud om indflydelse’ i foreningen for det enkelte menneske. At ’indflydelse’ i foreningen er til ’tilbud’ præciserer, at der ikke er indbygget en automatik eller en forpligtelse i det enkelte menneskes ’indflydelse’, men at den enkelte selv vælger at tage imod dette tilbud eller ej. Det præciseres imidlertid ikke nærmere, hvad det er man konkret har ’tilbud’ om at få ’indflydelse’ på i foreningen.

Begrebet ’indflydelse’ optræder ikke eksplicit i andre af de anvendte kilder, men i koblingen til ’forening’ bliver det for *DGI gymnastik* et spørgsmål om at deltage i en organisationsform, der forbindes med demokratiske processer. I formuleringen af indsatsområdet for *Foreningsudvikling* i DGI’s *Strategi 2012*, som *DGI gymnastik* ’arbejder i respekt for’ (*DGI gymnastik Helhedsplan 2011*, 5), kobles ’foreningen som organisatorisk ramme’ direkte til ’unge og voksnes mulighed for

at få erfaringer med (...) demokrati (...). Måske er anvendelsen af begrebet 'indflydelse' *DGI gymnastiks* forsøg på at markedsorientere demokratibegrebet, så det bliver klart for den enkelte, hvad man får ud af sin investering. Men i hvilke konkrete fora i foreningen finder de demokratiske processer sted?

I flere af de anvendte kilder er der eksempler på, at 'demokrati' kobles til fora i foreningen udenfor de institutioner, der traditionelt forbindes med 'indflydelse' som f.eks. bestyrelse og generalforsamling. I kapitlet om udviklingen af idrætsforeningen i dokumentet *DGI mod 2010* tales der om, at DGI og foreningerne står overfor en kæmpe udfordring med at udvikle et 'fleksibelt demokrati', der ikke kvæler især de unges 'trang til at engagere sig' i 'stive strukturer og fastlagte valgperioder' (*DGI mod 2010*, 19). 'Demokrati' kobles her med 'trangen til at engagere sig' i opgaver, som ifølge teksten historisk set har været varetaget af særlige 'strukturer', og været betinget af at være valgt for 'fastlagte valgperioder', hvilket jeg her forstår som bestyrelsen. En bestyrelses opgave består ifølge DGI i overordnet i at lede foreningens daglige virke, og træffe de nødvendige beslutninger i den forbindelse (Spanggaard, Kragelund & Jespersen, 51).

Bestyrelsesarbejde er altså indflydelse på foreningens virke, men det bør udvikles i retning af et 'fleksibelt demokrati', så man sikrer, at alle med 'trang' til at engagere sig i dette ikke hindres heri. DGI tilkendegiver at ville 'understøtte' enhver sådan trang til at engagere sig (*DGI gymnastik Helhedsplan 2011*, 32). 'Engagement' opfattes som en forudsætning for 'deltagelse i de fælles anliggender' (*DGI gymnastik Helhedsplan 2011*, 32), og det viser sig at være en central og værdsat menneskelig egenskab i relation til 'fællesskabet' i foreningen.

I kapitlet om udviklingen af idrætsforeningen i dokumentet *DGI mod 2010* tales der – i forlængelse af ovenstående – om, at måden, demokratiet fungerer på, har ændret sig i takt med en øget individualisering i samfundet. Der introduceres et begreb om 'reelt demokrati', der forstås som det, der 'opstår i spillet mellem de rammer, som bestyrelsen spiller ud med og medlemmernes reaktion – udtalt eller udtalt.' (*DGI mod 2010*, 19). Som menigt medlem i en forening opfattes man altså at deltage i en demokratisk proces ved at reagere på bestyrelsens beslutninger. Enhver 'reaktion' anerkendes, uanset om den manifesterer sig som en sprogliggjort 'udtalt' tilkendegivelse eller ej. Den demokratiske proces kan altså både bestå i, at man konfronterer bestyrelsen med sine synspunkter eller i, at man i yderste konsekvens melder sig ud af foreningen. Forudsætningen for en 'reaktion' er, at man som medlem har kendskab til bestyrelsens udspil, at man forholder sig til det og endelig at man træffer et valg og handler derefter. For at deltage i en demokratisk proces skal du

som medlem af foreningen altså forholde dig aktivt til og reagere på bestyrelsens beslutninger. Du skal 'engagere' dig i de beslutninger, der sker i foreningen.

Det enkelte medlems 'engagement' er også på spil i relation til at dyrke gymnastik eller 'træne sammen med andre', som det hedder i hjemmesideteksten. I DGI's idégrundlag, hvor 'fællesskab' præsenteres som én af de tre værdier i den praktiske idræt, omtales 'fællesskabet' som et 'engagerende fællesskab', der udvikler den enkeltes erfaringer og identitet i mødet med andre (*DGI gymnastik Helhedsplan 2011*, 32). I mit interview med Dorte With kobler hun gentagne gange den enkeltes gymnastikudøvelse med det at være 'medlem', 'del af et fællesskab' eller ligefrem at være et 'foreningsmenneske'. 'Fællesskab' skal ifølge Dorte With forstås som "*et samvær, der rækker ud over idrætten*", som hun siger. At dyrke gymnastik med andre er altså ikke 'fællesskab' med mindre, man som medlem af gymnastikforeningen får mere ud af det end blot træningen af sin krop. Der skal opstå et 'samvær, der rækker ud over idrætten', og som 'udvikler den enkeltes erfaringer og identitet'.

I interviewet med Dorte With bliver det desuden tydeligt, at den foretrukne medlemsadfærd handler om at 'give noget til foreningen'. Dorte Withs udtryk om 'at give noget til foreningen' lægger sig tæt op ad betydningen af den enkeltes 'engagement' som beskrevet tidligere. Dorte With kobler udtrykket om 'at give noget til foreningen' med at forholde sig aktivt og bidragende til den sociale sammenhæng, man er del af. Og alle bidrag, der tjener til opretholdelse og udvikling af fællesskabet, tæller i den sammenhæng. Dorte With forholder sig nemlig yderst pragmatisk til denne fordring, idet hun mener, at man ikke kan udelukke, at motionsgymnasten, der kommer til den ugentlige times træning i foreningen "*for at få sin egen motion*", også giver et bidrag. "*For det kan jo være, at man er rigtigt givende i dén time, man er der*", som hun siger. Dorte Withs mønstereksempel på den foretrukne medlemsadfærd er dog gymnasterne på Verdensholdet, der efter endt turné bliver gymnastiklærere på landets efterskoler, hvor de "*skubber til de unge mennesker (...) og giver dem gymnastiklyst (...) så de går [videre] på landelsholdene og søger på Verdensholdet*". Dorte With forestiller sig dette som et stort kredsløb, hvor den opsparede "kapital" så at sige bliver i systemet.

Alt i alt får 'fællesskab' den betydning, at man som menneske praktiserer en omgangsform kendetegnet ved en engageret og aktivt deltagende attitude overfor de sociale omgivelser, man er en

del af. Dyrker du gymnastik i en forening under *DGI gymnastik* konstrueres din identitet eller *subjektposition* omkring betegnelsen 'medlem'.

Sundhed

*"Sundhed både fysisk, psykisk og socialt. Træning skal være kvalificeret og foregå i et engagerende miljø - det kræver dygtige trænere."*⁵

'Sundhed' kobles her til 'fysiske, psykiske og sociale' parametre. *DGI gymnastik* kobler 'sundhed' med 'træning', der 'kræver dygtige træner'. Træning skal nemlig være 'kvalificeret', og så skal det 'foregå i et engagerende miljø'. At træningen skal være 'kvalificeret' er for så vidt ikke så underligt i en markedsorienteret tekst som denne, der så at sige skal 'sælge' gymnastikken i *DGI gymnastik*. Men kravet om at den også skal 'foregå i et engagerende miljø', trækker ikke i samme grad på en markedsdiskurs. Det uddybes ikke nærmere i teksten, hvad et sådan 'engagerende miljø' består i, og hvilke effekter det har på menneskene i dette miljø. Engagementbegrebet optrådte også i forbindelse med *DGI gymnastiks* begreb om 'fællesskabet', hvor det betegnedes den enkeltes aktive deltagelse i de sociale omgivelser, som vedkommende er en del af. Et 'engagerende miljø' må altså være et miljø, hvor der inviteres til at engagere sig i forståelsen: at tage aktivt del i de sociale omgivelser, som man er en del af.

I omtalen af sundhedsværdien i relation til den praktiske idræt i *DGI's* idégrundlag kobles 'sundhed' med 'rammerne for den enkeltes mulighed for at tage hånd om sit eget liv'. (*DGI gymnastik Helhedsplan 2011*, 32). 'At tage hånd om sit eget liv' betoner, at der her er tale om nogle personlige handlingskompetencer. Kompetencer som: at kunne forholde sig aktivt til og handle på sin egen livssituation. Adfærd som i *DGI gymnastik* knytter sig til begrebet 'engagement'. 'At tage hånd om sit eget liv' er altså et spørgsmål om at være engageret i sit eget liv. Det er 'rammerne for den enkeltes mulighed' til dette engagement i eget liv, der kobles med 'sundhed'. 'Sundhed' bliver således et spørgsmål om de rette 'rammer', så muligheden for engagement i eget liv skabes. Rammerne skal så at sige sikre det enkelte menneskes mulighed for at engagere sig i eget liv. Vi skal som mennesker opleve, at vi har denne mulighed. Den oplevelse får vi ved at befinde os i en social virkelighed, hvor muligheden for at engagere sig i eget liv konstitueres og prioriteres. Vi skal altså befinde os i et 'miljø', der anerkender en sådan adfærd, og som inviterer os til at praktisere den.

DGI gymnastik opererer med et særligt gymnastikbegreb for den træning, hvor målet er sundhed. Af deres vision fremgår det, at organisationen opererer med en tvedeling af gymnastikudøvelse i 'den æstetiske gymnastik' og 'træningsområdet generelt' (*DGI gymnastik Helhedsplan 2011*, 33). Eller som Dorte With siger det i interviewet: "træning for sundheds skyld og for opvisnings skyld – lige præcis den æstetiske gymnastik og den ikke [æstetiske]". Som nævnt i afsnittet om fællesskab er adfærden potentielt problematisk hos de medlemmer, der dyrker en af de mange nye træningstrends inden for motionsgymnastikken. 'Træning for sundhedens skyld' er et felt, der udfordrer *DGI gymnastik* på deres medlemsbegreb. Motivet om at "nu skal jeg motioneres. Jeg ved, at det er godt for mig, og derfor kommer jeg", som Dorte With udtrykker det, er på grænsen af det legitime i en *DGI gymnastik* sammenhæng. Hvad angår selv træningen fortæller Dorte With i interviewet, hvordan *DGI gymnastik* 'tilsætter' en 'foreningsdimension' til de nye træning-for-sundhedens-skyld-trends, som *DGI gymnastik* vælger at tage op. Med yoga som eksempel handler det om at pille 'den stærkt filosoferende del' ud, fokusere på 'det, det gør ved kroppen' og så udbyde træningsformen i det 'fællesskab', som foreningsrammen udgør.

'Sundhed' bliver alt i alt et spørgsmål om det rette miljø. Miljøet skal befordre den enkeltes engagement i eget liv. Resultater dette engagement imidlertid i en selvcentreret adfærd, hvor man ikke tager aktivt del i sine sociale omgivelser (fællesskabet), så bliver det problematisk for *DGI gymnastik*.

Udfordring

*"Udfordring i træning og personlig udvikling. Fra tekniske færdigheder - et svært spring, til realkompetencer som kan bruges resten af livet."*⁶

Koblingen af 'udfordring' med 'træning' såvel som med 'personlig udvikling' udvider her endnu engang forståelsen af værdien fra udelukkende at være defineret i relation til den konkrete gymnastikudøvelse ('træning') til også at omfatte et menneskeligt – her livslangt – perspektiv.

'Udfordring' resulterer ifølge *DGI gymnastik* både i 'tekniske færdigheder' og i 'realkompetencer', der vil komme den enkelte til gavn i livet udenfor gymnastiksalen. I *DGI gymnastik Helhedsplan 2011* (s. 21) kobles 'realkompetencer' med 'det totale projekt, som DGI er udtryk for'. Et projekt, der - under overskriften: 'de folkeoplysende kvaliteter' - defineres ved at "alle, som involverer og engagerer sig [får] et udbytte med på vejen videre i livet". 'Realkompetence' refererer til undervisningsministeriets begreb, hvor en 'realkompetence' forstås som den samlede mængde af

viden og færdigheder, vi har erhvervet os gennem offentligt anerkendte uddannelser, i arbejdslivet, ved deltagelse i folkeoplysende virke og i foreningslivet⁷.

Endnu engang er 'engagementet' på spil, som en central menneskelig egenskab. I beskrivelsen af udfordringsværdien i den praktiske idræt i DGI's idégrundlag dominerer det folkeoplysende projekt i DGI. I teksten kobles de 'udfordrende' aspekter i idrætten '- både fysisk, mentalt og socialt' til at vi bliver 'klogere på os selv' (*DGI gymnastik Helhedsplan 2011*, 32). *DGI gymnastiks* tekst, der etablerer en kobling til den enkeltes kropsligt tekniske færdighedsniveau i relation til 'udfordring' er ret enestående i denne sammenhæng. Ingen andre af de anvendte kilder fremhæver og anerkender denne præstationsorienterede effekt af gymnastikudøvelse så entydigt, som denne kortfattede tekst på hjemmesiden gør. I kapitlet om *Folkelig idræt mod 2010* i dokumentet *DGI mod 2010* behandles og diskuteres dette aspekt af idrætsudøvelse. Der opereres her med tre dimensioner i den praktiske idræt: den sociale, den sundhedsmæssige og den præstationsorienterede (*DGI mod 2010*, 7).

Teksten henstiller, at DGI bør 'være forpligtet på at, at alle tre dimensioner er til stede', og nævner Verdensholdet som eksempel på en 'afprøvning' af, "hvor langt [DGI] kan gå ad præstationsaksen uden at knægte sundheden og de sociale dimensioner" (s. 8). Præstationsaksen opfattes dog som lettere problematisk for DGI, idet 'konkurrencen' og 'udskillelsen' kolliderer med organisationens 'respekt for medmennesket' og det 'demokratiske sindelag' (s. 9). Teksten parkerer imidlertid problematikken med at slå fast, at præstationsmotivet i form af 'position og point' ikke må blive vigtigere end 'livsglæde og oplevelse af fællesskab' (s.9).

Dorte With kobler i interviewet 'udfordring' til den enkeltes 'ønske om at blive bedre'. Hun "tror ikke på, at der er nogen, der går til noget som helst uden ønsket om at blive bedre". 'Udfordring' opfattes altså som et motiv hos de aktive udøvere, og Dorte With anerkender og imødekommer dette motiv. Hun betragter det som "helt essentielt, at der ligger en dygtiggørelse", og ser en opgave i, at "vi i (...) gymnastik er i stand til at give udfordring til den enkelte - på det niveau man nu måtte være". Hun skelner mellem *DGI gymnastiks* og DGF's praksis på dette område, og definerer forskellen til at bestå i, at *DGI gymnastik* ikke sigter mod "at finde, den der er bedst". Selve opgaven med 'at blive bedre' viser sig imidlertid ikke at være et anliggende for 'vi i gymnastik'. Den opgave placerer Dorte With 'der' på landsdelsforeningernes bord i form af 'sparring' med den enkelte gymnast om: 'hvis du vil dygtiggøre dig, hvad så?'. I Dorte Withs beskrivelse af, hvordan man som gymnast bedst kvalificerer sig til *DGI gymnastiks* Verdenshold,

bliver denne proces et udpræget personligt anliggende, som gymnasten selv er ansvarlig for. Har man deltaget i udtagelsen til Verdensholdet, men er blevet sorteret fra, så har man ifølge Dorte With gjort sig personlige erfaring med, at *”hér skal jeg dygtiggøre mig’ og (...) ’nu går jeg hjem og øver mig, og så vil jeg bare med næste gang!’”*, eller også *”[så] finder [man] ud af [at] ’OK, det her er altså ikke mig’”*. Har man ikke deltaget i udtagelsen, kan man som gymnast få ’råd’ af sin instruktør på landsdelsholdet (repræsentations- eller aspiranthold).

Om at være ’dygtig’ siger Dorte With, at dette er ’tilladt’ i *DGI gymnastik*. At være ’dygtig’ kobler Dorte With med at leve *”en dybt engageret gymnastikinteresse ud”*, men også at man *”har lidt mere at give”*. At være gymnast på Verdensholdet kobler Dorte With med ønsket om, *”at være en del af et fællesskab og give”*. Det er ifølge Dorte With et af kriterierne for at komme med på holdet. Det eneste kriterium som Dorte With sætter ord på i interviewet. Fordringen om at engagere sig i det fællesskab, man er del af, bliver for de ’dygtige’ på Verdensholdet ligefrem til et eksplicit krav. Af *DGI gymnastik Helhedsplan 2011* (s. 11) fremgår det, at Verdensholdetsgymnasten er *”et forbillede for næste generation af gymnaster”* og, at holdet skal være *”kulturbærende for DGI”*. Som ’dygtig’ gymnast på det udtagede Verdenshold, udfylder man altså en rolle som ’forbillede’ for ’næste generation’ og bidrager til, at kulturen i DGI lever videre.

Selv om værdien ’udfordring’ i koblingen med konkret gymnastikudøvelse synes, at volde lidt problemer med grundlæggende synspunkter i *DGI gymnastik*, så bevæger organisationen sig altså ind på dette felt. At dømme efter Dorte Withs udsagn gør de det for at imødekomme et grundlæggende motiv i det enkelte menneske om at ville blive bedre. Den enkeltes forbedring forstået som springet fra et niveau af passende udfordringer til et højere niveau er tilsyneladende et personligt anliggende. At være dygtig er udtryk for en udlevet ’dybt engageret gymnastikinteresse’, og ’tilladelsen’ hertil opnår man ved at praktisere medlemsadfærd. Udfordringsaspektet i gymnastikudøvelsen ligger så at sige i et grænsefelt for *DGI gymnastiks* selvopfattelse. Den enkeltes trang til at dygtiggøre sig anerkendes af Dorte With, men *DGI gymnastik* spiller i selve processen en tilbagetrukket og diffus rolle.

Opsamling på *DGI gymnastiks værdier*

i relation til organisering af og måden at træne gymnastik på

Forankringspunktet eller nodalpunktet i diskursen er 'engagementet i fællesskabet'. Alle begreber og sociale objekter i *DGI gymnastiks* univers får betydning i relation til 'den enkeltes engagement i fællesskabet'.

Det er tilladt at have ambitioner for sig selv om en bedre sundhed eller gymnastisk dygtiggørelse, men den altdominerende handleanvisning for den enkelte udøver er den engagerede og deltagende medlemsadfærd, hvor man involverer sig i og bidrager til fællesskabet. Det gælder både for motionisten og den dygtige gymnast, som begge er potentielt problematiske medlemstyper i *DGI gymnastik*. Diskursen tilbyder de aktive en subjektposition som 'medlem'.

I forhold til gymnastiktræningens afvikling handler det om at skabe et 'engagerende miljø', som kan animere den enkelte til at engagere sig i sit liv og de forbindelser, det har til fællesskabet. Gymnastiktræning skal tilgodese menneskets iboende trang til at ville dygtiggøre sig ved at give dem udfordringer. Selve dygtiggørelsesprocessen forbliver dog et personligt anliggende løserevet fra *DGI gymnastik*..

Danmarks Gymnastik Forbund

Danmarks Gymnastik Forbund er som specialforbund under Danmarks Idræts-Forbund (DIF) en selvstændig organisation med egne vedtægter og klart adskilte politiske institutioner og procedurer i forhold til DIF. Som medlem af DIF er DGF underkastet DIF's love og skal opfylde forskellige betingelser, der sætter nogle rammer for specialforbundets adfærd.

Kildemateriale

Formålsparagraffen (§ 2) i forbundets vedtægter (DGF, 2009a), forbundets idégrundlag (DGF, 2006) og et dokument om '*Etik og moral*'⁸ inddrages i analysen af centrale begreber i forbundets gymnastikdiskurs. Herudover inddrages følgende politikker: breddepolitik⁹, børne- og ungepolitik¹⁰, elitepolitik¹¹ og sundhedspolitik¹². Alle politikker samt vedtægter, idegrundlag og dokumentet *Etik og moral* ligger på DGF's hjemmeside. I teksten præciseres hvilket dokument, der refereres til uden yderligere henvisning end den, der er angivet i ovenstående præsentation af kilderne.

Af DGF's idégrundlag fremgår det, at forbundets virke foregår indenfor rammerne af DIF's værdigrundlag. DIF opererer ikke eksplicit med et værdigrundlag, men i organisationens politiske program (*DIF's politiske program 2006-2010*) finder man 'idégrundlag' (s. 5) og en beskrivelse af 'idrættens grundlæggende værdier' (s. 6). Specialet betragter disse to tekster som udtryk for DIF's værdigrundlag.

Foruden disse politiske dokumenter inddrages tekst fra DGF's profilfolder (DGF, 2009b), der fungerer som en kort præsentation af, hvad forbundet står for og arbejder med. Profilfolderen kan downloades fra forbundets hjemmeside. Fra forbundets hjemmeside inddrages desuden tekster fra flere forskellige menupunkter. Under menupunktet 'gymnastik' inddrages præsentationer af gymnastikken i forbundet fra følgende afsnit: 'om gymnastik', 'motionsgymnastik' og 'børnegymnastik'. Selve menupunktet 'gymnastik' indeholder også en kort præsentation af forbundets måde at arbejde med gymnastik på, som inddrages i analysen. Under menupunktet 'elite' inddrages præsentationen af forbundets arbejde med talentudvikling på en side af samme navn, og under menupunktet 'konkurrence' inddrages præsentationerne af hver enkelt konkurrencegymnastikdisciplin. Der henvises til de forskellige sites med noter i teksten.

Gymnastikkens værdier i DGF

Gymnastikforbundet kobler ikke eksplicit 'værdier' til deres virke og til begrebet 'gymnastik', som *DGI gymnastik* gør det. I de anvendte kilder fra DGF sættes 'gymnastik' i forbindelse med en lang række forskellige kvaliteter, men der er ikke samme grad af sammenhæng og bevidst brug af få og udvalgte begreber, som hos *DGI gymnastik*.

Af både formålsparagraffen i vedtægterne og idégrundlaget fremgår det, at DGF "vil bidrage til foreningernes medlemmers fysiske, psykiske og sociale trivsel" ved "afholdelse af konkurrence- og motionsaktiviteter samt almen gymnastik". Afholdelsen af de tre nævnte aktiviteter er forbundets bestræbelse på, "at opfylde ethvert behov for at dyrke gymnastik". Sigtet er altså det enkelte menneskes 'trivsel', og midlet er 'konkurrence- og motionsaktiviteter samt almen gymnastik'. I idégrundlaget kobles medlemmernes 'trivsel' med DGF's bidrag til "forbedring af den almindelige folkesundhed set i et samfundsmæssigt perspektiv". I et overordnet samfundsnyttigt perspektiv handler 'trivsel' altså om 'folkesundhed', men hvad denne sundhed består i for den enkelte præciseres ikke nærmere her.

Hvad angår de tre nævnte gymnastikaktiviteter dækker de ifølge forbundets formålsparagraf og idégrundlag 'ethvert behov for at dyrke gymnastik'. Forbundet vælger altså disse tre aktiviteter, fordi de – i forbundets optik - tilsammen tilgodeser de forskellige 'behov' eller motiver, der er for at dyrke gymnastik. Valget af aktiviteter kan betragtes som udtryk forbundets opfattelse af, hvorfor man vil dyrke gymnastik og hvilke kvaliteter, der værdsættes i den forbindelse. Valget af de tre aktiviteter udpeger med andre ord de værdier, som DGF knytter til 'gymnastik'.

Betegnelserne for to af aktiviteterne angiver direkte to værdier: at konkurrence og motionere. Men hvad der forstås ved 'almen gymnastik' er ikke umiddelbart tydeligt. Udtrykket 'almen gymnastik' lagde i perioden 1986 til 1988 navn til et udvalg i forbundet: 'almen gymnastik udvalget'. Da man i forbundet imidlertid ikke kunne blive enige om, hvad denne gymnastikform omfattede omdøbte man udvalget til 'gymnastik-motions-udvalget', der fire år senere i 1992 blev lagt sammen med forbundets børneudvalg, og blev til 'breddeudvalget' (Bjerg, 41-42). 'Almen gymnastik' er altså et forældet udtryk, der siden 1992 har været erstattet af 'bredde'. Den tredje aktivitet bør således opfattes som 'breddegymnastik'. I DGF's breddepolitik kobles 'breddegymnastik' med 'motionsaktiviteter', men også med aktiviteter, der *"giver mulighed for fordybelse i gymnastikken"*. Koblingen til 'fordybelse' anlægger et lærings- og færdighedsorienteret perspektiv på 'breddegymnastik', og gør den til en gymnastikform, hvor man foruden motion også kan opøve sin gymnastiske kunnen. 'Breddegymnastik' bidrager således med den tredje værdi: fordybelsen. Foruden at konkurrere og motionere forbindes 'gymnastik' i DGF altså med muligheden for fordybelse i forståelsen: at opøve sine evner og færdigheder.

De tre centrale værdier, der er på spil i DGF's konstruktion af 'gymnastik', er derfor: konkurrence, motion og fordybelse. Analysen i det følgende vil undersøge, hvordan disse tre værdier kobles med andre begreber i DGF og hvilke betydninger, der opstår i disse koblinger. I de sammenhænge hvor jeg vurderer, at DGF teksten tilkendegiver at trække på værdier fra DIF's værdigrundlag bringes disse værdier ind. Når det sker, gøres der i teksten eksplicit opmærksom herpå.

Konkurrence

Det er ikke tilfældigt, at konkurrenceaktiviteterne er det, der nævnes først i opremsningen af de tre værdier. Konkurrencegymnastikken viser sig at stå centralt i forbundets virke, og begrebet dukker op i flere forskellige sammenhænge. Af forbundets idégrundlag fremgår det, at *"DGF opererer med*

et samlet gymnastikbegreb, der både omfatter konkurrenceaktiviteter samt ikke-konkurrenceaktiviteter". Det uddybes ikke nærmere, hvad der forstås ved et sådan 'samlet gymnastikbegreb', men samlingen af gymnastikbegrebet giver altså anledning til en skelnen mellem 'konkurrenceaktiviteter' og 'ikke-konkurrenceaktiviteter'. Opdelingen illustrerer, hvordan 'gymnastik' for DGF er et spørgsmål om 'konkurrenceaktivitet' eller ej. 'Konkurrence' er begrebet, som 'gymnastik' forstås i forhold til i denne sammenhæng.

Argumenter for, hvorfor konkurrence er værd at beskæftige sig med, er svære at finde i DGF's tale om 'konkurrence'. I DIF's idégrundlag nævnes 'konkurrence' som én blandt andre værdier i idrætten, og her indkredses den 'væsentligste attraktionsværdi' til at bestå i et 'deltager- og tilskuerengagement' (*DIF's politiske program 2006-2010*, 6). 'Konkurrence' kobles med 'engagement' hos både tilskuere og deltagere, fordi 'intet er givet på forhånd'.

Konkurrencesituationer udmærker sig altså ved at være uforudsigelige og spændende øjeblikke for deltagere såvel som for tilskuere. Ifølge DIF skal konkurrenceidræt være "*et åbent system, hvor alle i princippet har en chance for at arbejde sig op på højeste niveau og gøre sig gældende*" (*DIF's politiske program 2006-2010*, 6). Konkurrenceidræt skal bygge på såkaldte 'sportslige principper', hvor den enkelte deltagers egen indsats med at 'arbejde sig op' er omdrejningspunktet. Det er dine færdigheder og sin præstation i konkurrencesituationen, der tæller. DIF tager i den forbindelse afstand fra den amerikanske sportsmodel, hvor man kan købe sig plads i ligaer. Tankegangen i udtrykket 'et åbent system' bygger på ideen om meritokratiet, hvor man på baggrund af sin personlige ydelse indplaceres i et hierarki (Bonde, 30). Konkurrenceidrættens 'åbne system' skal foruden åbenheden kendes ved sin 'gennemsigtighed' i form af 'vedtagne objektive regler', der skal gøre det klart indenfor hvilke rammer, konkurrencen foregår (*DIF's politiske program 2006-2010*, 6). 'Konkurrence' skal således være kendetegnet ved upartiske regler, som man er enige om, og som deltagerne indordner sig under ved at udvise 'fair play' (s. 6). Konkurrencen får karakter af et spil eller en kamp med særlige bestemmelser for, hvad der er tilladt og forbudt, samt hvilke præstationer der belønnes. Under kampen forventes konkurrencedeltagerne at udvise 'respekt for modstanderen' foruden 'ordentlig opførsel på og udenfor banen' (s. 6).

I DGF's dokument *Etik og moral* tales der om, at "*al deltagelse i idræt er forbundet med lighed i betingelser, fair play og respekt for andre*". Alle tre udtryk er tæt beslægtede med de værdier, som DIF kobler med konkurrenceidræt. Udtrykket 'lighed i betingelser' optræder i teksten eksplicit i

forbindelse med, at forbundet vil bekæmpe ulighed ved konkurrencedeltagelse, og nævner i den forbindelse doping som eksempel på ulighed. Ingen skal have særlige fordele i konkurrencesituationen, men deltage på lige vilkår med alle andre deltagere. I denne kobling er forbindelsen til den meritokratiske tankegang tydelig. 'Respekt for andre' kobles ligeledes med 'konkurrencesituationen', men udvides til også at omfatte 'træning' med den lidt kryptiske betegnelse: 'konkurrence/træningssituationen'. Betegnelsen kan betragtes som et konkret eksempel på, hvordan DGF så at sige udvider virkningsfeltet for de konkurrencerelaterede udtryk. De tre udtryk kobles som nævnt alle med 'al deltagelse i idræt'. Udtrykkene understreges i teksten ligefrem eksplicit at gælde "*også for alle, der udøver gymnastik, til hvilken idræt, der som udgangspunkt også er knyttet en sundhedsopfattelse*". Teksten afstår imidlertid fra at definere denne form for 'idræt' nærmere, da det er 'vanskeligt'. Men ud af den ikke videre klare formulering forstår jeg, at der her må tales om en form for gymnastik, hvor konkurrenceaspektet træder i baggrunden til fordel for f.eks. et sundhedsaspekt.

Som allerede nævnt i begyndelsen af dette afsnit spiller konkurrencebegrebet en eksplicit og dominerende rolle i forbundets definition af sit 'samlede gymnastikbegreb', men også forbundets motto: "*Gymnastik på alle niveauer*" (DGF's profilfolder samt www.dgf.dk) trækker på konkurrencebegrebet. Når 'gymnastik' opdeles i 'niveauer', og opdelingen eksemplificeres ved at bestå i "*alle typer af gymnaster - fra barnet, der lærer at slå sin første kolbøtte til OL-deltagere*", som det fremgår af DGF's profilfolder og hjemmesiden¹³, så afspejler dette udtryk den konkurrencerelaterede meritokratiske tankegang om, at menneskers personlige ydelse er afgørende for deres plads i hierarkiet svarende til en placering på et bestemt 'niveau' i forhold til andre. Som udøver af gymnastik i denne optik er man 'gymnast'. Med sit motto anlægger forbundet et perspektiv på gymnastik, der betoner den enkeltes færdigheder og indsats indenfor gymnastikken. Som endnu et eksempel på konkurrencebegrebets dominerende position i forbundets gymnastikdiskurs, så dukker begrebet eksplicit op i forbundets breddepolitik. Her er et af målene bl.a. er at arrangere 'konkurrencer' "*tilrettelagt efter breddegymnasternes behov og ønsker*". Breddegymnastik udelukker altså ikke konkurrence ifølge DGF, og i den sammenhæng er man som udøver 'breddegymnast'.

Alt i alt viser konkurrencebegrebet sig at blive koblet med det sportslige princip om, at det er udøverens ydelse, der tæller. Dette princip gennemsyrrer gymnastikforbundets grundlæggende

opfattelse af gymnastikudøvelse. Med forbundets motto: ”Gymnastik på alle niveauer” kategoriseres alle udøvere efter færdigheds- og træningsniveau i et hierarki, hvor OL-deltageren rangerer højest. I sammenhænge, hvor det sportslige princip om udøverens ydelse dominerer, betegnes man ’gymnast’.

Fordybelse

Nært beslægtet med konkurrencebegrebets fokus på den enkeltes gymnastiske færdigheder er begrebet om ’fordybelse’. Man støder som nævnt eksplicit på udtrykket ’fordybelse’ i DGF’s breddepolitik, hvor det kobles med ’at afprøve grænser såvel fysisk som psykisk’. Når ’fordybelse i gymnastikken’ handler om at ’afprøve’ vore fysiske og psykiske grænser, forstår jeg det som et udtryk for, at vi udfordrer vores gymnastiske evner og undersøger, hvor langt vi kan drive eller udvikle disse evner. ’Fordybelse’ indebærer at finde grænsen for vore gymnastiske evner; for hvor dygtig en gymnast, man kan blive. Denne kobling mellem ’fordybelse’ og dygtiggørelse finder man hos DIF. I forbindelse med idrættens værdier taler DIF om ’fordybelse’ og kobler eksplicit dette begreb til børn og unges erfaring med at ’blive bedre til ting’ (*DIF’s politiske program 2006-2010*, 7). ’Fordybelse’ sættes i forbindelse med ’koncentration’ og ’engagement’, der i kombinationen med ’træning’ er det, der skal til for at ’blive bedre’.

At ’blive bedre’ eller udvikle sig og sine evner er et udtryk, der forbindes med ’gymnastik’ i mange forskellige sammenhænge. Først og fremmest anvendes udtrykket i et af de overordnede mål i profilfolderens præsentation af, hvad forbundet ’arbejder for’. Her fremgår det, at forbundet ønsker at bidrage til medlemmernes ’gymnastiske udvikling’ foruden deres ’fysiske trivsel’. I forhold til formuleringerne i idégrundlag og formålsparagraf om forbundets ønskede bidrag til medlemmerne, så er ’gymnastisk udvikling’ et nytilkommet bidrag. Helt nyt og enestående er dette mål dog ikke. I relation til børn og unge fremgår det nemlig af forbundets børne- og ungepolitik, at forbundet ønsker at bidrage til denne aldersgruppes ’fysiske udvikling’. Gymnastikken skal bl.a. give denne aldersgruppe ’udfordringer’ og ’mulighed for at dygtiggøre sig’. Det ’udviklende’ kobles desuden til ’gymnastik’ i forbundets breddepolitik, uden dog at blive præciseret nærmere i denne sammenhæng. Også i afsnittet *Faglighed og uddannelse* i forbundets profilfolder fremhæves det ’udviklende’ i forbindelse med, at ’gymnastikundervisning’ skal varetages af kompetente trænere.

Ikke overraskende optræder 'udvikling' i forbundets elitepolitik. Her betegner udtrykket 'udvikling' gymnasternes vej fra 'talent' til 'verdensklasse'. På forbundets hjemmeside om talentudvikling sammenføjes 'udvikling' med 'talent' til begrebet 'talentudvikling', som betegner det arbejde, der skal optimere gymnasternes dygtiggørelse¹⁴. 'Træning' er et væsentligt begreb i den sammenhæng, men udtrykket 'kraftcentre', der betegner organisatoriske enheder med halvprofessionelle trænerressourcer til gymnasternes rådighed, spiller også en central rolle.

I præsentationen af forbundets syv konkurrenceorienterede gymnastikdiscipliner på hjemmesiden bruges et deltagerhenvendt sprog, hvor den enkeltes engagement i gymnastikken fremhæves. Der anvendes udtryk som 'sjovt' (idrætsgymnastik¹⁵ og rope skipping¹⁶), 'noget, der fascinerer' (trampolin¹⁷), 'naturlig lyst til at bevæge sig til musik' (rytmisk gymnastik¹⁸) og 'til gymnaster, som elsker at springe' (tumbling¹⁹). Men teksterne kobler også konkurrencegymnastikdisciplinerne med begreber som 'træning', 'udfordringer', 'koncentration' samt 'krav' om forskellige fysiske forudsætninger. Udtrykkene sættes alle i forbindelse med selve gymnastikudøvelsen og de muligheder, der her ligger for at 'udfordre' sig selv og 'træne' sin gymnastiske kunnen. Denne måde at tale om idrætsudøvelse ligger i tråd med DIF's omtalte kobling af 'fordybelse' med 'koncentration', 'træning' og 'engagement'. I et overordnet perspektiv knytter engagementet i selve gymnastikaktiviteten an til DIF's holdning om, at idrætsudøvelse har værdi i sig selv (*DIF's politiske program 2006-2010*, 5). DIF gør sig til talsmand for, at "*det at dyrke idræt og have et godt kammeratskab i foreningen er et mål i sig selv*" (s. 5). DIF vedkender sig imidlertid, at idræt har 'positive sidegevinster', som gavner samfundet, men idræt må ikke blive et "*middel til at løse sociale, sundhedsmæssige og andre sociale samfundsproblemer*" (s. 5).

Foreningen som begreb spiller en meget tilbagetrukket rolle i præsentationen af konkurrencegymnastikdisciplinerne. I brødteksten optræder 'forening' kun i forbindelse med præsentationen af trampolin, hvor "*foreningerne lægger stor vægt på sikkerheden*"²⁰, og i forbindelse med rope skipping som noget, du kan "*gå til i gymnastikforeninger*"²¹. Hver præsentation afsluttes dog med et link til det sted på hjemmesiden, hvor man kan finde en forening, der tilbyder den pågældende konkurrencegymnastikdisciplin. Forbundets fokus på selve aktiviteten optræder også i præsentation af 'gymnastik' på hjemmesiden. Foruden koblingen af 'gymnastik' til et par kortfattede formuleringer om at "*have det sjovt både under træningen og bagefter*", at 'gymnastik' "*giver nye bekendtskaber og i bedste fald venner*", og at der "*rundt om i de danske*

gymnastikforeninger er et rigt og varieret udbud af gymnastikaktiviteter”, så handler teksten primært om koblingen mellem ’gymnastik’ og et udviklingsbegreb i relation til en generel træningseffekt på kroppen²². ’Gymnastik’ kobles med ’træning’, der har en forbedrende effekt på en række fysiologiske parametre som ’koordination, kondition, styrke og smidighed. ’Træning’ kobles med ’forbedring’, og dette perspektiv dominerer i en indrammet tekstboks på siden, hvor ’ti gode grunde til at gå til gymnastik’ remses op. I ni ud af de ti nævnte grunde handler det om at opøve og forbedre sine evner. Gymnastik ’øger’, ’forbedrer’, ’styrker’ og giver ’mere’ og ’nye’ evner og egenskaber²³. De forbedrede evner, der nævnes i boksen, er ikke specifikke gymnastiske tekniske færdigheder, men basale fysiske og fysiologiske evner som ’balance’, ’muskelstyrke’, ’forbrænding’ og ’kropskontrol’. Opremsningen giver indtryk af, at ’gymnastik’ er ’alsidig træning’ af kroppen, hvilket ’gymnastik’ eksplicit kobles med i teksten. Gymnastiktræning bliver i denne sammenhæng ikke kun et spørgsmål udvikling af konkurrencedisciplinernes specialiserede tekniske færdigheder, men kommer til at handle om basale fysiske evner og udviklingen af disse. I afsnittet *Alsidighed* i forbundets profilfolder bliver gymnastik, for dem der ikke ønsker at dyrke konkurrencegymnastik, et spørgsmål om at ’bruge’, men også ’udfordre’ sin krop ’gennem gymnastikken’. Uanset hvilken gruppe af gymnaster du tilhører i forbundets konkurrence-eller-øj optik, så er ’udfordring’ og ’udvikling’ af dine evner altså aktuelt for dig.

Alt i alt får ’fordybelse’ den betydning, at man som udøver engagerer sig i sin gymnastiktræning og udvikler sin krops evner og færdigheder. Båret af engagement indebærer fordybelsen ’træning’, ’koncentration’ og ’udfordringer’, og i relation til konkurrencegymnastikdisciplinerne stilles der desuden en række ’krav’ til udøveren. ’Fordybelse’ tjener i udgangspunktet ikke andet formål end at forbedre sine specifikke gymnastiske færdigheder såvel som basale kropslige og fysiologiske evner.

Motion

Motion kobles med breddebegrebet i forbundet. Ifølge forbundets breddepolitik skal ’breddegymnastik’ ”*give medlemmerne mulighed for at dyrke motion igennem hele livet, med lyst og glæde som det bærende element*”. I præsentationen af ’motionsgymnastik’ på hjemmesiden angives dette udtryk ligefrem at være sammenfaldende med udtrykket ’breddegymnastik’²⁴. Koblingen af de to begreber betyder, at ’motion’ kategoriseres som en gymnastikform, der i princippet også kan bestå i konkurrenceaktiviteter jf. forbundets breddepolitik, hvoraf det fremgår at breddegymnastik også indebærer ’konkurrencer’ ”*tilrettelagt efter breddegymnasternes behov og*

ønsker". 'Motion' kobles dog ikke eksplicit med konkurrencebegrebet i nogen af de anvendte kilder. Det optræder tværtimod i flere sammenhænge som den form for gymnastik, der giver anledning til at skelne mellem 'konkurrencegymnastik' og 'ikke-konkurrencegymnastik'. På hjemmesiden præsenterer forbundet sig således som dem, der tilbyder "*både motionsgymnastik og konkurrencegymnastik.*"²⁵. I forbundets profilfolder er motionsbegrebet helt udeladt. Forbundets retorik i relation til motionsbegrebet synes altså ikke konsekvent, og betydningen af 'motion' fremstår derfor ikke hel skarp. Det skal imidlertid ikke afholde os fra at se nærmere på, hvilke betydninger begrebet 'motion' får i forbundets diskurs.

Som motionsform kobles gymnastikudøvelse i forbundets breddepolitik med en praksis, der kan udøves 'hele livet'. Denne egenskab fremhæves også i præsentationen af gymnastik på hjemmesiden²⁶ og i forbundets profilfolder, hvor udtrykket 'hele livet' dog ikke kobles med gymnastik som 'motion', men med gymnastik som en 'idrætsgren'. Et af målene i breddepolitikken er at udvikle 'motionstilbud til alle aldersgrupper', men i relation til børn og unge er der flere eksempler på, at motionsaspektet glider i baggrunden. Når forbundet på hjemmesiden om 'motionsgymnastik' referer til Maja Pilgaard's undersøgelse: *Danskernes motions- og sportsvaner 2007*, så er det tallene for de voksne danskeres (over 16 år) deltagelse i gymnastik, der nævnes og ikke tallene for børn (7 - 16 år). En sammenligning af forbundets børn – og ungepolitik med breddepolitikken viser samme tendens. I begge politikker tales der om at sikre alle "*uanset alder, køn, sociale- og fysiske forudsætninger de bedste vilkår og mulighed for at dyrke gymnastik*", og begge politikker vil fremme "*forståelse for og glæde ved en sund og aktiv levevis*" ved at fokusere på "*sammenhænge mellem gymnastik og sund kost*". Men de to politikker adskiller sig fra hinanden ved, at breddepolitikken derudover er optaget af at give mulighed for 'at dyrke motion', hvor børne – og ungepolitikken er optaget af at 'sikre fortløbende rekruttering til Forbundets gymnastik-discipliner'. Forbundet opererer desuden med et begreb om 'børnegymnastik', hvor udviklingen af 'motorikken og barnets kropskontrol' er i centrum for gymnastikudøvelse på dette alderstrin²⁷. 'Motion' kobles ikke til dette begreb om 'børnegymnastik'. Motionsbegrebet er altså eksplicit fraværende i relationen til aldersgrupperne 'børn' og 'unge', og bliver således et begreb, som forbundet primært forbinder med gymnastikudøvelse fra voksenlivet og frem.

På hjemmesiden præsenteres 'motionsgymnastik' som en af de mest alsidige former for motion, der er kendetegnet ved "*at du får rørt dig og kommer hele kroppen rundt.*"²⁸. 'Motion' kobles her med

at 'få rørt sig' og komme 'hele kroppen rundt'. Det handler om 'dig' og din krop, og aktiviteten skal som sådan ikke føre til noget udover, at du får bevæget din krop, så kredsløb og alle legemsdele aktiveres. Der gives eksempler på de mange forskellige former for træning (aerobic, pilates, yoga m.fl.), der betegnes som forskellige former for 'motionsgymnastik'. Alle nævnte træningsformer er udviklet til voksne og kan betragtes som endnu et eksempel på forbundets kobling mellem 'motion' og voksne. Af teksten fremgår det, at de konkrete tilbud om 'motionsgymnastik' er noget, man finder i 'foreningen'.

I forbundets sundhedspolitik kobles motion eksplicit med et 'sundhedsfremmende arbejde'. 'Motions- og bevægelsestilbud' placeres i 'forenings-gymnastikken', hvor de skal sætte fokus på 'sund livsstil'. Tilbuddene skal henvende sig til alle, men særlige grupper med øget risiko for livsstilssygdomme ('ikke-motionsvante' og 'overvægtige') nævnes eksplicit i denne sammenhæng. Som sundhedsfremmende aktivitet skal 'motionstilbud' altså indgå i 'forenings-gymnastikken', og tilbuddene skal bl.a. henvende sig til målgrupper, som 'ikke-motionsvante' og 'overvægtige'. To målgrupper der ikke har tradition for at komme i idrætsforeningerne. Politikken forholder sig imidlertid ikke nærmere til de to målgrupper, der for begges vedkommende stort set glider helt ud i opremsningen af de mål, som forbundet vil arbejde på at opnå i relation til politikken. Målene nævner hverken 'motion' eller de særlige målgrupper, men angår idrætshallernes udbud af sund kost, forebyggelse af spiseforstyrrelser, indførelse af ryge- og alkoholpolitik i foreninger, kendskab til dopingregler, skadesforebyggelse og et fokus på psykiske og sociale værdier i gymnastikken. Med god vilje kan nogle af målene siges at have relevans for målgrupperne, som f.eks. et fokus på de psykiske og sociale værdier, men ingen af målene synes direkte at forholde sig til gymnastik som 'motion' i et 'sundhedsfremmende arbejde'. Forbundets kobling mellem 'motion' og 'sundhedsfremmende arbejde' viser, hvordan forbundet ser et potentiale for gymnastikken i denne sammenhæng, men ikke er i stand til at konkretisere, hvad denne forbindelse mellem 'gymnastik som motion' og 'sundhed' består i.

Alt i alt optræder motionsbegrebet som et ikke helt betydningsfastlagt begreb i forbundets gymnastikdiskurs. Motion kendetegnes ved – trods koblingen med udtrykket 'hele livet' - at være knyttet primært til voksnes gymnastikudøvelse. Motion handler om at få rørt hele sin krop igennem. Gymnastik som motion vurderes at have et sundhedsmæssigt potentiale, men i koblingen til 'sundhed' mister forbundet fornemmelsen for, hvad dette potentiale nærmere indebærer.

Opsamling på Danmarks Gymnastik Forbunds værdier i relation til organisering af og måden at træne gymnastik på

Omdrejningspunktet eller nodalpunktet i diskursen er 'fordybelsen i gymnastikken', som den fysiske aktivitet den er. Fordybelsen placerer den enkeltes kunnen og ikke mindst udviklingen heraf i centrum. Alle begreber og sociale objekter i DGF's univers får betydning i relation til besiddelse og opøvelse af kropslige evner og færdigheder relateret til gymnastik.

Som aktiv udøver af gymnastik er man 'gymnast', der engagerer sig i gymnastiktræning og derved bliver en bedre gymnast. Man forventes som gymnast at udvise sportslig optræden ved at respektere andre og indordne sig konkurrencebestemmelsernes princip om retfærdighed.

I forhold til gymnastiktræningens afvikling handler det om at sætte selve gymnastikken i centrum. Man skal sørge for en udviklende træning, der har deltagernes udvikling som mål i et miljø, hvor man behandler hinanden med respekt. Gymnastiktræning skal først og fremmest udvikle udøvernes fysiske kompetencer. Man skal lære nye færdigheder, som man kan konkurrere i. Selv om målet ikke er konkurrencedeltagelse skal gymnastiktræning bidrage til forbedring af den enkelte udøvers evner.

Gymnastik skal dyrkes for udviklingen af og dysten i den enkeltes færdigheder. Og en 'rigtig' gymnastikforening er derfor en forening, der arbejder med gymnastik i forståelsen: gymnastisk dygtiggørelse.

Sammenligning af landsorganisationernes værdier

DGI gymnastik opererer med værdierne 'fællesskab', 'sundhed' og 'udfordring' i en diskurs, der har 'engagementet i fællesskabet' som forankringspunkt, og DGF opererer til forskel herfra ikke med eksplicite værdier, men med aktivitetsorienterede kategorier i form af 'konkurrence', 'fordybelse' og 'motion' i en diskurs, hvor omdrejningspunktet er 'fordybelse i gymnastikken'.

En væsentlig forskel på de to landsorganisationers diskurser er karakteren af de tre såkaldte 'værdier'. DGF anlægger med deres tre 'værdier' en aktivitetsoptik i forbundets opfattelse af, hvad deres virke bygger på, og hvordan foreningsorganiseret gymnastiktræning skal forstås. DGF's aktivitetsfokus ligger i tråd med DIF's politiske statement om, hvordan idrætten har værdi i sig selv,

og er 'et mål i sig selv og ikke et middel' (*DIF's politiske program 2006-2010*, 5). Til forskel herfra må *DGI gymnastiks* gymnastikdiskurs siges netop at opfatte gymnastikaktiviteten som et middel til at etablere fællesskab og opnå et engagement i heri. Gymnastikaktiviteten får på denne måde en noget mere decentral placering i *DGI gymnastiks* diskurs sammenlignet med DGF's diskurs, hvor den udgør selve omdrejningspunktet. Det viser sig bl.a. i diskursernes subjektposition for de aktive udøvere, hvor man i DGF er 'gymnast' og i *DGI gymnastik* er 'medlem'.

Som omdrejningspunkt installerer *DGI gymnastik* 'fællesskabet', der konkret kan forstås som 'foreningen'. Alle *DGI gymnastiks* tre værdier refererer til, får betydning og værdi i forhold til 'foreningen' og engagementet her i – selv relativt aktivitetsrelaterede værdier som 'sundhed' og 'udfordring'. 'Foreningen' spiller til sammenligning en meget diffus og tilbagetrukket rolle i DGF's diskurs. Hvor grundstoffet i DGF's diskurs kan siges at være 'gymnastikken', så kan 'foreningen' siges at være grundstoffet i *DGI gymnastiks* diskurs.

Samlet betragtet kan man sige, at *DGI gymnastik* er optaget af den organisatoriske foreningsramme, som gymnastikaktiviteten foregår i og tilpasses til, og som organisationen ikke kan forestille sig at undvære. Billedet spejlvendes så at sige i DGF's diskurs, hvor gymnastikken sættes over 'foreningen' i et fokus, der lader den gymnastiske fordybelse eller dygtiggørelse definere behovet for - og arten af - den organisatoriske ramme.

Foreningsanalyser

I dette kapitel analyseres de tre foreningsidealtyper (*motionsforeningen*, *konkurrenceforeningen* og *helhedsforeningen*) hver for sig. Først præsenteres idealtypiske træk ved foreningsidealtypen og foreningslederen i foreningen, og dernæst analyseres praksisforståelsen i foreningen. Analyserne baseres på foreningsledernes forståelse af foreningens måde at træne gymnastik og organisere denne træning på. Kapitlet afsluttes med en sammenligning af de tre foreningsidealtyper.

Motionsforeningen

Idealtypiske træk ved motionsforeningen

Motionsforeningen er kendetegnet ved at være enstrengede foreninger, der geografisk ikke er afgrænset til en bestemt lokalsamfundstype, men i princippet kan ligge midt i København som i en jysk landsby. *Motionsforeningen* har typisk mellem 150 og 500 medlemmer fordelt på både børne- og voksenmedlemmer med en overvægt af børn (under 18 år). *Motionsforeningen* kan foruden gymnastik have andre idrætsgrene på programmet som f.eks. volley, svømning eller stavgang, men kerneaktiviteten er gymnastik. For børnene er der hold fra forældre-barn aldersgruppen og op til omkring 12 år. Holdene tæller både springhold, rytmisk gymnastik- og dansehold som f.eks. Dance Mix og Hip-Hop. For de voksne er der primært motionshold for kvinder i form af pilates, zumba, fitness eller 'effektiv motion'. I *motionsforeningen* er der ingen gymnastikhold, der deltager i konkurrence.

Foreningslederen

Foreningslederen i *motionsforeningen* har typisk selv en baggrund som forhenværende aktiv gymnast. Primært som 'almindelig foreningsgymnast', men lederen kan også have erfaringer med udtagede gymnastikhold for dygtige gymnaster som f.eks. *DGI gymnastiks* repræsentationshold eller 'rejsehold' i foreninger. Foreningslederen har ingen erfaringer med konkurrencegymnastik hverken som aktiv eller som pårørende på 'sidelinjen'. Den aktive gymnastkarriere har således primært udfoldet sig i sammenhænge, hvor DGI-gymnastikkens tradition har domineret.

Foreningsledere i *motionsforeningen* har i flere tilfælde personlig erfaring som gymnastikinstruktør gennem en længere årrække, og har i den forbindelse været på forskellige kurser i regi af *DGI gymnastik*. Nogle har måske oven i købet været elev på Gymnastikhøjskolen i Ollerup.

Foreningslederen havde typisk ikke erfaring med foreningsbestyrelsesarbejde inden vedkommende blev valgt som formand i foreningen. En post lederen typisk har bestredet i omkring 10 år.

Foreningslederen er i mange tilfælde vokset op i familier, hvor der er blevet dyrket gymnastik. Nu har vedkommende selv familie med børn, hvoraf de mindre (skole)børn går eller har gået til gymnastik i foreningen. Foreningslederen kan lige så vel være mand som kvinde, og er i gennemsnit 45 år gammel. Lederen er aktiv på arbejdsmarkedet og hovedsageligt beskæftiget med handels- og kontorarbejde, men kan også have sundhedspædagogisk arbejde.

Praksisforståelse

Lokalsamfundet spiller en yderst central rolle i *motionsforeningens* selvforståelse. Foreningslederen betragter foreningen som del af og tæt sammenvævet med det nære lokalsamfund og dets beboer, og foreningen installeres som den lokale udbyder af bredde- og motionsaktiviteter. Et centralt argument for foreningens måde at organisere og træne gymnastik på synes at være, at det er foreningens pligt til at imødekomme lokalbefolkningens - dvs. de potentielle medlemmers - ønsker og behov. Man kan kalde *motionsforeningens* praksisforståelse for målgruppeorienteret.

Målgruppeorienteret

Foreningens aktiviteter tænkes ind i en lokalsamfundsmæssig sammenhæng i forhold til et bestemt inklusionskriterium. En foreningsleder siger:

”... i sådan et lille samfund - det hedder breddeidræt. Det hedder ikke konkurrence. Det hedder ikke elite – så man kan ikke være bekendt at afvise nogen. Hvis folk har lyst til at lave idræt, hvis de vil af sted, hvis de vil holde sig i gang... jamen...”

(Linda, 2)

'Folk' skal føle sig velkomne og opleve, at foreningen har et tilbud, der henvender sig til dem. Der er nærmest tale om en følelse af forpligtelse overfor områdets beboere, der trækker på en velfærdsideologisk lignende logik om at sikre 'folk' – også de mindre idrætskompetente af slagsen – adgang til træning. 'Man kan ikke være bekendt at afvise nogen', som foreningslederen i citatet siger, og afviser i samme moment dem, der vil arbejde med konkurrence- og eliteorienteret gymnastik. Det ligger altså underforstået, at inklusionsmekanismen så at sige rækker 'nedefter' i retning af dem, der hverken nødvendigvis er dygtige, har talent eller ambition. I tråd hermed konstaterer en anden foreningsleder et accepteret og legitimt mønster i, hvordan foreningens motionshold for voksne rummer 'dem, der er lidt tungere i det', hvorimod 'dem, der er lidt lettere i det' træner i de lokale motionscentre. Ingen skal føle sig skræmt af det gymnastiske niveau på *motionsforeningens* hold. Der arbejdes tværtimod på at få folk til at føle sig trygge, selvom det er

mange år siden, at de sidst stod i en gymnastiksal eller måske aldrig før har gjort det. Der rækkes ud efter denne gruppe i *motionsforeningen*.

Inklusionsmekanismen udpeger altså en målgruppe, der af foreningslederen i *motionsforeningen* formodes ikke at ville gå andre steder hen for at dyrke idræt eller motion, hvis foreningen ikke var der. Enten fordi den geografiske afstand ville besværliggøre det, eller fordi niveauet andre steder ville holde dem tilbage. Der er især blik for den lettere idrætsusikre gruppe i *motionsforeningen*. Ifølge foreningslederen i *motionsforeningen* er argumentet for valget af målgruppe, at det er udtryk for en afspejling af lokalområdets beboers idrætslige og sociale profiler. De andre idealtpeforeninger kan imidlertid også siges at være placeret i lokalområder, der ikke adskiller sig væsentligt fra *motionsforeningens*, men som vælger anderledes som f.eks. *konkurrenceforeningen*. Inklusionsmekanismen synes altså ikke udelukkende at kunne forklares ved en 1:1 afspejling af lokalområdets beboer. Foreningslederens forestilling om *motionsforeningens* 'opgave' eller mission synes at spille ind.

Mission - forestillingen om foreningens rolle

Den opgave som foreningslederen i *motionsforeningen* mener at løse - eller den forskel, som lederen synes foreningen gør i lokalsamfundet forbindes med de konkrete aktiviteter, som foreningen tilbyder. Ambitionen er typisk at udbyde nogle 'gode tilbud' for områdets børn og voksne. Det 'gode' fastlægges i den sammenhæng af foreningslederen, og består i at være fysisk aktiv sammen med andre fra lokalområdet, og desuden for de voksne medlemmers vedkommende også i en positiv sundhedsmæssig effekt på helbredet. Der er generelt et indbygget 'drive' til at ville 'få folk op af sofaen' i *motionsforeningen* som en foreningsleder udtrykker det jf.

inklusionsmekanismen. *Motionsforeningen* er en slags 'motionsgymnastikkens fremskudte bastion' i lokalsamfundet, der har sat sig for at 'få gang i dem [lokalbefolkningen], på den måde vi nu bedst kan' (Ole, 2), fordi det er 'tæske vigtigt (...), at folk får rørt sig rigtig meget' (Nina, 22).

Folkesundheden synes altså at ligge foreningslederen i *motionsforeningen* på sinde, men det handler ikke kun om at få 'rørt sig rigtig meget'. Det handler også om at kunne tilbyde sig som et socialt samlingssted i lokalområdet eller, som en foreningsleder udtrykker det: at "sikre (...) at vores unge mennesker og børn de kunne have noget i lokalsamfundet" (Ole, 2). Forestillingen om at 'sikre' et lokalt samlingspunkt i en tid, hvor centralisering præger erhvervsliv, skoler og andre kommunale institutioner, er kendetegnende for *motionsforeningen*. En foreningsleder siger: "hvis gymnastikken

døde, hvem dør så næste gang?" (Ole, 7) og kobler i den forbindelse 'gymnastikken' med 'noget at være fælles om'.

Alt i alt synes missionen i *motionsforeningen* at bestå i få motiveret lokalbefolkningen til at 'få rørt sig', og i den forbindelse at generere noget socialt samvær blandt lokalbefolkningen. Men hvordan bør træningen foregå, og hvad forstår foreningslederen ved 'at røre sig' og 'være fælles om' noget? I det følgende undersøges først argumenterne i *motionsforeningen* for måden at træne gymnastik på, og herefter de sociale aspekter ved at træne gymnastik i en forening.

Træning

Hvad selve den fysiske træningsaktivitet helt konkret består i, er der ikke specielt fokus på i *motionsforeningen*. Det handler som nævnt om at 'røre sig' eller 'holde sig i gang', som et par foreningsledere udtrykker det. Der stilles ingen krav om at den træning, der foregår på *motionsforeningens* hold, holdes indenfor et afgrænset gymnastikbegreb med et tilhørende veldefineret øvelsessystem.

"Det er vigtigere (...) at få dem op af sofaen end at det hedder gymnastik. Den rytmiske del for pigerne (...) hedder heller ikke rytmisk gymnastik. Nej, den hedder Hip-Hop, den hedder salsa, fordi det er det de har lyst til at komme til." (Linda, 3)

I *motionsforeningen* lader man sig i stor udstrækning inspirere af nye trænings- og dansetrends, som lægger navn til foreningens forskellige hold eller, som integreres i selve træningsindholdet på 'klassiske' motionshold for voksne. Hold ikklædes titler fra kendte holdtræningsformer fra den kommercielle fitnessbranche eller fra forskellige danseformer kendt fra bl.a. MTV. Argumentet i forhold til børnealdersgruppen lyder, som det fremgår af citatet ovenfor, at foreningen ellers ikke kan fastholde dem. På motionsholdene for voksne kan foreningslederen tilsvarende mærke, at hold som f.eks. step-aerobic er noget, der trækker folk til foreningen (Lone, 3).

Træningens fokus ligger på den aktive deltagelse og langt mindre på selve udførelsen af øvelserne. Missionen er lykkedes, hvis foreningens voksne medlemmer 'får deres motion' og medlemmerne i øvrigt 'oplever glæde ved at bruge deres krop' – for det skal først og fremmest være sjovt at gå til gymnastik i *motionsforeningen*.

En foreningsleder siger:

”Børnene [skal] komme for at have det sjovt, og de voksne skal selvfølgelig også komme for at have det sjovt, men de skal jo også mere komme fordi, at det skal være sundt og det skal være godt, og at de har det godt, når de går hjem.” (Lone, 6)

Hvad det ’sjove’ nærmere består i uddybes ikke eksplicit, men som udtrykket ’glæden ved at bruge sin krop’ antyder, synes det først og fremmest at bestå i den enkeltes subjektive oplevelse af træningen og den umiddelbare effekt, den har på kroppen. *”Det er alfa og omega, at når de går herfra, så er de trætte og har smil på læberne”*, som en foreningsleder udtrykker det (Ole, 10). Derfor prioriteres der en træning, der teknisk, motorisk, koordinations- og arbejdskravsmæssigt rammer niveauet hos den brede og mindre veltrænede del af lokalbefolkningen. Træningen tilrettelægges, så den ikke afskrækker de aktive ved at være for teknisk svær og for fysisk krævende. En foreningsleder, der også underviser på foreningens stephold, fortæller:

”det er (...) meget grundtrin med enkelte ting og sager, og (...) meget konditionstræning. Og der havde jeg én, som havde gået i et motionscenter (...) hun kom [og sagde] ”Åh, gud, hvor er jeg dog lettet, at jeg ikke skal dreje 130 gang rundt om mig selv”” (Lone, 17)

I det hele taget skal træningen foregå på en måde, hvor der er plads til at ’man kan hygge sig’, som en foreningsleder udtrykker det. Det skal være tilladt at ’tage sig en tår vand, når man vil’, ’kun være med til halvdelen’ og ’gå hjem, hvis man har det dårligt den dag’. Og hvis øvelserne overstiger evnerne, har man ’lov til at stå og fnise lidt henne i hjørnet’ (Lone, 17-18). Der stilles ingen krav til de aktive om engagement i træningen, når blot de ikke ’ødelægger det for de andre’ på holdet. En foreningsleder udtrykker lidt karikeret træningsindstillingen blandt foreningens medlemmer som: *”Vi gider egentlig ikke rigtig noget særligt, men vi vil gerne bevæge os.”* (Nina, 22).

Frem for alt arbejdes der ikke på at dygtiggøre sig i *motionsforeningen*. Der er ingen ambitioner om bestemte træningsrelaterede resultater knyttet til træningsaktiviteterne i foreningen. *”Vi satser ikke på elite på nogen måde. (...) Det er der andre, der gør for os”*, siger en foreningsleder. Målet med træningen i *motionsforeningen* er ikke at blive dygtig. Går nogen af foreningens børn hen og bliver dygtige til f.eks. springgymnastik, så henviser foreningen til andre foreninger i området, der har trænere med kompetence til at udfordre disse gymnaster. Og det er typisk på springholdene, at *motionsforeningen* kommer til kort. Det kendetegnende for *motionsforeningen* i den forbindelse er,

at man ikke føler sig hverken i stand til eller motiveret for at tiltrække de 'elitetrænere', som foreningslederen mener, at der skal til for at give foreningens gymnaster 'noget udfordring'. Det bliver 'elitært' i foreningens øjne, når det begynder at handle om at lære børnene flik-flak, kraftspring eller salto på flad måtte. Eliteudtrykket bruges desuden ofte som synonym for konkurrencegymnastik og konkurrencegymnastikkens forskellige discipliner: *"Det er rope skipping, det er trampolin og det er redskabsgymnastik (...) jeg har delelementer af det, men jeg har det kun i bredden (...) ikke som elitesatsning"* (Linda, 14), fortæller en foreningsleder.

En målrettet træning hen mod opvisninger fylder heller ikke meget i *motionsforeningen*. De regionale forårsopvisninger arrangeret af DGI's landsdelsforeninger fravælges, fordi *"det kan skræmme flere væk end det kan gavne"*, som en foreningsleder udtrykker det og fortsætter: *"fordi (...) der er altså nogen, der godt kan give den gas [til disse opvisninger]"*. Det bliver ved foreningens egen 'hyggelige' opvisning 'oppe i vores egen lille gymnastiksal', hvor 'forældrene kan komme og fotografere deres børn' – 'hverken mere eller mindre', slår en foreningsleder fast.

Alt i alt kan argumenterne i forhold til træningen i *motionsforeningen* siges, at handle om at træningen skal virke motiverende ved at være 'sjov', 'hyggelig' og tilbyde populære moderne trænings- og dansetrends, så rekruttering og fastholdelse af medlemmerne sikres. Der fokuseres hverken på dygtiggørelse eller opvisning, da en fokusering på at skulle vise sig og sit gymnastisk niveau frem formodes at ville skræmme medlemmerne væk. Træningens mål er den umiddelbare effekt af træningen, som den enkelte oplever i kraft af velvære, fysisk træthed og glæde.

Det sociale

Tæt forbundet med foreningens 'gode tilbud' om gymnastiktræning er der en social dimension. Der synes at være en tendens til, at den sociale dimension for medlemmernes vedkommende i *motionsforeninger*, hvor foreningsleder og bestyrelse i sig selv udgør en solid socialt sammentømret enhed, tillægges værdi som et utilsigtet men positivt 'biprodukt' af foreningens aktiviteter. En foreningsleder siger:

"Det skal ikke være en forpligtigelse, når man melder sig ind (...) hvor man siger 'Åh mand, hvad følger der ikke med? Skal man så også gå til klubmøder og strikke til bankospillet'. Det skal vi simpelthen ikke! (...) Så er der nogen, der finder sammen"

bagefter og sidder og drikker rødvin og har det hyggeligt og godt – fint med det”.

(Nina, 23)

I *motionsforeninger*, hvor bestyrelsen i sig selv ikke fungerer som en social ’hygge-enhed’, arbejdes der mere på det sociale liv blandt foreningens medlemmer. I disse tilfælde nævner en foreningsleder, hvordan han gerne ’give [medlemmerne] det sociale’ eller give dem ’en oplevelse af fællesskab’, men det knytter sig typisk til selve træningsaktiviteterne. Kun i forbindelse med foreningens voksen- og seniorhold kan der være tradition for regelmæssige sociale arrangementer ud over træningerne. Den sociale dimension for *motionsforeningens* medlemmer synes i overvejende grad at være knyttet til selve træningsaktiviteterne. En foreningsleder siger:

”De kommer op og gør gymnastik og så går de hjem igen. Der er ikke noget socialt. (...) De har ikke rigtig lyst til at være sociale, kun når de gør gymnastik. Det er ikke sådan, at de sidder og hygger ude i omklædningsrummet eller noget som helst. De hygger fint, når de laver gymnastik, og så går de hjem igen.” (Lone, 1).

Der forekommer at være en accept af, at medlemmerne i stor udtrækning fravælger det sociale liv udenfor træningerne og blot ’kommer og går’ i forbindelse med træningen. En foreningsleder understøtter, at ’det er uforpligtende at komme hos os. Det kræver ikke noget’.

Inklusionsmekanismen i *motionsforeningen* sænker således ikke kun den færdighedsmæssige tærskel, også kravet om medlemmernes involvering i foreningens sociale liv er meget lav. For, som en foreningsleder siger, *”vi har alle sammen en meget travl kalender (...) stress og jag, aftenmøder, børn, noget vi vil, ambitioner på jobbet og 37 timers arbejdsuge”* (Linda, 5). Der er typisk ingen forventninger om, at medlemmerne bidrager med noget socialt eller praktisk arbejde i *motionsforeningen*, hvilket dog ikke udelukker, at det rent faktisk forekommer i *motionsforeningen*.

I forhold til *motionsforeningens* trænere er der en lignende indstilling, der består i, at de primært forventes at løse afgrænsede opgaver i relation til den ugentlige træning foruden at bistå bestyrelsen med hjælp til praktiske opgaver i forbindelse med andre medlemsrelaterede aktiviteter i foreningen som f.eks. juleafslutningen. Derudover er der dog ingen særlige forventninger til trænerens bidrag til *motionsforeningen*. Der er en tendens til, at træneren betragtes som en ’ansat’, der har forpligtet sig til at udføre et bestemt og afgrænset stykke arbejde. Foreningslederen i *motionsforeningen* taler ligefrem om foreningens trænere i ’virksomhedstermer’, der tilnærmelsesvis tillægger relationen betydning af et arbejdsgiverforhold. Nogle foreningsledere holder ’ansættelsessamtale’ med trænerne, andre lægger vægt på - især i forhold til foreningens unge trænere, at de *”skal betragte det*

som et arbejde” og en tredje foreningsleder siger: ” Det er (...) vigtigt at trænerne ved hvem, det er som – et eller andet sted – er deres arbejdsgivere” (Lone, 7). Der forekommer at være en klar rollefordeling mellem bestyrelse, trænere og medlemmer i *motionsforeningen* som består i, at trænerne udfylder den opgaveramme, som bestyrelsen har udstukket og ansat dem til at løse, og at medlemmerne modtager den ydelse, som de har betalt for. En opgave- og ansvarsfordeling der groft sagt består i, at bestyrelsen beslutter, trænerne udfører og medlemmer modtager.

Den sociale dimension i *motionsforeningen* viser sig alt i alt at være præget af en pragmatisk indstilling til, at foreningen skal løse sin mission om at motivere lokalbefolkningen til at ’få rørt sig’ på en måde, der tilgodeser den fortravlede hverdag, som såvel medlemmer, træner og bestyrelsen selv befinder sig i. Det betyder, at forventningen om medlemmers og trænernes sociale involvering i foreningen er meget moderate, og at bestyrelsen tilstræber en effektiv styring og løsning af opgaverne i foreningen. Det udelukker imidlertid ikke det sociale, for – som en foreningsleder siger: ”Selv om vi ikke er så sociale, så er vi sociale, når vi er der” (Lone, 18).

Opsamling på *motionsforeningen*

Måden at træne gymnastik og organisere træningen på i *motionsforeningens* viser sig at være udtryk for en ’efterspørgselsorientering’ i den forstand, at foreningen i høj grad er optaget af at være til for lokalområdets beboere, der skal motiveres til og serviceres med motionsaktivitet. Selve træningen og den sociale dimension indrettes stort set på medlemmernes præmisser ud fra devisen om, at foreningen ikke vil udelukke mindre idrætsvante og fællesskabsengagerede grupper.

Det selvfølgelig for foreningslederen i *motionsforeningens* inklusionsmekanisme om at række ud efter ’bredden’, og den lige så selvfølgelig afstandtagen til ’elite’ falder sammen med foreningslederens baggrund som aktiv gymnast primært i *DGI gymnastik* og motionsgymnastik sammenhænge, hvor der altovervejende arbejdes med ’bredde’. Disse selvfølgeligheder kan siges at være overvejende habituel influeret, idet foreningslederen groft sagt er ’vokset op’ i *DGI gymnastik*, der typisk betegnes som ’dem, der altid har været der’.

Missionen om at bidrage til lokalområdet med et ’godt tilbud’ for beboerne, synes at trække på forankringspunktet i *DGI gymnastiks* diskurs om et ’engagement i fællesskabet’ – i den forstand at *motionsforeningen* ønsker bidrage til lokalsamfundet. I foreningslederens forståelse af foreningens

konkrete praksis spiller dette dog en noget mere tilbagetrukket rolle jf.

'efterspørgselsorienteringen'. Betoningen af at træning primært handler om at få 'rørt sig' samt det legitime i bare at 'komme og gå' for at 'få sin motion', ligger mere i tråd med DGF's opfattelse af motionsbegrebet og kolliderer med *DGI gymnastiks* opfattelse af den foretrukne 'medlemsadfærd'.

Alt i alt må foreningslederens forståelse af *motionsforeningens* måde at træne gymnastik og organisere denne træning på siges at være påvirket af en efterspørgselsorientering, og influeret af foreningslederens habituelle *DGI gymnastik* forankring.

Konkurrenceforeningen

Idealtypiske træk ved *konkurrenceforeningen*

Konkurrenceforeningen er kendetegnet ved at være en enstregen forening, der lige som *motionsforeningen* ikke er geografisk afgrænset til en bestemt lokalsamfundstype.

Konkurrenceforeningen har typisk mellem 150 og 400 medlemmer fordelt på både børne- og voksenmedlemmer. Over halvdelen af medlemmerne er børn (under 18 år). I

konkurrenceforeningen arbejdes der - som navnet angiver - med konkurrencegymnastik. Langt de fleste *konkurrenceforeninger* arbejder med Spring-Rytme og den rytmiske Grand Prix disciplin, som tilfældet er for de konkrete foreninger, som denne foreningsidealtipe bygger på. For begge disse discipliners vedkommende konkurreres der kun i hold. Stort set alle *konkurrenceforeningens* børnehold er bygget op om konkurrencedisciplinen, og holdene fungerer som forberedelse til at deltage i konkurrence – typisk fra børnene fylder 6 år. Foreningens voksenhold er hold af samme træningsindholdsmæssige type som *motionsforeningens*.

Foreningslederen

Konkurrenceforeningens foreningsleder har typisk selv dyrket konkurrenceorienteret idræt.

Relationen til specifikt konkurrencegymnastik kan bestå i at være forhenværende udøver, træner eller forældre til børn, der dyrker konkurrencegymnastik. Foreningslederen havde typisk erfaring med frivilligt lederarbejde inden lederen blev valgt som formand i foreningen. Der er stor forskel på, hvor længe foreningslederen har bestredet posten som leder i foreningen. Foreningslederen er vokset op i familier, hvor der er blevet dyrket idræt og arbejdet med frivilligt foreningsarbejde.

Foreningslederen har typisk selv været på Ollerup Gymnastikhøjskole. Nu har foreningslederen selv familie med børn, der går til gymnastik i foreningen. Foreningslederen kan lige så vel være mand

som kvinde, og er i gennemsnit 45 år gammel. Lederen er aktiv på arbejdsmarkedet, hvor vedkommende kan være beskæftiget med handels- og kontorarbejde, pædagogisk arbejde eller som selvstændig erhvervsdrivende.

Praksisforståelse

Selvforståelsen i *konkurrenceforeningen* relaterer sig til det udviklingsorienterede arbejde med konkurrencegymnastik, som ifølge foreningslederen gør foreningen forskellig fra ”*almindelige [ikke-konkurrenceaktive] foreninger, hvor der ikke sker ret meget*” (Torben, 3). Et centralt argument for foreningens måde at træne gymnastik og organisere denne træning på synes at være, at træningen skal føre frem til et resultat, der manifesterer den enkeltes - såvel som et helt holds - gymnastiske udvikling. Praksis i *konkurrenceforeningen* kan siges at blive forstået som målorienteret.

Målorientering

I *konkurrenceforeningen* ’vil man noget med gymnastikken’ underforstået, at man som træner og gymnast arbejder hen imod et mål. Denne værdsættelse af det målrettede arbejde med gymnastiktræning er karakteristisk for *konkurrenceforeningen*. Det udgør så at sige forankringspunktet i forståelsen af gymnastikken i *konkurrenceforeningen*. En foreningsleder tilkendegiver ligefrem, at ”*et hvilket som helst arbejde uden et mål, det mener jeg ikke er noget*” (Marianne, 10). Det giver simpelthen ikke mening at ’arbejde’ med gymnastik uden at have et mål med dette ’arbejde’. Målet sikrer, at der kommer ’kød på’ træningstilbuddet, som en foreningsleder udtrykker det, og kobler ligesom andre af *konkurrenceforeningens* foreningsledere det målrettede fokus med, at det imødekommer et ’drive’ hos børn og unge.

”*Vi arbejder hen imod nogle mål, og vi stiller krav. Og vi oplever, at de unge mennesker – de vil gerne stilles krav til. Der er ikke noget der. Det er jo klart, at vi fastholder dem på den måde.*” (Torben, 3)

Det målrettede arbejde med gymnastiktræningen i *konkurrenceforeningen* kobles - foruden det ’indbyggede drive’ hos gymnasterne - med en række andre positive effekter som f.eks. fastholdelse. Selve konkurrencedeltagelsen og resultatet heraf i form af en placering, pointantal eller måske en medalje fremhæves som et meget håndgribeligt produkt af det målorienterede arbejde, som børnene nemt kan forholde sig til og formulere sig omkring i mødet med f.eks. skolekammerater, der ikke dyrker gymnastik. Men også de mange små delmål på vejen mod selve konkurrencesituationen,

hvor gymnasterne oplever, at de bliver dygtigere og tilegner sig nye gymnastiske færdigheder, fremhæves og tillægges en fastholdelsesværdi i kraft af de positive oplevelser, som denne udvikling afstedkommer. Det målrettede træningsarbejde fremhæves således at bidrage positivt til den enkelte gymnasts selvfølelse og identitet, og kobles først og fremmest med gymnastens (formodede) erfaring om, at træning fører til 'noget'. Dette fokus på resultaterne af træningen i *konkurrenceforeningen* udover den umiddelbare effekt efter hver træning indebærer, at der arbejdes med en noget længere tidshorisont for den enkelte gymnast, end man gør i *motionsforeningen*. Målet i *konkurrenceforeningen* om at præstere bedst muligt ved konkurrencedeltagelsen fordrer et stykke 'arbejde' over en længere periode. Kan man som gymnast honorere dette krav, er man ifølge *konkurrenceforeningens* leder til gengæld nærmest sikret en gymnastisk udvikling. Der er en selvfølgelighed i troen på, at alle, der yder en træningsindsats, vil opleve at forbedre sig gymnastisk, og målet ude i horisonten spiller en afgørende rolle i den forbindelse. For hvis ikke der er et mål om bestemte, veldefinerede konkrete gymnastiske færdigheder, så er der ikke noget at 'arbejde hen imod' hverken for trænere eller gymnaster. Målene giver 'arbejdet' en retning og sikrer gymnasternes gymnastiske udvikling. Og netop denne udvikling – at man som gymnast flytter sig og kommer tættere målet – er yderst central i *konkurrenceforeningens* leders forståelse af, hvilken opgave *konkurrenceforeningen* er sat i verden for at løse. Sat på spidsen kan man sige, at gymnastiktræning skal føre til gymnastisk dygtiggørelse, ellers kan det være lige meget for foreningslederen i *konkurrenceforeningen*.

Mission - forestillingen om foreningens rolle

Arbejdet med gymnastisk dygtiggørelse udgør missionen i *konkurrenceforeningen*. Det er den forskel, som foreningen ifølge foreningslederen gør for sine medlemmer. Foreningen tænkes i den sammenhæng som et sted, hvor ”*de trænere og gymnaster, der vil nogle ting med deres gymnastik og har visioner, de får lov til at udvikle*”. Man skal 'ville' noget med gymnastikken i *konkurrenceforeningen* underforstået, at der skal ske en gymnastisk udvikling.

Konkurrenceforeningen skal være stedet, hvor man kan gå hen for at dygtiggøre sig i gymnastik. En foreningsleder siger:

”*Jeg synes, at det er en fiasko hvis et barn, der har gået [til gymnastik] ikke er kommet videre (...) Det er synd! Jeg ved godt, at hvis man har hygget sig, så... men jeg synes, at de skal udvikle sig*” (Birgithe, 8)

Det er ikke nok at 'hygge' sig i *konkurrenceforeningen*. Det betyder dog ikke, at det sociale element ikke anerkendes eller, at man ikke må have det sjovt i foreningen, for "*du kan ikke få børn til at komme til træning, hvis ikke det er sjovt*", som en foreningsleder understreger. Foreningslederen i *konkurrenceforeningen* fremhæver, hvordan gymnasterne 'skal være glade for det de gør' og 'have det sjovt', og en foreningsleder omtaler i den sammenhæng konsekvent 'gymnastik' som en 'sport'. Der tales med stor selvfølgelighed om, hvordan de unge 'går der hen, hvor de kan blive udfordret', og at dette "sted", er der, hvor 'de føler glæde'. Det er kendetegnende for foreningslederens forståelse, hvordan 'glæden' og det 'sjove' kobles med det sportslige princip om den enkeltes ydelse som det, der tæller. *Konkurrenceforeningens* foreningsleder har fokus på alle de succesoplevelser, som dygtiggørelsen giver gymnasterne. 'Glæden' og det 'sjove' forbindes med gymnasternes oplevelse af de kropslige kompetencer, som de erhverver sig i kraft af træningen. En foreningsleder fortæller:

"De der succeser; når vi ser nogle børn (...) folde sig ud som de smukkeste roser.(...) Når man får kaldt den der lille stjerne ud af dem. Det er bare så fantastisk, som de rykker. Og forældrene kommer og siger: 'Vi ved ikke hvad du har gjort, men der er sket et mirakel'. De har fået en selvsikkerhed." (Marianne, 14)

Når lederen i *konkurrenceforeningen* oplever den slags, så er missionen fuldført og arbejdet føles yderst meningsfuld. Det hverken bekymrer eller optager foreningslederen i *konkurrenceforeningen* synderligt, at nogle børn skræmmes væk eller 'falder fra', for "*er man på et hold, hvor man ikke udvikler sig lige så meget som de andre, så er det heller ikke sjovt*", som en foreningsleder siger. Foreningslederen sagtens leve med, at *konkurrenceforeningen* ikke kan rumme alle lokalområdets børn og unge, for der er som regel en anden gymnastikforening i nabolaget, der har et tilbud til dem, der falder fra undervejs mod målet. Det er langt vigtigere for *konkurrenceforeningens* leder, at foreningen giver mulighed for dygtiggørelse med de positive effekter, som den medfører i den enkelte gymnasts liv. En foreningsleder fortæller, hvordan hun i sammenligningen med naboforeningens børn, der træner på et ikke-konkurrencehold kan se, hvordan "*der helt naturligt bliver forskel på de børn, der går i de forskellige klubber med hvad det er, de vil*". Hun henviser til, at der er 'lidt mere sådan disciplin' på konkurrenceholdene, hvor der ikke laves 'alle mulige fjollede spring', selv om børnene 'synes, at det er sjovt'.

Ifølge foreningslederen hersker der altså en særlig arbejdsmoral omkring træningen i *konkurrenceforeningen*, som lærer gymnasterne, at det betaler sig at gøre en indsats. Det indebærer

en udskillelse af foreningens medlemmer, men opvejes af de positive effekter og succeshistorier, som arbejdet med dygtiggørelsen afstedkommer. I det følgende undersøges, hvilke konsekvenser denne arbejdsmoral har for selve måden at træne gymnastik på og for det sociale liv på foreningens konkurrencehold såvel som i foreningen generelt.

Træning

Foreningslederen i *konkurrenceforeningen*, der i nogle tilfælde også er træner på foreningens konkurrencehold, fremhæver, hvordan træning ikke bare handler om at mødes for at blive fysisk aktiveret en times tid hver uge. Det skal være 'ordentligt' eller 'kvalitativ undervisning', som en foreningsleder udtrykker det og slår fast, at: "*Børn skal ikke underholdes – de skal undervises!*" (Marianne, 10). Træning er 'undervisning', og det er ikke ligegyldigt, hvad der foregår og hvordan det foregår. Hver træning er et skridt på vejen mod et mål, og hver træning skal bringe gymnasterne et lille skridt nærmere dette mål. Det handler om at lære noget og lære 'det rigtige' vel at mærke. Foreningslederen forklarer:

"Der er stor forskel på at lukke en hal op og sige 'vær så god at lege', og så lukke en hal op og sige: 'Vi har de her muligheder. Vi vil gerne sørge for, at en kolbøtte bliver lavet rigtigt'" (Marianne, 11)

Det er karakteristisk, hvordan foreningslederen i *konkurrenceforeningen* har et blik for at skelne mellem 'rigtigt' og forkert i relation til de gymnastiske øvelser. En anden foreningsleder relaterer dette blik til konkurrencereglementerne, der fremhæves at fastlægge, hvad den 'korrekte' udførelse af en øvelse eller et spring består i, og kobler reglementerne med 'en trend for, hvordan man underviser i gymnastikken'. Reglementerne fremhæves således at sætte spor i den konkrete måde, der undervises på i foreningen ved at udpege det 'korrekte' eller 'rigtige'. Der vælges bestemte øvelser ud, arbejdes med særlige tekniske principper og systematiske metodikker i indlæringen af veldefinerede øvelser, og undervejs i dette forløb stilles der konstant krav til gymnasternes udførelse af disse øvelser. Optimalt set er der ikke noget, der er ligegyldigt eller tilfældigt i den målrettede træning frem mod konkurrencen. Alle øvelser frem mod den 'færdige' øvelse tjener formålet om at bringe den enkelte gymnast tættere på målet.

En sådan 'kvalitativ undervisning' kræver 'gode instruktører'. Foreningslederen i *konkurrenceforeningen* fremhæver, hvor afgørende det er at have 'ordentlige folk til at undervise', hvis træningen skal bidrage til gymnasternes udvikling. 'Ordentlige folk' er trænere, der har en

karriere bag sig som aktiv gymnast i den gymnastikdisciplin, som vedkommende skal undervise i. Man skal have prøvet det på egen krop, og selv være eller have været dygtig indenfor den gymnastik, man skal undervise i. Erfaring er en vigtig forudsætning for at være en af 'de der kvalificerede', som en foreningsleder udtrykker det. Han siger:

"De der meget unge, dvs. de der 18-19 årige (...) de skal jo kobles med nogen (...), der har erfaringen. Det er nødvendigt." (Torben, 2)

Foreningslederen i konkurrenceforeningen er meget opmærksom på selv at oplære eller 'producere' nye trænere, som en foreningsleder udtrykker det. En foreningsleder, der har erfaringer med, hvor svært det er at få 'ordentlige folk' 'ind fra gaden', konstaterer ligefrem, at "*de skal simpelthen vokse op nede fra i foreningen*" (Marianne, 6).

Men træningen kræver ikke kun 'gode instruktører', den stiller også krav til gymnasterne. En forening har ligefrem formuleret sig skriftligt om, hvad der forventes af gymnasterne på foreningens konkurrencehold. Beskrivelsen ligger på foreningens hjemmeside, og foreningslederen fremhæver, hvordan det hjælper til at give trænere og bestyrelse rygdækning for de mange krav, som gymnaster og deres forældre møder i løbet af en træningssæson på foreningens konkurrencehold. Af beskrivelsen fremgår det, at:

"hvis man vil gå på et konkurrencehold, er det fordi man gerne vil være god til gymnastik, og man gerne vil arbejde på at blive endnu bedre."

Gymnastik er et stykke krævende 'arbejde', der fordrer at man yder, investerer og lægger sine kræfter i for at 'blive endnu bedre'. Afbud til træning, ekstratræninger og konkurrence accepteres kun, hvis der er tale om særlige omstændigheder som f.eks. sygdom eller skader. Foreningslederen i konkurrenceforeningen anerkender først og fremmest de gymnaster, der passer deres træning, 'øver sig' og 'kommer videre'. Man skal gøre en indsats og arbejde målrettet på at dygtiggøre sig i konkurrenceforeningen. En foreningsleder siger om gymnasterne på konkurrenceholdet:

"De skal komme, fordi de vil gøre en indsats (...) de skal komme for at ville bruge dem selv, få lavet noget godt gymnastik, gode spring – komme videre" (Birgithe, 80).

Der er en forventning om, at gymnasterne engagerer sig i træningen og øver sig – også gerne derhjemme mellem de 2-3 ugentlige træninger i foreningen. Skal man blive dygtigere, skal der træning til. Det faktum kommer man som gymnast ikke uden om.

"Så kan godt være, at de synes, at det ikke er så sjovt i weekenden, når de skal op og træne (...) men det kan bare ikke hjælpe noget. Hvis man vil det der konkurrence, så

bliver man nødt til at skulle op og træne det antal gange om ugen for at du kan lære.”

(Birgithe, 8)

Der er ingen ”kære mor” for konkurrencegymnasterne, men til gengæld en masse anerkendelse ’når man får kaldt den der lille stjerne ud af dem’. Et resultat der også kaster glans på træneren, som den der har bidraget væsentligt til dette ’mirakel’. Måske er det disse ’mirakler’, der får gymnaster som endnu ikke er med på foreningens konkurrencehold til gerne at ville med på konkurrenceholdet. Beskeden til disse gymnaster er: *”Du skal bare øve dig noget mere!”* (Marianne, 10), og sådan forplanter den seriøse arbejdsmoral sig til de ikke-konkurrenceaktive børnegymnaster i foreningen, der typisk fremhæves at være delt i to afdelinger ved at have en konkurrenceafdeling for de ca. 6 til 16-årige, og en motionsafdeling for de helt små børn og de voksne.

Konkurrencetræning opfattes altså som ’undervisning’ - og meget af den. Træningen indebærer krav til gymnasterne om engagement og høj arbejdsmoral - eller med andre ord: krav om vedholdenhed og fordybelse. Men træningen kræver også ’kvalificerede’ trænere med indsigt og stor teknisk erfaring med den gymnastikdisciplin, som vedkommende skal undervise i.

Det sociale

Det sociale foreningsliv blomstrer omkring *konkurrenceforeningens* konkurrencehold. Foreningslederen i *konkurrenceforeningen* fremhæver, hvordan vedkommende oplever et stort engagement hos såvel gymnaster, trænere som forældre i det krævende projekt, det er at have et konkurrencehold. Det er typisk opfattelsen af at det, at der er ’mere kød på’ konkurrencegymnastikken, er afgørende for det sociale liv, som opstår omkring konkurrenceholdene. En foreningsleder siger:

”Der er så mange fælles ting i det der ’at gå til konkurrence’, som gør, at foreningen bliver stærk. Vi skal af sted i en bus, og vi skal have hjælp til mad og kørsel, og vi skal have håret sat. Man har en stærk fælles ånd (...) eller fælles samhørighed mod, at vi skal til konkurrence.” (Marianne, 10)

De konkrete aktiviteter udover de ugentlige træninger gør, at ’der er hele tiden’ er brug for hjælp til ’kørsel, dragter og indkræve nogle penge’, som en anden foreningsleder udtrykker det. I disse sammenhænge trækker *konkurrenceforeningens* konkurrencehold især og relativt uproblematisk på forældrene til børnene på disse hold. *”Man [er] nødt til at gøre det”* (Torben, 6), konstaterer en foreningsleder fra en forening, der arbejder bevidst og relativt systematisk med et

'forældresamarbejde'. I foreningen afholdes der 'forældremøder' og udsendes informationsmails, så 'forældrene hele tiden bliver fodret med oplysninger om, hvordan det går'. I foreningen vil lederen gerne have 'en åben dialog, hvis der opstår nogen ting'. F.eks. vil lederen 'gerne vide, hvis det går dårligt i skolen', så der kan 'tages højde for det i det sportslige'. Forældrene inddrages som holdledere, der er tovholder på praktiske ting omkring konkurrenceholdet. De styrer f.eks. holdets økonomi, fremlægger regnskabet ved den årlige afslutningsfest og fungerer som forældrenes talerør overfor træneren, der til gengæld kan koncentrere sig om 'det sportslige'. Men uanset om der arbejdes så systematisk eller ej med forældresamarbejde, så oplever foreningslederen i *konkurrenceforeningen*, hvordan forældrene er 'super-engagerede', og har en 'jeg VIL det her-ånd'. En foreningsleder fortæller, at "*hvis det bliver lagt ud på den rigtige måde, så er det ikke noget problem*" (Torben, 11), og en anden foreningsleder siger: "*Altså, når vi siger et eller andet til vores Grand Prix forældre, så kommer så kommer de jo væltende og hjælper os.*" (Marianne, 7). Der er opbakning og velvillighed blandt forældrene til at give en hånd med og bidrage til det fælles projekt. Foreningslederen i *konkurrenceforeningen* fremhæver, hvordan det sociale liv omkring konkurrenceholdene adskiller sig fra foreningens andre hold i den såkaldte 'motionsafdeling'. En foreningsleder siger:

"Det er der ikke så meget på de andre hold [i foreningen], og det er jo trænerne, der har valgt at ... hvad skal man sige: 'Kom og hav noget og så kør hjem igen"

(Torben, 6)

Om det lige er trænerens valg eller træningens mål og indhold, der nødvendiggør et samvær ud over træningen, er tilsyneladende svært at afgøre, for foreningslederen, men ét er sikkert: det fraværende sociale foreningsliv kobles med de hold, der ikke dyrker konkurrence. En anden foreningsleder siger om det at arbejde målrettet eller ej: "*ellers bliver det sådan noget 'motions-noget' – ind og ud af dørene.*" (Marianne, 12). Denne foreningsleder mener ligefrem at kunne se et mønster i, hvordan 'gymnastiklivet' i foreningerne dør, når de ophører med at have konkurrencehold, og nævner et par eksempler på foreninger i omegnen. 'Gymnastikliv' fordrer det engagerende fællesskab, der udspringer af gymnastiktræningen, og som rækker ud over selve træningen i kraft af de mange opgaver, der skal løses i samarbejde. Og det 'liv' udelukkes at kunne opstå i forbindelse med 'sådan noget motions-noget'. Denne opfattelse er central for foreningslederens forståelse af, hvordan lederen som nævnt betragter *konkurrenceforeningen* som forskellige fra "*almindelige [ikke-konkurrenceaktive] foreninger, hvor der ikke sker ret meget*" (Torben, 3).

Foreningslederen i *konkurrenceforeningen* oplever også et stort engagement hos foreningens trænere på konkurrenceholdene, der 'lægger et enormt stykke arbejde i det, og bruger mange timer på det'. Og det handler ikke kun selve træningssituationen, men også om at sikre gode faciliteter for træningen som f.eks. at 'finde sponsorer' til en ny springbane til foreningen. En foreningsleder fortæller:

"Vi spurgte trænerne: 'Vil I have mere i løn, eller vil i have at vi køber redskaber, eller bygger hallen ud?' Og de ville ikke have mere løn. De ville have, at vi byggede hallen ud." (Torben, 8)

Der opleves altså også fra trænerens side et engagement i og bidrag til det fælles projekt omkring konkurrenceholdene. Et værdsat engagement der rækker ud over den enkelte træners egne private interesser som f.eks. at få 'mere i løn'. Et engagement som ifølge foreningslederen legitimerer, at *konkurrenceforeningen* omfordeler indtægter fra motionsafdelingen til konkurrenceafdelingen. Den latente følelse i motionsafdelingen af at blive forfordelt er således uproblematisk for foreningslederen i *konkurrenceforeningen*.

For selve gymnasternes vedkommende består forventningen om det sociale engagement i, at de først og fremmest passer træningen, for - som en foreningsleder siger:

"Det er synd for dem [der passer træningen], når de skal af sted [til konkurrence], hvis de skal af sted med nogle, som ikke gør det, og som derfor ikke er så gode" (Birgithe, 8).

Holdkonkurrenceformen gør simpelthen, at 'holdet er meget afhængig af hver enkelt gymnast', som foreningen, der har formuleret sig skriftligt om, hvad de forventer af gymnasterne på foreningens konkurrencehold, skriver på deres hjemmeside. Der er altså en forpligtelse til at engagere sig i træningen, som fletter det sportslige, resultatorienterede fokus sammen med et socialt aspekt i kraft af, at det er holdets samlede præstation, der tæller i konkurrencen. Man er som konkurrencegymnast i Spring-rytme og Grand Prix en del af en større sammenhæng (holdet), der 'afhænger' af hver enkelt gymnasts ydelse eller bidrag. Om det er det, der forstås ved at være 'en god kammerat', som foreningen skriver på sin hjemmeside er uklart, men tydeligt er det, at der er blik for, hvordan de interne relationer gymnasterne imellem spiller en værdifuld rolle for præstationen, men også arbejdet med at fastholde 'de unge mennesker', der har 'så mange tilbud'. En foreningsleder siger:

”Hvis du ikke arrangerer nogen andre sociale ting med dem, hvor du tager af sted med soveposen eller du gør noget andet end lige ’den der gymnastik’ der, så vil du se frafald” (Torben, 3)

De ’sociale ting’ synes dog i vid udstrækning at relatere sig til ’den der gymnastik’ f.eks. i form af ekstratræninger med overnatning enten ’hjemme’ i foreningen eller ude. Foreningslederens ambition om at ’være med til at skabe (...) venskaber’ blandt foreningens medlemmer fornemmes primært at koble sig til de mange aktiviteter, der direkte har med konkurrencetræningen at gøre.

Kravet om høj arbejdsmoral og engagement i træningen kombineret med det høje aktivitetsniveau på konkurrenceholdene betyder alt i alt, at det sociale liv opleves at blomstre i *konkurrenceforeningens* konkurrenceafdeling. Her opleves engagement i det fællesskab, som holdets konkurrencedeltagelse og de mange forberedelser hertil afstedkommer fra såvel gymnaster, trænere som forældre.

Opsamling på konkurrenceforeningen

Måde at træne gymnastik og organisere denne træning på i *konkurrenceforeningen* er i høj grad præget af foreningslederens optagethed af at arbejde med gymnastisk dygtiggørelse, hvilket udgør forankringspunktet i DGF’s gymnastikdiskurs. Denne orientering falder typisk sammen med foreningslederens personlige erfaring med at ’have prøvet konkurrencegymnastikken på egen krop’, som en foreningsleder udtrykker det, og forklarer at ’det tændte’ ham. Indtagelsen af subjektpositionen ’medlem af DGF’ er typisk udtryk for personlige erfaringer med de helt konkrete og praktiske implikationer, som diskursens handleanvisninger foreskriver.

Foreningens mission - ifølge foreningslederen - om at være stedet, hvor man kan dygtiggøre sig gymnastisk, præges af en selvfølgelighed i troen på at dem, der yder en arbejdsindsats, vil opleve at forbedre sig. Lige så selvfølgeligt er det uproblematisk i, at denne indstillings konkrete praksis betyder, at nogle gymnaster falder fra. Dem er der ifølge foreningslederen andre foreninger, som tager sig af.

For foreningslederen i *konkurrenceforeningen* giver det ikke mening, at ’arbejde’ med gymnastik uden at have et mål med dette ’arbejde’. Man skal fordybe sig i gymnastikken og udvikle sig (selv). Der er fokus på og anerkendelse til dem, der udviser høj arbejdsmoral og opnår fremskridt. Man

bedømmes og belønnes efter ydelse i *konkurrenceforeningen* svarende til forståelsen af konkurrencebegrebet i DGF diskursen.

Det paradoksale er i den forbindelse, at det målrettede og krævende arbejde frem mod konkurrencen, fremhæves at generere et engagement i fællesskabet, der minder om det 'fællesskab', som udgør forankringspunktet i *DGI gymnastiks* gymnastikdiskurs. Engagementet i gymnastikkens konkurrenceelement betyder, at der i stort omfang bidrages frivilligt til fællesskabet omkring dette krævende projekt.

Foreningslederen har i *konkurrenceforeningen* som i *motionsforeningen* blik for, dyrker og benytter sig af den forskel eller afstand, der er indbygget i begrebsparret motion-konkurrence eller bredde-elite, som *motionsforeninger* primært vælger at benytte. Ved at lægge afstand til det begreb, som foreningslederen finder ikke er betegnende for foreningens praksis, forstår foreningslederen 'sin' forenings praksis.

Alt i alt må foreningslederens forståelse af *konkurrenceforeningens* måde at træne gymnastik og organisere denne træning på siges at være influeret af subjektpositionen 'medlem af DGF' med den paradoksale tilføjelse, at foreningslederen oplever, hvordan foreningen i høj grad praktiserer et fællesskab, som kan identificeres som nodalpunktet i *DGI gymnastiks* diskurs.

Helhedsforeningen

Idealtypiske træk ved *helhedsforeningen*

I *helhedsforeningen* er der foruden en stor motionsafdeling, som ligner *motionsforeningen*, også konkurrencehold. I foreningen har man gjort sig erfaringer med flere forskellige konkurrencediscipliner. *Helhedsforeningen* er typisk en meget stor forening med over 1000 medlemmer. Det er kendetegnende for *helhedsforeningen*, at der blandt foreningens bestyrelsesmedlemmer eller trænere er folk, der har udført frivilligt - især politisk - arbejde for landsorganisationerne.

Foreningslederen

Foreningslederen i *helhedsforeningen* er et udpræget 'gymnastikmenneske', der er vokset op med gymnastik som en betydelig del af sit liv. Foreningslederen har typisk selv været gymnast og

træner. Vedkommende har ikke nødvendigvis personlige erfaringer med konkurrencegymnastik, men har personlige erfaringer med arbejdet i landsorganisationerne, hvor lederen typisk har fungeret som politiker. *Helhedsforeningens* leder har typisk siddet i bestyrelsen i over 10 år, og har i flere tilfælde været formand i hele denne periode. Foreningslederen kan lige så vel være mand som kvinde, og er godt 50 år gammel. Foreningslederen har voksne børn, hvoraf nogle har gået til gymnastik i foreningen. Foreningslederen er typisk på vej på efterløn. I sit arbejdsliv har lederen primært har været beskæftiget med pædagogisk arbejde eller som selvstændig erhvervsdrivende.

Praksisforståelse

Helhedsforeningens leder er meget optaget af at skabe en overordnet sammenhæng for de mange forskellige aktiviteter, som den meget store forening rummer. Særlig kulturen omkring foreningens konkurrencehold får opmærksomhed, idet den - til trods for sin begrænsede størrelse rent medlemstalsmæssigt – nemt kommer til at fylde meget i foreningen. Et centralt argument for foreningens måde at organisere og træne gymnastik på er, at det 'elitære' element i konkurrencegymnastikken skal tæmmes, så gymnaster og trænere 'ikke vælter det hele på vejen til målet', som en leder udtrykker det. Foreningslederen i *helhedsforeningen* kan siges at være sammenhængsorienteret i vedkommendes forståelse af foreningens praksis.

Sammenhængsorientering

Foreningslederen i *helhedsforeningen* vil gerne, at foreningen både kan rumme konkurrencegymnastik 'for dem, der vil noget, de dygtige og dem, der vil nå langt', som en foreningsleder udtrykker det, men også at foreningen prioriterer at have tilbud til de folk i lokalområdet, som ikke har nogen ambition om at blive dygtige til gymnastik. Foreningslederen i *helhedsforeningen* er meget bevidst om de forskelle, der er i disse to måder at dyrke gymnastik på. Lederen fremhæver at have erfaret, hvad de to forskellige træningsformer indebærer af praktiske konsekvenser på gymnast-, træner- og bestyrelsesniveau i foreningen. Ikke desto mindre er det foreningslederens ambition at få de to ender til at nå sammen i foreningen. Foreningslederen insisterer på, at *Helhedsforeningen* skal 'fungere som en enhed', som en foreningsleder udtrykker det, og der accepteres derfor ikke skarpe skel-sættende betragtninger om de forskellige aktiviteter i foreningen. Særligt foreningens konkurrencegymnaster holdes 'i kort snor' for ikke at udvikle sig til 'små primadonnaer', som en foreningsleder udtrykker det.

”Det kan ikke hjælpe noget, at man i konkurrenceafdelingen går og kalder det kolbøtteholdene, fordi så har man glemt, hvor man kommer fra (...). Hvis vi ikke havde kolbøtteholdene, så havde vi ingen konkurrenceafdeling!” (Torben, 12)

Fokus er på de elementer, som binder foreningens forskelligartede aktiviteter sammen, og i den sammenhæng fremhæves 'respekten for det man går og laver i hinandens afdelinger' som et centralt element. Man skal have respekt for hinandens arbejde og indsats i *helhedsforeningen*. Det sportslige princip om at stille alle ved siden af hinanden bag den samme startstreg, og så lade det være den enkeltes ydelse, der tæller i en vurdering og rangering af vedkommende i fællesskabet, er ifølge foreningslederen ikke gangbar i *helhedsforeningen*. Man opnår ikke nødvendigvis højere status i *helhedsforeningen* ved at præstere godt eller dygtiggøre sig. Her er ingen særlig anerkendelse af præstation eller dygtiggørelse betragtet som isolerede størrelser. Tværtimod synes der at være et udpræget forbehold overfor det målrettede og krævende arbejde, som dygtiggørelse og gode præstationer kræver. Foreningslederen i *helhedsforeningen* opererer med udtrykket: 'vejen til målet' og forholder sig kritisk til, at denne 'vej' ikke kun defineres og reguleres af målet i forståelsen: at præstere bedst muligt. Foreningslederen tilkendegiver typisk lettere frustreret, hvordan foreningens konkurrencetrænere er hurtige med kritik af bestyrelsen, 'hvis det ikke kører' med f.eks. at skaffe lokaler til træning, hvorimod man sjældent oplever, at:

”hvis der er noget der lykkes – det hører man jo ikke, for det er bare en selvfølge. (...) Så snart du er oppe og slås om første pladser, så er det den lige vej. Sådan er det!” (Jette, 2)

Konkurrenceholdenes 'lige vej' mod målet fodrer optimale betingelser, og der kan i konkurrenceafdelingen være begrænset forståelse for, hvis dette ikke lader sig gøre. Denne attitude er ikke værdsat af foreningslederen i *helhedsforeningen*, hvor målet ikke må blive 'vigtigere end vejen dertil.' (Torben, 11). Foreningslederen i *helhedsforeningen* har typisk en opfattelse af, at konkurrenceafdelingen ”*aldrig får nok - hverken materiale- eller trænermæssigt.*” (Peter, 15). Dette indbyggede og nærmest uhæmmede behov for ressourcer i konkurrencegymnastikken truer ifølge foreningslederen sammenhængskraften i *helhedsforeningen*. Den økonomiske fordelingspolitik i *helhedsforeningen* synes dog ikke at adskille sig væsentligt fra *konkurrenceforeningen*. Konkurrenceafdelingen finansieres i begge foreningsidealtyper delvist af motionsafdelingen. 'Vejen til målet' får derfor stor opmærksomhed i *helhedsforeningen*, der arbejder målrettet på at regulere konkurrencegymnastikkens 'lige vejs' krævende ressourcebehov i 'den balancegang, man

skal gå' for, at det giver mening for alle *helhedsforeningens* medlemmer at være i foreningen. For 'der skal være sammenhæng i det', som en foreningsleder udtrykker det.

Mission – forestillingen om foreningens rolle

I foreningslederen optik er opgaven for *helhedsforeningen* så at sige at føre en fordelingspolitik, der opretholder sammenhængskraften i foreningen. Ifølge foreningslederen er det, der holder sammen på foreningen, nemlig en fair fordeling af ressourcerne, så de forskellige interesser blandt foreningens forskellige medlemsgrupper bliver tilgodeset. Som i *konkurrenceforeningen* ligger der i *helhedsforeningen* en latent følelse i 'motionsafdelingen' om at blive forfordelt. En foreningsleder understreger, hvor vigtigt det er, at bestyrelsesmedlemmerne ikke kun repræsenterer 'eliten', fordi "*de har svært ved at se breddens problem og ønsker*" (Jette, 16). Foreningslederens ambition for *helhedsforeningen* er så vidt muligt at tilgodesse alle medlemsgrupper med aktivitetstilbud og til forskel fra *motionsforeningens* inklusionsmekanisme, der udskilte konkurrencegymnastik, så er der plads til konkurrencegymnastikken i *helhedsforeningen*. En foreningsleder er oven i købet opmærksom på at samle de konkurrencegymnaster op, som 'kobles af' undervejs ud over at tilbyde dem hjælpetræner- og trænerjobs, som man typisk gør i *konkurrenceforeningen*. Foreningslederen fortæller:

"Nu har vi muligheden for at sige, at hvis du kører træet i det her, men stadig har fokus på at træne din krop, så har vi et alternativ her over [i fitnesscenteret](...). I stedet for, at når man når det tidspunkt, hvor man bliver færdig som konkurrencegymnast – jamen, så er der ikke noget tilbud." (Torben, 13)

Foreningslederen i *helhedsforeningen* vil altså principielt og konkret have et tilbud til alle 'fra et år og så op til nogen-og-firs', som en foreningsleder udtrykker det.

Missionen synes dog ikke at være fuldbåret med en fair fordelingspolitik, der tilgodeser de forskellige aldersgruppers behov. Foreningslederen i *helhedsforeningen* vil fordele ressourcerne indenfor en organisatorisk ramme, hvor der hersker en indstilling om 'en for alle og alle for en', som en foreningsleder udtrykker det. Alle i foreningen forventes at være villige til at bidrage til det fællesskab, som hele foreningen udgør, og i den sammenhæng rækker kontingentbetalingen ikke. En foreningsleder siger:

"så har folk selvfølgelig betalt kontingent, og alle mulige ting, men det er jo ikke alt i en forening" (Torben, 17)

Der fordres en social indstilling hos den enkelte om at bakke op om det samlede projekt, som foreningen står for. En accept af at man som del af 'fællesskabet (...) betaler til' ting, som ikke nødvendigvis kommer hver enkelt i dette fællesskab direkte til gode nu og her. Der kan være forskel på indholdet af *helhedsforeningens* projekt, men fælles for foreningslederen i *helhedsforeningen* er forventningen om, at det enkelte medlem og træner i en eller anden grad 'identificerer sig' med foreningen og dens virke. Foreningslederens fordring kommer tydeligst til udtryk i relation til konkurrencegymnasterne i *helhedsforeningen* og fungerer på et mere teoretisk plan i forhold til foreningens motionister. Essensen i denne fordring er, at man som gymnast føler sig forpligtet til at bidrage til den helhed, som foreningslederen forstå foreningen som – også selv om den enkelte ikke kan se, hvad dette bidrag betyder for vedkommende.

Helhedsforeningens mission kan ifølge foreningslederen siges at være arbejdet med at bestå som 'forening' i ordets bogstaveligste forstand: som en forenet helhed, man er fælles om og bidrager til at opretholde som sådan. Det forbliver dog i overvejende grad et politisk statement, der vurderes ikke at knytte motions- og konkurrenceafdelingerne tættere sammen, end man ser det i *konkurrenceforeningen*.

Træning

I en træningsmæssig kontekst er foreningslederen i *helhedsforeningen* også meget optaget af at skabe sammenhæng. Der tales om 'fødekæden' fra begynderniveauet til de dygtige konkurrencegymnaster, men også om en bevægelse 'den anden vej' fra foreningens konkurrencegymnaster og 'ned i foreningshelheden', som en foreningsleder udtrykker det. Der refereres til den klassiske opfattelse af, at hvis man "*skal have nogen, der når toppen, så skal vi simpelthen have ufatteligt mange i bunden*", men lederen forholder sig kritisk til DIF-idrættens klassiske motto om, at 'elite skaber bredde'. En foreningsleder siger:

*"Det kan godt ske, at man siger, at elite avler bredde, men det gør det ikke alene (...)
For der skal hele tiden være nogen, der skaber fødekæden. Og det er klart, at eliten er
en god motivationsfaktor at arbejde hen imod, men hvis ikke der er noget til at
udvikle... nede på de lave niveauer, så..."* (Torben, 5)

Der hersker en udpræget opfattelse af, hvor vigtigt det er at skabe og sikre et solidt 'grundlag' for den elitære del af gymnastikken som sådan, men også helt konkret for foreningens egne konkurrencegymnaster. En foreningsleder fortæller, hvordan "*alle vores Grand Prix gymnaster skal*

gå på grundhold indtil de når deres 14. år (...). Det kræver vi rent træningsmæssigt, men også mere socialt – sådan personligheds-mæssigt, udviklingsmæssigt.” (Marianne, 10). Der er en mere eller mindre konkret skoling af *helhedsforeningens* konkurrencegymnaster i at ’bevare fodfæstet’, som foreningslederen udtrykker det. ’Fodfæste’ forstået på den måde, at de dygtige konkurrencegymnaster opdrages til at betragte sig, som ikke væsentligt anderledes eller mere værd end alle foreningens andre medlemmer. Det er magtpåliggende for foreningslederen i *helhedsforeningen* at minde de dygtige konkurrencegymnaster om, at de også engang var begyndere, og at ”nogen startede med at motivere dem, trille og rulle dem, lærte dem at stå på hænder og hoved”, sådan at de ikke ”glemmer, at der var altså noget, som har lagt grundlag for, at jeg i dag kan udleve min drøm.” (Torben, 17). Foreningslederen i *helhedsforeningen* fremhæver, hvordan foreningen primært opererer med tilbud på dette grundlæggende træningsniveau og for konkurrencegymnastikkens vedkommende arbejder på et sub-elitært niveau, der konkret kobles med Spring-Rytme og Grand Prix disciplinerne. En foreningsleder siger: ”Altså, det elitære er jo ikke mere elitært end, at det kun er Grand Prix” (Marianne, 8). Og en anden foreningsleder omtaler Spring-Rytme gymnastikken som ”udsprunget (...) af ’den der folkelige’... Det kan man godt med et par ugentlige træninger, men det kan du ikke med de andre [discipliner]” (Torben, 5). Det moderate elitære element forstået som et moderat træningsomfang synes at være afgørende for, at foreningslederen i *helhedsforeningen* mener, at foreningen kan rumme konkurrencegymnastikken i den helhed, som lederen ønsker, at foreningen skal være. Bliver træningen for eliteorienteret, kan den nemt vokse ud af foreningshelheden, som en foreningsleder antyder med sit udtryk om, hvordan konkurrencegymnasterne på et ”på et eller andet tidspunkt, når man har nået målet, skal ned og være en del af helheden igen” (Torben, 11). Og det er tydeligt, hvordan foreningslederen i *helhedsforeningen* arbejder på at integrere foreningens konkurrencegymnaster i foreningen ved at skabe en sammenhæng fra konkurrencegymnasterne og ’ned i foreningen’. En foreningsleder siger: ”De er stadig en del af foreningen, og det skal de altså være klar over. Det skal de leve op til!” (Peter, 12). De skal leve op til at være gode ’rollemodeller’ for foreningens andre gymnaster, der underforstået ser op til disse gymnaster, og i den sammenhæng er det ikke nok blot at være dygtig til gymnastik. Som rollemodel i *helhedsforeningen* forventer foreningslederen, at man udviser et socialt engagement i foreningshelheden. En foreningsleder fortæller:

”Det er ikke altid, at de synes, at det er lige morsomt at komme til de der almindelige arrangementer. Men så siger jeg: ’Ved I hvad, det forpligter altså at gå på Grand

Prix. Så er du sådan set også nødt til at komme til en almindelig gymnastikdag i foreningen.” (Marianne, 11)

Foruden denne 'forpligtigelse' indad i foreningen er der en udpræget forestilling om, hvordan foreningens dygtige gymnaster fungerer som foreningens 'udstillingsvindue' mod omverdenen. I en forening installeres konkurrenceholdene ligefrem som repræsentanter for foreningen.

”En konkurrenceafdeling... - repræsentationsholdsagtigt er det jo, faktisk! For de repræsenterer foreningen. Det får de også at vide.” (Marianne, 11)

I praksis adskiller denne repræsentationsfunktion sig ikke væsentligt fra *konkurrenceforeningens* konkurrencehold, der også opfattes at fungere som 'udstillingvindue'. Forskellen er, at foreningslederen i *konkurrenceforeningen* forventer, at kunne rekruttere gymnaster til konkurrenceholdene, hvorimod foreningslederen i *helhedsforeningen* forestiller sig at kunne rekruttere mere bredt.

Alt i alt kan man sige, at de dygtige konkurrencegymnaster i *helhedsforeningen* ikke får lov til bare at køre deres eget løb i arbejdet frem mod det mål, som konkurrencedeltagelsen er. Vejen frem mod dette mål – forstået som den dygtiggørende træning - tillægges stor betydning af foreningslederen i *helhedsforeningen*, og fordringen er i den forbindelse, at gymnaster såvel som trænere erkender, at de er en del af en større helhed, som de er afhængige af og derfor forpligtet overfor. Om denne erkendelse rent faktisk finder sted er tvivlsom, idet der i de fleste *helhedsforeninger* vurderes at være et stykke vej fra ledelsens tanker til trænerens praksis.

Det sociale

Det er kendetegnende for foreningslederens holdning i *helhedsforeningen*, at man som aktiv i foreningen på et eller andet niveau er 'forpligtet' til at bidrage til den helhed, som man er en del af. 'Kontingent er jo ikke alt i en forening', som en foreningsleder udtrykte det. Ud over det sociale liv som udspringer af træningerne på *helhedsforeningens* mange forskellige hold, så er der altså en fordring til medlemmerne om at lægge mere end kontingentet i *helhedsforeningen*. Der trækkes tydeligvis på en traditionel forestilling om 'det forpligtende fællesskab', som i sin oprindelige form vurderes at have sværere betingelser i dag end tidligere. En foreningsleder konstaterer lettere resignerende om én af foreningens såkaldte 'breddeinstruktører':

”Hun er også én af de der, der er gået ind og har taget en tårn. Men det er også svært i dag, fordi ikke er det der sammenhold, og den tilknytning til en forening, som der var før i tiden.” (Jette, 6)

Det manglende ’sammenhold’ og den ringe ’foreningstilknytning’ står ifølge denne foreningsleder i vejen for at kunne lykkes med forventningen om en involvering i foreningen. Der synes dog at blive opereret med en vis graduering af forventningen om ’at tage en tårn’ i foreningen i forhold til, om man ’bare er almindeligt medlem’ eller, om man er én af ’dem, der når så langt, og får så meget ekstra’, som konkurrencegymnasterne gør. I relation til de ’almindelige medlemmer’ ’må man være fleksibel’, som en foreningsleder udtrykker det. Han uddyber:

”Der er også nogen, som bare vil komme ind, levere en ydelse, og så ud igen – og ikke vil engageres yderligere. (...) Og det skal man også respektere.” (Torben, 27)

Det er helt acceptabelt ’bare at komme ind – og så ud igen’ med mindre, at man hører til i sidstnævnte medlemskategori: konkurrencegymnasterne. I det tilfælde er der ikke samme grad af fleksibilitet.

”Fordi når du er så heldig, at have fået lov til at gå på det her hold. Det er lidt af en gave at få lov til at gå her, så må du også give noget til gengæld.” (Marianne, 11)

’Det forpligter’ at gå på foreningens konkurrencehold, som denne foreningsleder også udtrykte det. Som konkurrencegymnast i *helhedsforeningen* skal man føle sig begunstiget, og man kommer på en eller anden måde til at skyldte foreningen noget. Derfor forventer foreningslederen i *helhedsforeningen* ’til gengæld’, at gymnasterne har en ’indstilling overfor... ligesom at give noget tilbage’, som en foreningsleder udtrykker det (Peter, 16). Det er højt værdsat af foreningslederen i *helhedsforeningen*, at man som konkurrencegymnast påskønner den hjælp, som foreningen som helhed har bidraget med ved at betale tilbage i den møntfod, som foreningen opererer med uden om kontingentet. En foreningsleder fortæller:

”Det der (...) betyder meget for mig, det er at nogen siger: ’I har været med til at muliggøre det her, og selvfølgelig giver vi en hånd med’. (...) At de godt ved, at det ikke kun var dem selv. (...) Der var nogle muligheder, der blev givet [dem]. At vi i hvert fald hjalp med.” (Peter, 16)

Foreningslederen i *helhedsforeningen* forventer, at man som konkurrencegymnast ’giver en hånd med’ ofte som træner som foreningens andre hold, og på den måde kanaliseres de kræfter tilbage til foreningen, som det har kostet foreningen at fostre denne konkurrencegymnast. Foreningens fornyede trænerkræfter gør, at den kan opretholde sit virke og bestå som det relativt lukkede

kredsløb, som foreningslederen forstår *helhedsforeningen* som. Foreningslederen i *helhedsforeningen* er dog godt klar over, at ”når de er oppe i toppen, så er de ikke foreningstro (...) så går de efter trænerne, i stedet for at gå efter dem, der har støttet og skabt mulighederne for mig.” (Torben, 15 og 17). Foreningslederens mission om at *helhedsforeningen* skal hænge sammen som et kredsløb er altså stærkt udfordret af konkurrencegymnasternes ’lige vej’ mod personlige mål.

Opsamling på *helhedsforeningen*

Foreningslederens forståelse af *helhedsforeningens* måde at træne gymnastik og organisere denne træning på opererer til forskel fra de to andre foreningsidealtyper på et relativt aktivitetsuafhængigt niveau forstået på den måde, at det ikke bliver selve aktiviteten, der bliver styrende for forståelsen af foreningens praksis. For at kunne beskrive og forstå sig selv som en helhed må foreningslederen, der vil forene motions- og konkurrencegymnastik, ty til et begreb, der formår at favne begge dele. Det begreb er ’foreningen’ forstået som noget, man er fælles om og bidrager til at opretholde som sådan.

Foreningslederens foreningsfokus lægger sig tæt op ad forankringspunktet i *DGI gymnastiks* diskurs om engagement i fællesskabet forstået som engagement i foreningen og arbejdet med at få foreningen til at hænge sammen som en helhed. I nogle *helhedsforeninger* omsættes værdien om dette engagement i konkrete foranstaltninger, der vedrører den enkelte gymnast og således bevidstgør gymnasten om denne værdi. I andre *helhedsforeninger* fungerer værdien mere som et overordnet ledelsesprincip og bliver her ikke i samme grad overført til og bevidstgjort hos hverken trænere eller gymnaster i foreningen.

Orienteringen mod fællesskabsengagementet er stærkest i de *helhedsforeninger*, hvor foreningslederen har personlige erfaringer med arbejde i eller for de to landsorganisationer. Der er ofte tale om et møde mellem personlige erfaringer fra begge landsorganisationer. I dette møde eller sammenstød provokeres foreningslederen i *helhedsforeningen* til at forholde sig og tage stilling til de forskelle, som de to landsorganisationer opleves at repræsentere, og som helt konkret opleves at udspille sig i foreningens motions- og konkurrenceafdelinger.

I denne stillingtagen placerer foreningslederen i *helhedsforeningen* sig altså i forlængelsen af den foreningstradition, som trækker på *DGI gymnastik* diskursens nodalpunkt om engagement i fællesskabet. Engagementet i foreningen bliver det kit, der skal holde en mangfoldig størrelse sammen, som ellers trues af en opsplittning i mindre dele med hver sin kultur omkring måden at træne gymnastik på.

Sammenligning af foreningsidealtyperne

Der er tydeligvis forskel på de tre foreningsidealtyper, hvad angår foreningsledernes forståelse af foreningens måde at træne gymnastik og organisere denne træning på. Kort opsummeret kan man sige, at fokus i *motionsforeningen* er på inklusion af lokalbefolkningen og imødekommelse af dens behov for 'at røre sig', i *konkurrenceforeningen* er foreningslederens fokus på den gymnastiske dygtiggørelse og i *helhedsforeningen* forstås praksis af foreningslederen som en bestræbelse på at få foreningen til at hænge sammen som en enhed. *Motions- og konkurrenceforeningernes* foreningslederes forståelse af hver deres forenings træningspraksis minder om hinanden i den forstand, at de begge relaterer deres praksisforståelse til konkrete gymnastikaktiviteter, hvorimod *helhedsforeningens* foreningsleders forståelse kobles til organisationsformen.

Det betyder ikke, at foreningslederen i *helhedsforeningen* ikke har en holdning til de konkrete gymnastikaktiviteter. Det har lederen i høj grad. Til forskel fra foreningslederne i *motions- og konkurrenceforeningerne*, der så at sige installerer deres opfattelse af dels motions- og konkurrencegymnastik som dækkende for forståelsen af foreningens praksis med at træne gymnastik og organisere denne træning ved enten helt at udelukke en af gymnastikformerne eller ved at have en klar prioritering af de to former, så insisterer foreningslederen i *helhedsforeningen* på ikke blot at rumme begge gymnastikformer, men også at skabe en forbindelse imellem disse to gymnastikformer. Den forbindelse formår *helhedsforeningens* leder dog typisk ikke at konkretisere på et aktivitetsniveau i måden f.eks. at træne foreningens konkurrencegymnaster på. Som i *konkurrenceforeningen* opererer langt de fleste *helhedsforeninger* organisationsstrukturelt med adskilte 'motions- og konkurrenceafdelinger' i foreningen som et konkret udtryk for, hvordan selve træningsaktiviteterne opleves at adskille sig fra hinanden.

Man kan sige, at foreningslederen i *helhedsforeningen* opererer med samme blik for de to gymnastikformers forskelle, som *motions- og konkurrenceforeningerne* ser i begrebsparrene

motion-konkurrence eller bredde-elite. *Helhedsforeningens* foreningsleder 'ser' og accepterer, at der er forskelle, men i stedet for at dyrke forskellene og 'vælge side', så søger foreningslederen i *helhedsforeningen* at integrere forskellene i foreningen. Det er imidlertid ikke foreningslederens ambition at opløse og erstatte begrebsparrene og deres tilsvarende praksis med en gymnastikform, der udligner og forener disse forskelle. Det handler for foreningslederen i *helhedsforeningen* om at tilpasse især konkurrencegymnastikformen til forestillingen om foreningen som et sted, hvor alle bidrager til foreningsfællesskabet. Hos foreningslederen i *konkurrenceforeningen* forventes dette bidrag til fællesskabet blot at gælde det hold, hvor konkurrencegymnasten nu måtte være aktiv eller for konkurrenceholdstrænerens vedkommende blot at gælde konkurrenceafdelingen.

Alt i alt er koblingen til organisationsform i *helhedsforeningens* foreningsleders forståelse af denne foreningsidealtipe udtryk for en erkendelse af, at foreningen af motions- og konkurrencegymnastikken vanskeligt lader sig gøre på aktivitetsniveau, hvorfor foreningslederen i sin 'helheds-mission' vender blikket et andet sted hen nemlig mod organisationsformen som det, der helt konkret forbinder de to gymnastikformer. For foreningslederne i *motions-* og *konkurrenceforeningerne* der enten helt fravælger den en gymnastikform eller lader én af formerne dominere selvforståelsen af foreningsidealtypen, er dette ikke nødvendigt.

Konklusion

Overordnet har specialet vist, at foreningsledernes forståelse af, hvordan der trænes gymnastik og organiseres træning beror på et komplekst samspil mellem værdier, habitus og markedsorientering.

Det har i analysen vist sig nyttigt at operere med tre foreningsidealtyper: *motionsforeningen*, *konkurrenceforeningen* og *helhedsforeningen* i en udredning af, hvilken rolle henholdsvis landsorganisationernes værdier, foreningsledernes erfaringsmæssige gymnastikbaggrund (habitus) og en markedslogisk tankegang spiller i foreningslederens forståelse af foreningens praksis. For alle tre foreningsidealtypers vedkommende er der tale om en unik kombination af de tre faktorer, der i flere tilfælde viser sig at være sammenflettede, således at f.eks. foreningslederens habitus er sammenfaldende med en eller flere af landsorganisationernes værdier. Faktorerne lader sig altså ikke identificere i deres rene former, og der kan heller ikke tales om reel kausalitet i faktorenes influens på foreningsledernes forståelse af foreningsidealtypenes praksis, hvilket er blevet tolket i lyset af Norbert Elias' anti-kausale samfundtænkning. Endvidere kan der tænkes at være endnu flere faktorer i spil, såsom pragmatiske kompromisser og forhandlinger internt i foreningerne.

Habitus

Foreningslederens habitus viser sig at have betydning for vedkommendes præferencer for særlige trænings- og organiseringsformer. Habitus forstås som indgroede vaner og mønstre hos foreningslederen i måden at forstå sine omgivelser og handle i dem på, mønstre der er resultatet af foreningslederens kropsligt-idrætslige erfaringer. Det kommer f.eks. til udtryk i *motionsforeningen*, hvor der er tale om en selvfølgelighed i foreningslederens afvisning af elite- og konkurrencegymnastik i en ellers – ifølge foreningslederen selv - inkluderende mekanisme. For foreningslederen i *motionsforeningen* har *DGI gymnastik* 'altid været der' eller også er man 'født ind i foreningen', som en foreningsleder udtrykker det, hvilket ofte betyder, at foreningslederen ikke har erfaring med andet end den motionsgymnastik, som *motionsforeningen* har praktiseret de sidste mange år. Foreningslederen i *motionsforeningen* 'ser' simpelthen ikke muligheden for at få stablet et konkurrencehold på benene i det lokalsamfund, som foreningen befinder sig i.

Det gør til gengæld *konkurrenceforeningens* leder, hvoraf langt de fleste 'har prøvet det på egen krop' og er blevet 'tændt'. I *konkurrenceforeningen*, der befinder sig i stort set samme type lokalsamfund som *motionsforeningen*, er der en lige så selvfølgelig inklusion af

konkurrencegymnastik, som afvisningen heraf i *motionsforeningen*. I *konkurrenceforeningen* kan foreningslederen 'slet ikke forestille sig foreningen uden' konkurrenceholdene, som en foreningsleder siger, for her giver det simpelthen ikke mening for foreningslederen at 'arbejde uden et mål'. I *konkurrenceforeningen* reproducerer foreningslederen - som i *motionsforeningen* - de gymnastikpraksisser, som foreningslederen har gode erfaringer med.

En lignende reproduktion af personlige erfaringer foregår i *helhedsforeningen*. Her er det erfaringerne med 'foreningen', som forpligtende fællesskab, foreningslederen søger at omsætte til praksis. Personlige oplevelser med 'det der sammenhold' og 'tilknytningen til en forening' stikker så at sige retningen ud for *helhedsforeningen*. En foreningsleder forklarer, hvordan hun er 'født og vokset ud af højskoleånden', og hvordan det 'bare sådan rent personligt' er helt 'normalt og naturligt' at arbejde med 'fællesskab'. Foreningslederen i *helhedsforeningen* er som hende typisk opvokset i DGI orienterede miljøer.

Sammenholder man alt i alt foreningsledernes erfaringsmæssige baggrund med deres forståelse af praksis i 'deres' forening, så er der tegn på, at foreningsledere i alle tre foreningsidealtyper reproducerer den praksis, som de har gjort sig livshistoriske erfaringer med. Reproduktionen synes at foregå uafhængigt af, om foreningslederen har været i foreningen i mange år eller ej. Der kan være tegn på, at foreningsledere havner i foreninger, der så at sige 'passer til' foreningslederens gymnastikerfaringsmæssige baggrund, men der synes også at være praktiske parametre på spil som f.eks. bopæl. I flere tilfælde falder foreningslederens habitus sammen med værdier fra landsorganisationernes gymnastikdiskurser især fra *DGI gymnastiks* diskurs.

Landsorganisationernes værdier

Selv om der er tegn på, at den habituelle faktor spiller en rolle i alle foreningsidealtyperne, så formår denne faktor ikke at give en fyldestgørende forklaring på, hvorfor foreningslederne forstår deres praksis, som de gør. Der er nemlig flere eksempler på, hvordan at foreningsledere fremhæver, hvordan de selv eller hele foreningen 'har flyttet sig' fra at 'være meget DGF' til at 'være meget DGI' og omvendt. Forandringerne har bevirket, at nogle foreninger har taget konkurrencegymnastik op og andre er stoppet med bestemte konkurrencediscipliner. Disse forandringer antyder, at den habituelle reproduktion af erfaringer ikke evner at afdække hele det spekter af foreningspraksis, som kendetegner foreningsidealtyperne. Det er primært i *konkurrenceforeningen* og

helhedsforeningen, at man finder disse forståelser af forandringer i måden, at foreningen træner gymnastik og organiserer træning på. Forandringerne kobles typisk med personlige erfaringer med forskellige gymnastikpraksisser associeret til landsorganisationerne, eller med organisationernes generelle optræden overfor foreningen samt i relation til gymnastikudøvelse generelt. Erfaringerne korrigerer eller tilføjer et nyt perspektiv på foreningslederens forståelse af gymnastik, og manifesterer sig socialt i en adfærdsændring hos foreningslederen og i foreningen.

Hos de foreningsledere som har oplevet disse forandringer, refereres der eksplicit til landsorganisationerne og deres praksisomsatte værdier. Selv om man kan argumentere for, at disse forandringer også udspringer af personlige praksiserfaringer, og således antager en habituel karakter, så giver det i disse situationer mere mening at forstå foreningslederens (forandrede) adfærd ved hjælp af subjektpositionsbegrebet. I disse sammenhænge identificerer foreningslederen sig nemlig som 'medlem af DGI' og 'medlem af DGF', fordi der her opereres på en bestemt måde, som foreningslederen kan tilslutte sig – som synes 'rigtig'. I *konkurrenceforeningen* synes foreningslederen, at det målrettede og dygtiggørende gymnastikarbejde er den 'rigtige' måde at dyrke gymnastik på, hvorimod foreningslederens fokus på 'foreningen' i *helhedsforeningen* forbindes med *DGI gymnastiks* optagethed af 'engagementet i fællesskabet'. Man kan identificere sig med værdier fra begge landsorganisationer, men typisk dominerer den ene af subjektpositionerne på bekostning af den anden. Det viser sig især hos foreningslederne i *motionsforeningen* og *konkurrenceforeningen*, hvor en skelnen mellem de to gymnastikformer - konkurrencegymnastik eller ej - kobles med den klassiske skelnen mellem de to landsorganisationer. Her udlægges *DGI gymnastik* som breddegymnastikkens organisation og *DGF* som konkurrencegymnastikkens organisation. I kølvandet på interviewene meldte tre af de fire *motionsforeninger* sig ganske påfaldende ud af *DGF*, og er i dag således kun 'medlem af DGI'. Begrundelserne for udmeldelserne er ikke undersøgt nærmere, men hænger utvivlsomt sammen med den bevidstgørelse om foreningens relation til *DGF*, som interviewet afstedkom.

Det er altså især i forbindelse med foreningsledernes oplevelse af forandring og deres skelnen i måden at træne gymnastik og organisere denne træning på, at subjektpositionerne 'medlem af DGI' og 'medlem af DGF' kommer i spil, idet foreningslederne her refererer til og identificerer sig med værdier i de to landsorganisationer. At sige at værdier fra disse landsorganisationernes diskurser influerer foreningslederens forståelse af foreningens praksis forekommer dog ikke helt

uproblematisk. Selv om flere foreningsledere tilkendegiver at identificere sig med én eller flere af landsorganisationernes værdier, så finder man sjældent en tilnærmelsesvis 1:1 overensstemmelse mellem betydningen af disse værdier hos landsorganisationerne som hos foreningslederne, der tilslutter sig denne værdi. Den meget moderate forventning om medlemmernes 'engagement i fællesskabet' hos foreningslederen i *motionsforeningen* er et eksempel på, at selvom der opereres med 'fællesskab' i relation til medlemmerne, så betyder det her ikke det samme som i *DGI gymnastiks* diskurs. 'Engagement i fællesskabet' i *DGI gymnastiks* forståelse synes paradoksalt nok at udfolde sig i relation til *konkurrenceforeningens* konkurrencehold, hvor foreningslederen fremhæver, hvordan der altovervejende arbejdes ud fra konkurrenceværdien i DGF's gymnastikdiskurs, som på ingen måde fordrer fællesskabsengagement. Der synes langt fra at være tale om foreningens 'tilpasning' til en bestemt diskurs, og i langt højere grad om 'diskursens tilpasning til foreningen', forstået på den måde, at foreningsledere relativt frit forvalter og fortolker diskursens værdier, så de giver mening i det unikke univers, som den enkelte forening forstås at udgøre.

Markedslogisk tankegang

Især for *motionsforeningens* vedkommende, der udelukkende arbejder med motionsgymnastik, synes foreningslederens forståelse af måden at træne gymnastik og organisere denne træning på ikke at kunne forklares udtømmende ved en tilslutning til landsorganisationernes værdier – sammenfaldende med foreningslederens habitus eller ej. Til forskel fra *konkurrenceforeningens* unikke produkt: konkurrencegymnastik, som også *helhedsforeningen* udbyder, så er den konkurrencefrie motionsgymnastik et træningstilbud, hvis mål ('at få sin motion') kan indfris på utallige måder og i mange forskellige sammenhænge. *Motionsforeningens* efterspørgselsorientering og vilje til at tilpasse sig medlemmernes ønsker med hensyn til trænings- og deltageformer kan ses som et tegn på, at foreningen har blik for denne situation. Samme tendens kan spores omkring motionsholdene i *konkurrenceforeningen* og *helhedsforeningen*, hvor man som foreningslederen i *motionsforeningen* først og fremmest er optaget af aftagerne af de ydelser, som foreningen tilbyder, frem for at praktisere en særlig veldefineret træningsform fastlagt af reglementer eller bestemte værdier. For foreningslederen i *motionsforeningen* gælder det om at inkludere så mange som muligt – eller anderledes formuleret om at vinde markedsandele.

Selv om der er en forståelse i *motionsforeningen* af, at foreningens 'tilbud' er ét blandt andre, så fører dette dog ikke til en aggressiv rekrutteringsstrategi i foreningen. Der synes nærmere at være tegn på, hvordan foreningslederen i *motionsforeningen* har blik for det unikke ved netop foreningens måde at træne og organisere motionstilbud på i forhold til de kommercielle fitnesscentre. Det unikke i den sammenhæng forstår foreningslederen at være et tilbud om aktiv deltagelse på et mindre krævende niveau, hvor der er plads til 'falde igennem' og hygge sig, modsat træningen i fitnesscenterets spejlsal, der mere lægger op til "ydre performance". Samtidig med denne distancering til træningen i de kommercielle centre, så lægger foreningslederen i *motionsforeningen* sig ikke desto mindre i slipstrømmen af den kommercielle fitnessbranche, hvad angår træningsprodukter. I markedsøkonomiske termer kan *motionsforeningen* siges at benytte sig af en 'follower-strategi', hvor den lader den kommercielle fitnessbranche om at udvikle og markedsføre nye træningsprodukter, for så at optage disse nye produkter i foreningens 'sortiment', når der er opstået efterspørgsel på dem i befolkningen. I optagelsen af nye træningsprodukter tilpasses de til foreningens målgruppe jf. foreningens inklusionsmekanisme.

Hvad angår deltageformen – den uforpligtende 'kommen og gåen' – så er der hos foreningslederen i *motionsforeningen* en generel accept af, at sådan er vilkåret i dag for befolkningens deltagelse i frivillige fritidsaktiviteter. Det er fuldt ud legitimt, at medlemmerne i *motionsforeningen* ikke praktiserer 'det forpligtende fællesskab', men blot betaler deres kontingent, deltager i træningen og fuldfører sæsonen, som de bedst kan – svarende til kunderne i fitnesscenteret. Denne deltageform på motionsholdene forholder foreningslederen i *konkurrenceforeningen* sig kritisk til. Selve træningen fremhæves af foreningslederen i *motionsforeningen*, som værende mere samværsorienteret – i forståelsen inkluderende – til forskel fra fitnesscentertræningen, hvor træningens niveau kan byde på udfordringer, og spejlene kan udstille den enkeltes præstation med den konsekvens, at 'dem der er lidt tungere i det' udskilles.

Alt i alt er der tegn på, hvordan foreningslederens forståelse af måden at træne og organisere gymnastik på i *motionsforeningen* kan betragtes som influeret af en markedslogisk tankegang i den henseende, at *motionsforeningen* arbejder på at imødekomme en efterspørgsel og vinde markedsandele blandt den unge og voksne del af befolkningen. Foreningslederens optagethed af at tiltrække og fastholde medlemmer på de vilkår, som præger danskernes (fritids)liv i dag, kan i et vist omfang være i strid med foreningslederens habituelle baggrund i *DGI gymnastik*. Værdien om

'engagement i fællesskabet' forplanter sig ikke blandt *motionsforeningens* medlemmer, men forbliver så at sige liggende hos foreningslederen, der reproducerer den i sin motivation for at 'have noget i lokalsamfundet'. Foreningslederens habituelle *DGI gymnastik* baggrund viser sig dog at modificere markedslogik-tankegangens krav om omstillingsparathed for en hver pris. Foreningslederen i *motionsforeningen* holder f.eks. fast i det traditionelle sæsonbegreb og foreningsmedlemskabet, hvor de aktive er tilknyttet samme hold en hel sæson, samt i traditionen om at sæsonen afsluttes med den social begivenhed, som foreningens egen opvisning er.

Alt i alt viser den habituelle faktor sig altså at optræde i alle tre foreningsidealtyper i form af foreningslederens reproduktion af sin erfaring med gymnastik. Tegn på at værdier i landsorganisationernes diskurser influerer praksisforståelsen optræder primært i forbindelse med oplevede forandringer i foreningens praksis eller ved en skelnen mellem gymnastikpraksisser, der opfattes som forskellige fra foreningens egen. Og markedslogikken er især på spil i relation til tilbud om motionsgymnastik i regi af de forskellige foreningsidealtyper. Hos foreningslederen i *konkurrenceforeningen* er den medfølgende uforpligtende deltageform dog ikke velanset.

Samlet betragtet vurderes foreningslederens erfaringsmæssige gymnastikbaggrund (*habitus*), der ofte er sammenfaldende med landsorganisationernes værdier, at spille en ganske central rolle. Dette habituelle kompleks udfordres af markedslogikkens fordring om at tilpasse og omstille sig til efterspørgslen på 'motionsmarkedet', der udgør en betydelig del af danskernes (fritids)liv i dag.

Perspektivering

På området for den konkurrencefrie motionsgymnastik tegner der sig et billede af, at landsorganisationerne og deres værdier - habituel medieret i foreningslederne eller ej - ikke er ene om at forme praksis i gymnastikforeningerne. Den erkendelse er for så vidt ikke ny.

Især *DGI gymnastik* har i en vis udstrækning for længst erkendt dette faktum. Gennem længere tid har organisationen orienteret sig i forhold til efterspørgslen på motionsmarkedet. Først med nedsættelsen af et aerobicudvalg i 1991 (Salminen, 62), siden med organisationens *Måltrettet trænings*-koncept, der fik sit eget udvalg i 2002 (Kirkegaard, 2008, 14) og senest med udviklingen af *Foreningsfitness*, der siden 2008 har fungeret som et samarbejde med DIF.

DIF synes imidlertid først nu at erkende, at der er behov for en sådan orientering mod især de voksne motionisters efterspørgsel (*Formandens mundtlige beretning, DIF's årsmøde 2010*, 3), og DGF har endnu ikke iværksat konkrete satsninger i relation til voksne motionister. Historikken omkring *DGI gymnastiks* (før 1992: DDGU og DDSGI) orientering mod de nye strømme indenfor motionsgymnastikkens beslægtede træningsformer, viser imidlertid at foreningerne var hurtigere til at opfange og tilpasse sig disse nye trends end organisationen var (Kirkegaard, 2008, 12 og 18). Spørgsmålet er altså, om landsorganisationerne er i stand til og ønsker at gøre gymnastikforeningerne kunsten efter. *DGI gymnastik* har så at sige bekendt kulør, og erklærer i deres vision, at de vil 'være kvalitativt trendsættende på træningsområdet' (*DGI gymnastik Helhedsplan 2011*, 33). DGF's vision på dette område fortaber sig i nogle meget generelle vendinger i forbundets idégrundlag om at 'tilgodese et hvert behov for at dyrke gymnastik' og i forbundets breddepolitik om at 'udvikle nye motionstilbud'.

At landsorganisationerne begynder at reagere på og tilnærme sig de strømme, som den kommercielle fitnessbranche er ophavsmand til, viser hvor komplekst et samspil, der er tale om i forståelsen af hvad, der influerer gymnastikforeningernes praksis. Hvis tendensen med landsorganisationernes tilnærmelse til de kommercielle strømme på fitnessområdet fortsætter vil markedslogikken formodentlig kunne spås at få mere vind i sejlene. Hvis landsorganisationerne til gengæld formår at udvikle unikke 'foreningsudgaver' af disse kommercielle strømme – måske inspireret af konkrete eksempler i gymnastikforeningerne, så kan markedslogikkens indflydelse på gymnastikforeningernes praksis diskuteres.

Med så mange spillere på banen, der alle påvirker hinanden, er det utroligt svært at sige noget om, hvor den foreningsorganiserede motionsgymnastiktræning vil bevæge sig hen de kommende år. Det bliver tilsvarende spændende at følge denne udvikling og prøve at forstå den.

Noter

- ¹ www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=24314 (hentet 31. august 2010)
- ² http://www.dgi.dk/Udover/Gymnastik/Om_gymnastik.aspx (hentet 15. maj 2010)
- ³ <http://www.dgi.dk> (hentet 17. maj)
- ⁴ http://www.dgi.dk/Udover/Gymnastik/Om_gymnastik.aspx (hentet 15. maj 2010)
- ⁵ http://www.dgi.dk/Udover/Gymnastik/Om_gymnastik.aspx (hentet 15. maj 2010)
- ⁶ http://www.dgi.dk/Udover/Gymnastik/Om_gymnastik.aspx (hentet 15. maj 2010)
- ⁷ <http://www.uvm.dk/Uddannelse/Tvaergaaende%20omraader/Temaer/Realkompetence/Om%20Realkompetence.aspx> (hentet 20. maj 2010)
- ⁸ <http://www.dgf.dk/dgf/docs/EtikogmoralpolitikDGF.pdf> (hentet 25. maj 2010)
- ⁹ <http://www.dgf.dk/dgf/docs/BreddepolitikDGF.pdf> (hentet 25. maj 2010)
- ¹⁰ <http://www.dgf.dk/dgf/docs/BornogungepolitikDGF.pdf> (hentet 25. maj 2010)
- ¹¹ <http://www.dgf.dk/dgf/docs/ElitepolitikDGF.pdf> (hentet 25. maj 2010)
- ¹² <http://www.dgf.dk/dgf/docs/SundhedspolitikDGF.pdf> (hentet 25. maj 2010)
- ¹³ <http://www.dgf.dk/gymnastik/default.asp?Num=107&Menu=172> (hentet 25. maj 2019)
- ¹⁴ <http://www.dgf.dk/elite/default.asp?Num=83&Menu=35> (hentet 25. maj 2010)
- ¹⁵ <http://www.dgf.dk/konkurrence/default.asp?Num=132&Menu=19> (hentet 25. maj 2010)
- ¹⁶ <http://www.dgf.dk/konkurrence/default.asp?Num=137&Menu=24> (hentet 25. maj 2010)
- ¹⁷ <http://www.dgf.dk/konkurrence/default.asp?Num=134&Menu=21> (hentet 25. maj 2010)
- ¹⁸ <http://www.dgf.dk/konkurrence/default.asp?Num=136&Menu=23> (hentet 25. maj 2010)
- ¹⁹ <http://www.dgf.dk/konkurrence/default.asp?Num=135&Menu=22> (hentet 25. maj 2010)
- ²⁰ <http://www.dgf.dk/konkurrence/default.asp?Num=134&Menu=21> (hentet 25. maj 2010)
- ²¹ <http://www.dgf.dk/konkurrence/default.asp?Num=137&Menu=24> (hentet 25. maj 2010)
- ²² <http://www.dgf.dk/gymnastik/default.asp?Num=99&Menu=11> (hentet 25. maj 2010)
- ²³ Ibid.
- ²⁴ <http://www.dgf.dk/gymnastik/default.asp?Num=376&Menu=376> (hentet 25. maj 2010)
- ²⁵ <http://www.dgf.dk/gymnastik/default.asp?Num=107&Menu=172> (hentet 25. maj 2010)
- ²⁶ <http://www.dgf.dk/gymnastik/default.asp?Num=99&Menu=11> (hentet den 25. maj 2010)
- ²⁷ <http://www.dgf.dk/gymnastik/default.asp?Num=98&Menu=10> (hentet 25. maj 2010)
- ²⁸ <http://www.dgf.dk/gymnastik/default.asp?Num=376&Menu=376> (hentet 25. maj 2010)

Litteratur

Agergaard, Sine, 2004, *At videreføre traditionerne*, Multivers.

Andersen, Niels Åkerstrøm, 1999, *Diskursive analysestrategier – Foucault, Koselleck, Laclau, Luhmann*, Nyt fra Samfundsvidenskaberne.

Berggren, Finn; Ibsen, Bjarne & Jespersen, Ejgil, 1987, *Idrættens trækfugle. Instruktøruddannelse og instruktørarbejde i folkelig idræt*, DHL.

Bjerg, Hans Christian, 1999, *Træk af Danmarks Gymnastik Forbunds historie gennem 100 år – 1899 – 1999*, DGF.

Bonde, Hans, 2007, *Kroppen i kulturen*. I: Bonde, Hans; Ottesen, Laila; Pfister, Gertrud; Peitersen, Birger & Ankerdal, Steen, *Humanistisk og samfundsvidenskabelig idrætsteori*, Frydenlund.

Bourdieu, Pierre & Wacquant, Loïc, 1996, *Refleksiv sociologi – mål og midler*, Hans Reitzels Forlag.

DGI, *Strategi 2012 – 8 indsatsområder*. Hentet på følgende webadresse 15. maj 2010:

[http://www.dgi.dk/OmDGI/strategi_2012/nyheder/Strategi%202012%20-%20Indsatsområderl_\[a11386\].aspx](http://www.dgi.dk/OmDGI/strategi_2012/nyheder/Strategi%202012%20-%20Indsatsområderl_[a11386].aspx)

DGI, *DGI mod 2010*. Hentet på følgende webadresse 15. maj 2010: <http://www.e-pages.dk/dgi/87/>

DGI gymnastik, 2009, *Helhedsplan 2011*, DGI. Hentet på følgende webadresse 15. maj 2010:

http://www.dgi.dk/~media/Images/DGI/Idraetter/Gymnastik/Landsplan/PDF/web_helhedsplan_2011.pdf.ashx

DGF, 2009a, *Vedtægter for Danmarks Gymnastik Forbund*. Hentet på følgende webadresse 15. maj 2010: http://pdf.dgf.dk/download/DGF_vedtægter-2009-web.pdf

DGF, 2009b, *Gymnastik på alle niveauer*. Profilverb. Hentet på følgende webadresse 15. maj 2010: <http://pdf.dgf.dk/download/DGFProfilverb.pdf>

DGF, 2006, *Idegrundlag*. Hentet på følgende webadresse 15. maj 2010: <http://pdf.dgf.dk/download/Idegrundlag2006.pdf>

DGF, 2006, *Politikker*. Hentet på følgende webadresse 15. maj 2010: <http://www.dgf.dk/dgf/default.asp?Num=41&Menu=87>

DIF, 2010, *Formandens mundtlige beretning*, DIF's årsmøde 2010. Hentet på følgende webadresse 26. september 2010: <http://www.dif.dk/OmDIF/Forside/Organisation/Dagsordener%20og%20referater/~media/Interessenter/DIF/difdk/OmDIF/Formandens%20mundtlige%20beretning%202010.ashx>

DIF, u.å., *DIF's politiske program 2006- 2010*. Hentet på følgende webadresse 15. maj 2010: <http://www.dif.dk/OmDIF/Forside/Politik/~media/Interessenter/DIF/difdk/pdf/DIFpolitiskprogram2006%202010%20pdf.ashx>

Elias, Norbert, 1970, *Was ist Soziologie?*, Juventa Verlag.

Gundelach, Peter, 1996, *Foreninger, sociale bevægelser og ideen om den tredje sektor*. I: Rasmussen, Elisabeth Toft & Koch-Nielsen, Inger, *Den tredje sektor under forandring. Antologi*, Socialforskningsinstituttet 96:15.

Hochschild, Arlie Russell, *Gennem sprækkerne i tidsfælden*. I: Jacobsen, Michael Hviid & Tonboe, Jens (red.), 2004, *Arbejdssamfundet*, Hans Reitzels Forlag.

Ibsen, Bjarne, 1999, *Structure and Development of Sport Organizations in Denmark*, I: Heinemann, Klaus (red.), *Sports clubs in various European Countries*, Hofmann Verlag.

Ibsen, Bjarne, 2006, *Foreningsidrætten i Danmark – udvikling og udfordringer*, Idrættens Analyseinstitut.

Jameson, Fredric, 1991, *Postmodernism or, The Cultural Logik of Late Capitalism*, Duke University Press.

Järvinen, Margaretha, 2000, *Pierre Bourdieu. I: Andersen, Heine & Kaspersen, Lars Bo, Klassisk og moderne samfundsteori*, Hans Reitzels Forlag.

Jensen, Jens-Ole, 2006, *Fællesskab, fitness og foreningsidræt. Kulturanalytisk studie af fællesskabsrelationerne i to danske idrætsmiljøer*, Aarhus Universitet.

Kirkegaard, Kasper Lund, 2008, *Evaluering af DGI træningskultur – samlet evalueringsrapport*, Idrættens Analyseinstitut.

Kirkegaard, Kasper Lund, 2009, *Portræt af de aktive fitnesskunder – træningsmotiver, tilfredshed og selvvurderet sundhed*, Idrættens Analyseinstitut.

Kvale, Steinar, 1996, *Interviews. An introduction to qualitative research interviewing*, SAGE Publications, Inc.

Launsø, Laila & Rieper, Olaf, 1997, *Forskning om og med mennesker*, Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck a/s.

Molin, Jan, 1996, *Kærlighed og konsensus. DIF kulturundersøgelse 1996*, Handelshøjskolens Efteruddannelsescenter/DIF.

Møller, Verner, 2002, *Idrætsforskning mellem politik og praksis. I: Eichberg, Henning & Madsen, Bo Vestergaard (red.), Idrættens enhed eller mangfoldighed. Bevægelsesstudier 1*, Klim.

Månson, Per, 2000, *Max Weber. I: Andersen, Heine & Kaspersen, Lars Bo, Klassisk og moderne samfundsteori*, Hans Reitzels Forlag.

Olofsson, Gunnar, 2000, *Norbert Elias*. I: Andersen, Heine & Kaspersen, Lars Bo, *Klassisk og moderne samfundsteori*, Hans Reitzels Forlag.

Pedersen, Kurt; Madsen, Erik Strøjer & Nielsen, Jørgen Ulff-Møller, 2005, *Økonomisk teori i internationalt perspektiv*, Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Pestoff, Viktor A., 1996, *Den tredje sektor og civilsamfundet - nogle begrebsmæssige overvejelser*. I: Rasmussen, Elisabeth Toft & Koch-Nielsen, Inger, *Den tredje sektor under forandring. Antologi*, Socialforskningsinstituttet 96:15.

Pilgaard, Maja, 2008, *Danskernes motions- og sportsvaner 2007*, Idrættens Analyseinstitut.

Salminen, Marina Aagaard Elstrup, 2003, *Aerobic – motion, fitness og sport*, Aagaard.

Spanggaard, Lisbeth Gade; Kragelund, Arne & Jespersen, Anders Kragh, 2001, *Min foreningshåndbog*, DGI gymnastik.

Thomsen, Jens Peter Frølund, 1997, *Moderne politikbegreber – introduktion til systemanalyse, marxisme og diskursanalyse*, Forlaget Systime a/s.

Thomsen, Jens Peter Frølund, 2000, *Diskursanalyse*. I: Andersen, Heine & Kaspersen, Lars Bo, *Klassisk og moderne samfundsteori*, Hans Reitzels Forlag.

Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise, 1999, *Diskursanalyse som teori og metode*, Roskilde Universitets Forlag.

Bilag

Bilag 1

Interviewguide til foreningsinterview (efterår 2008).

Hovedspørgsmål	Forskningsspørgsmål
Foreningens selvforståelse Beskriv din forening med få ord; Hvem er nn GF? Hvilke aktiviteter har I? Hvorfor? Hvem løser hvilke opgaver? Hvordan rekrutterer I trænere/instruktører? Hvem er jeres medlemmer? Hvordan har I det med dem? Hvad skal man komme efter i jeres GF? Hvad er vigtigt for jer?	 Hvordan forstår formanden foreningen og dens virke? Hvordan lyder argumenterne for foreningens valg og fravalg af aktiviteter? Hvordan ledes foreningen i det daglige? Relationen til medlemmerne. Foreningens mål.
Relation til landsorganisationerne Hvorfor er I medlem af DGI og DGF? Hvad bruger I organisationerne til? Hvem er DGI / DGF? Hvad forventer I af organisationerne?	 Argumenter for medlemskaberne. Holdninger til <i>DGI gymnastik</i> og DGF.
Reaktion på fusionsbestræbelserne Hvad mener du om fusionen mellem DGI og DIF? Hvad ville det betyde for gymnastikken/foreningerne? Hvorfor?	 Holdning til fusion af DIF og DGI.

Bilag 2

Interviewguide til interview af Dorte With (14. juni 2010).

Hovedspørgsmål	Forskningsspørgsmål
<p>Relationen til det centrale DGI.</p> <p>Hvordan giver det mening at dyrke gymnastik? Verdensholdet - præstation Æstetisk gymnastik Børnegymnastik Fitness</p> <p>Forskelle og ligheder i måden at dyrke gymnastik på.</p>	<p>Graden af selvstændighed.</p> <p>Betydningsindhold: - det kollektive element (fællesskab) - præstation/sundhed (individuel)</p> <p>DGI fundamentet/rammen for gymnastikudøvelse.</p>
<p>Hvorfor skal vi dyrke gymnastik? Hvad får man med sig?</p> <p>Hvordan skal vi dyrke gymnastik? Hvad er god gymnastik?</p> <p>Hvordan bør der arbejdes med udfordring i gymnastikken? Hvis/når man arbejder præstationsorienteret - hvordan bør man så gøre det?</p>	<p>Hvad kan gymnastikken? Hvorfor gymnastik?</p> <p>Hvilken tankegang danner baggrund for DGIs forskellige gymnasttyper?</p> <p>Udfordring – sundhed – fællesskab? Hvordan?</p>
<p>På hjemmesiden står der, at man kan sigte efter den ugentlige motion og verdensholdet. Hvad er forskellen på de to gymnasttyper? Kan man sammenligne de to gymnasttyper? Hvad har de til fælles?</p> <p>Er der noget, der forbinder 'den ugentlige motion' med Verdensholdet? (hvad)</p> <p>Hvad skal man tilbyde gymnaster, der 'sigter efter træning mellem den ugentlige motion og verdensholdet?</p>	<p>Hvilke muligheder ser DGI gymnastik for at dyrke gymnastik i 'mellemrummet' mellem Verdensholdet og motionsgymnastikholdet?</p> <p>Er det udtryk for et hierarki eller er det væsensforskellige måder at dyrke gymnastik på?</p>
<p>Hvorfor har I Verdensholdet? Hvad bidrager det med? Hvad betyder Verdensholdet for DGI?</p> <p>Hvordan kvalificerer man sig bedst til at komme på verdensholdet? Hvad skal man tilbyde de unge spirer, der sigter/stræber efter verdensholdet?</p> <p>Hvad betyder 'ingen er vigtigere end andre, bare fordi de er dygtige til idræt' (DGI mod 2010, side 7)? Hvilke konkrete konsekvenser har det?</p>	<p>Hvad mener <i>DGI gymnastik</i> om at dygtiggøre sig?</p> <p>Hvilken rolle spiller det individuelle aspekt? Hvor ambitiøs har man lov at være?</p> <p>Har de dygtige en anden rolle end de mindre dygtige?</p>

<p>Hvad forstås ved 'den æstetiske gymnastik'?</p> <p>Hvad er de æstetiske værdier?</p> <p>Hvad består det seværdige i?</p> <p>Hvad er forskellen på den gode og den dårlige opvisning?</p> <p>Hvad ligger til grund for vurderingen?</p>	<p>Hvad er æstetisk gymnastik?</p> <p>Show? Koreografi, musik,</p> <p>Hvad består den gode gymnastikpræstation i?</p>
<p>Hvilken opgave har børnegymnastikken?</p> <p>Hvad skal børnegymnastikken?</p> <p>Hvad er god børnegymnastik?</p>	<p>Hvilke mål ser/sætter <i>DGI gymnastik</i> for børnegymnastikken?</p>
<p>Hvad er forskellen på at dyrke fitness i forening og i et kommercielt center?</p>	<p>Sundhed – hvordan?</p> <p>Hvad indebærer den 'indadvendte' gymnastikform for gymnastikken ifølge <i>DGI gymnastik</i>?</p> <p>Hvilke værdier knytter sig til træningsområdet?</p>